

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Chyby ve vyjadřování uživatelů Facebooku
Common expression mistakes of Facebook users

Marie Spáčilová

Vedoucí práce:	PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.
Studijní program:	Učitelství pro základní školy
Studijní obor:	Učitelství pro 1. stupeň základní školy

2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Chyby ve vyjadřování uživatelů Facebooku vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12. 4. 2017

.....

podpis

Mé poděkování patří PhDr. Ladislavu Janovcovi, Ph.D., za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování diplomové práce věnoval. Dále chci poděkovat své rodině, která mi byla oporou a vždy ochotna pomoci.

Abstrakt:

Diplomová práce se zabývá písemnou formou komunikace uživatelů sociální sítě Facebook a členů blíže určených skupin. Jejím cílem bylo zmapovat chybovost v psaném projevu z hlediska vybraných jevů pravopisu lexikálního, morfologického a syntaktického. Dále se pak zaměřuje na nerespektování pravidel typografických. Zmíněnou problematiku jsme řešila analýzou vložených statusů a komentářů členů blíže určených skupin Facebooku. Provedeným výzkumem jsem zjistila, že velké množství autorů textů chybuje v základních pravopisných jevech, které jsou vyučovány na 1. stupni základní školy. Další důležité zjištění je takové, že mnoho uživatelů zastává názor, že dodržování pravopisných pravidel na sociální síti Facebook není důležité a jako prioritní považují obsah svého sdělení.

Klíčová slova:

Facebook, komunikace, jazyková chyba, český jazyk, sociální síť

Abstract:

This diploma thesis deals with the written form of communication by users of the social networking website Facebook and members of specified groups. Its aim is to map errors in written expression in the topics of spelling lexicography, morphology and syntactics. In addition it is focused on analysing the extent to which typographical rules are disregarded. These problems were investigated by analysis of the inserted statuses and comments by the members of the selected and specified groups of Facebook. In my research, I found that a large number of the authors made elementary mistakes in spelling that are taught in the first grade of the primary school. Another important discovery is that many users hold the opinion that observing the grammatical rules is less of a priority than the content of their communication.

Keywords:

Facebook, communication, language mistake, czech language, social network

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Historie Facebooku	10
2.1	Facebookové komunikační možnosti.....	11
2.2	Chat a soukromé zprávy	11
2.3	Facebookové skupiny a zájmové stránky	11
3	Cíl práce, charakteristika materiálu, metodologie.....	13
3.1	Charakteristika vybraných skupin	13
4	Typografie a její pravidla	18
4.1	Odstavec.....	18
4.2	Interpunkční (členicí) znaky a jejich užití z hlediska typografie.....	19
4.3	Psaní číslic	22
4.4	Psaní zkratk a zkratkových slov	23
4.5	Analýza materiálu	23
4.6	Závěr	32
5	Pravopis.....	35
5.1	Pravopis lexikální	35
5.1.1	Psaní ů/ů	35
5.1.2	Psaní <i>i/y</i> , <i>í/ý</i> v kořenech slov po pravopisně tvrdých a měkkých souhláskách ..	37
5.1.3	Vyjmenovaná slova – psaní <i>i/y</i> , <i>í/ý</i> po obojetných souhláskách v kořenech slov a ve formantech.....	40
5.1.4	Psaní velkých písmen	51
5.1.5	Předložky <i>s-</i> , <i>z-</i> a předpony <i>s-</i> , <i>z-</i> , <i>vz-</i>	65
5.1.6	Párové souhlásky, psaní skupin hlásek.....	71
5.1.7	Psaní číslovek	75
5.2	Pravopis syntaktický	80
5.2.1	Koncovky přičestí minulého, shoda přísudku s podmínkem.....	81

5.3	Pravopis morfologický.....	95
5.3.1	Skloňování podstatných jmen.....	96
5.3.2	Skloňování přídavných jmen, koncovky přídavných jmen	101
5.3.3	Skloňování zájmena <i>já</i>	105
6	Závěr.....	110
7	Seznam použitých informačních zdrojů	112

1 Úvod

V dnešní době jen málokterý člověk nevyužívá informační technologie, nekomunikuje přes e-maily, není členem sociálních sítí (především Facebooku). Ty se rychlým tempem šíří mezi nejrozumnější vrstvy lidí a získávají na oblibě. Nezřídka se setkáváme i s účty u malých dětí, které jim zakládají jejich rodiče, ač například pravidla Facebooku umožňují založení účtu jen osobám starším třinácti let. Čím dál častěji se setkáváme také s tím, že si své účty zakládají i lidé důchodového věku, vybírají si členství ve skupinách, jejichž obsah a téma jsou jim blízká. Díky tomu se na sociální síti setkávají navzájem si cizí lidé různých věkových kategorií, vzdělání, s různými životními zkušenostmi, názory a ve facebookových skupinách spolu mohou komunikovat. Právě písemný projev a jeho obsah je to jediné, co o autorovi příspěvku mnohé vypoví a u ostatních uživatelů utvoří jistý dojem, obrázek.

I já mám svůj účet na sociální síti Facebook, kterou nyní navštěvuji takřka denně. Díky ní se mi podařilo spojit se s lidmi z dětství a období studia na střední škole, sdílet jejich radosti i strasti, podělit se o zábavu. Postupem času jsem se stala členkou několika facebookových skupin, které jsem si vybírala dle jejich obsahu a zaměření. V mnoha skupinách jsem aktivní členkou, v některých jen příspěvky sleduji.

Velmi nemile mě překvapilo, kolik lidí má zásadní problémy s českým pravopisem a formulací textu vůbec. Mnoho uživatelů vkládá své příspěvky bez toho, aniž by si text po sobě přečetli a opravili překlepy, byť jde jen o několik slov či vět. Mnoho lidí nerespektuje pravopisná pravidla a své statusy píše s velkým množstvím hrubých pravopisných chyb. V některých skupinách jsou ostatní členové tolerantní a na chyby neupozorňují, v jiných je autor chybně napsaného příspěvku taktně (a mnohdy i netaktně) opraven některými jinými členy skupiny. Toto je velmi závislé na povaze skupiny, často také na pravidlech, která nastavil správce skupiny.

Čím víc jsem se začala v prostředí facebookových skupin orientovat a sledovat příspěvky ostatních členů, tím více mě zarazila četná chybovost. Vzhledem k tomu, že jsem již pět let učila na prvním stupni základní školy, vím, že jevy, ve kterých členové skupin často chybují, jsou z velké části předmětem učiva právě prvního stupně. Rozhodla jsem se, že v rámci diplomové práce zmapuji četnost chyb různých pravopisných jevů a poukážu na to, jak velké množství lidí má právě se základními pravopisnými pravidly problémy. Pravdou je, že pro práci jsem si vybrala takové skupiny, ve kterých jsem předpokládala nižší úroveň písemného projevu u některých členů (nyní mám na mysli

skupiny zabývající se problematikou sociálních příspěvků a dávek), překvapilo mě však, že četná chybnost je i v jiných skupinách (do sledování nebyly zahrnuty skupiny, které se přímo zabývají krásou českého jazyka).

Při psaní práce jsme se zaměřila i na nerespektování typografických pravidel. Ta mají veliký význam pro přehlednost a snazší orientaci se v textu, jejich dodržování napomáhá lepšímu pochopení textu čtenářem. Vím, že typografie jako taková se na prvním stupni základní školy nevyučuje, ale žáci mají stále před očima model sazby písma (v učebnicích a jiných učebních materiálech) a měli by si začít uvědomovat, že i tato formální stránka psaného textu je velmi důležitá.

2 Historie Facebooku¹

Sociální sítě se začaly rozvíjet už v polovině 90. let minulého století v USA, sloužily především ke komunikaci studentů, již se na nich ale objevovaly stránky s profily a první skupiny přátel. Tyto sítě byly předchůdcem dnešních sociálních sítí a samozřejmě i Facebooku.

Facebook je společenský webový systém, který slouží především ke komunikaci, sdílení multimediálních dat, umožňuje sledovat informace a novinky z nejrůznějších oborů a nabízí velké spektrum zábavy.

Facebook byl založen v únoru 2004. U jeho zrodu stála spolupráce mezi mladým studentem počítačového programování Markem Zuckrbergem a bývalým studentem Edduardem Severinem. V první fázi Facebook využíval k identifikaci přihlašovaných e-mailové domény univerzit. Jako první to byl Harvard, do konce roku 2004 byly připojeny další univerzity. Nejprve to byly školy takzvané „Břečťanové ligy“ (Ivy League), do které patří osm elitních soukromých univerzit. Pořadí přidávání dalších univerzit téměř korespondovalo s jejich oblíbeností v USA. Nakonec byl přístup otevřen všem uživatelům s univerzitní e-mailovou adresou a některým schváleným zahraničním univerzitám. V Česku ho jako první měli možnost využívat studenti brněnské Masarykovy univerzity, od 27. února 2006 se začaly do systému připojovat některé nadnárodní obchodní společnosti a od 11. srpna 2006 se jeho uživatelem může stát jakákoli osoba starší třinácti let.

Společnost Facebook vydělává hlavně na reklamách, které jsou přesně cíleny podle zájmů uživatele, jeho chování a zaměření přímo na stránkách Facebooku.

Užívání Facebooku může mít však i své negativní důsledky, které byly experimentálně prokázány:

- 1) Lidé, kteří denně navštěvují Facebook, mohou získat psychickou závislost.
- 2) V Dánsku proběhl experiment, kterého se účastnilo 500 uživatelů Facebooku ve věku 17 až 76 let. Ti neměli po dobu jednoho týdne přístup na Facebook. Výzkum ukázal, že účastníci experimentu byli po tomto týdnu klidnější, rozhodnější a

---

¹V této kapitole parafrázuji následující zdroje:

KULHÁNKOVÁ, Hana a Jakub ČAMEK. *Fenomén facebook*. Kladno: BigOak, 2010. ISBN 978-80-904764-0-0.

Wikipedie: *Otevřená encyklopedie: Facebook* [online]. c2017 [citováno 15. 03. 2017]. Dostupný z: <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Facebook&oldid=14745876>

šťastnější. Tím se potvrdilo, že Facebook je příčinou celé řady každodenních problémů. Účastníci výzkumu také měli více času na skutečné společenské aktivity.

- 3) V roce 2014 čelila společnost Facebook kritice kvůli sociologickému průzkumu. Při něm bylo sledováno, jaký dopad můžou mít zprávy (pozitivní i negativní) na psychiku a náladu jedince. Při tomto výzkumu byly použity např. zprávy od falešných přátel. Tato kritika se snesla především z toho důvodu, že uživatelé, kterých bylo až 700 000, nebyli srozuměni s faktem, že se stali účastníky experimentu. Společnost Facebook se bránila tím, že uživatelské podmínky podobné skutky umožňují.

2.1 Facebookové komunikační možnosti

V této kapitole rozebírám kanály, které může uživatel Facebooku využívat při komunikaci. Jde o statusy a komentáře, chat a soukromé zprávy, skupiny a zájmové stránky.

2.2 Chat a soukromé zprávy

Chat je rozhovor nebo krátká komunikace dvou či více komunikantů, kteří spolu komunikují formou psaného textu. Chatování probíhá v reálném čase prostřednictvím komunikační sítě. Slovo *chat* je v anglickém jazyce běžně používáno s významem „poklábosit, pokecat, vést přátelský rozhovor“. Rozdíl mezi původními chatovacími servery a facebookovým chatem spočívá především v širším fungování facebookového chatu – neumožňuje pouze aktuální komunikaci, ale podobně jako e-mail je možné soukromé zprávy číst kdykoliv při připojení se na síť.

2.3 Facebookové skupiny a zájmové stránky

Facebooková skupina označuje prvek rozšířené sociální sítě *Facebook*. Slouží ke sdružování určitého okruhu uživatelů, kteří zde mohou diskutovat, sdílet události, fotografie, dokumenty nebo zasílat zprávy ostatním členům. Typickým příkladem mohou být zaměstnanci jedné firmy, studenti jednoho univerzitního oboru nebo lidé se stejným

společným zájmem. Skupina jim umožňuje předávání informací určených pouze jejím členům¹.

Tento útvar tvoří dva a více osob a uvnitř něj je nastavena hierarchie, která rozlišuje náhodný shluk jedinců do skupiny. Komunikace ve facebookových skupinách splňuje podmínky komunikace, ta však probíhá virtuálně a také vztahy mezi komunikanty mohou být pouze virtuální (nejedná-li se o skupinu, ve které jsou její členové rodina, spolužáci, kolegové,...), tyto vztahy tudíž nemusí být tak silné. Za primární vazby ve facebookové skupině chápeme ty, do nichž mluví vstoupil i v reálném světě, tj. rodina, blízcí přátelé, kolegové, sousedé apod. Jako sekundární chápeme vztahy, které jsou vytvořeny výhradně na základě komunikace ve skupině.

Facebookovou skupinu může založit kdokoli, jednotlivec i společnost. Existují skupiny **veřejné**, **neveřejné** (uzavřené) a **tajné**. Do veřejné skupiny se mohou uživatelé sami přihlašovat, není potřeba zasílat žádost o přijetí do skupiny. Do uzavřené skupiny se může přihlásit kdokoli, ale správce skupiny musí jeho žádost o přijetí potvrdit. Nestane-li se tak, nemůže žadatel do konkrétní skupiny přispívat ani asi pročítat příspěvky členů této skupiny. U tajné skupiny musí aktivitu vyvinout správce této skupiny a členy pozvat sám nebo někdo z jiných členů skupiny, správce jejich přijetí obvykle potvrzuje. V tomto případě členství potvrzuje pozvaný člen a jeho členství v takovéto skupině není pro ostatní uživatele (nečleny této skupiny) viditelné (Kulhánková, Čamek, 2010).

Zájmové stránky nemají formu organizované skupiny, přehled zájemců o odběr a komentování těchto stránek není nikde uveden (na rozdíl od skupin), uživatel se k stránce přihlásí pouze kliknutím na ikonu „To se mi líbí“.

---

¹ *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Facebooková skupina* [online]. c2017 [citováno 15. 03. 2017]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Facebookov%C3%A1_skupina&oldid=14678928

3 Cíl práce, charakteristika materiálu, metodologie

Mým cílem je zmapovat, jaké chyby členové skupin nejčastěji dělají v lexikálním, morfologickém a syntaktickém pravopise a do jaké míry nerespektují typografická pravidla.

Pro svou práci jsem získávala materiál v několika skupinách. Jedná se o skupiny veřejné i neveřejné s různou tematikou a s různým počtem členů. V závislosti na typu skupiny se respondenti od sebe liší vzděláním, věkem, místem narození/bydliště. Platí pro ně však několik základních pravidel. Všichni nebo téměř všichni absolvovali minimálně základní školu, tj. nikdo z analyzovaného vzorku respondentů není mladší patnácti let. Měli by tedy mít zvládnutý pravopis minimálně v rozsahu základní školy a předpokládáme, že vzhledem k celoživotní percepci i produkci textů mají pasivně zažity některé typografické zákonitosti. Všichni se na sociální síti nějakým způsobem prezentují a právě to, jakým způsobem píší, je jedna z prvních a mnohdy jediných výchozích informací, které o sobě poskytují. Rovněž vyjadřování jejich postojů k úrovni psaného textu může sloužit jako nástroj společenské perzekuce ve skupině – o postojích uživatelů Facebooku, (srov.např. Janovec 2015).

Zaměřila jsem se na uživatele Facebooku, jejichž mateřským jazykem je jazyk český. U některých uživatelů není možno podle uživatelského jména či informací na jejich profilu zjistit, zda jde opravdu o Čechy. V případě, že jsem si nebyla zcela jista mateřským jazykem uživatele, nezařazovala jsem jeho chybně psané statusy do své práce, ve které mi šlo v první řadě o zjištění úrovně psaných textů u česky hovořících členů skupin.

Práce je členěna do několika kapitol (podle druhu zkoumaného pravopisného jevu). V každé kapitole uvádím část teoretickou – pravidla, jimiž se český pravopis řídí, a poté ukázky chybně psaných příspěvků členů vybraných skupin, pod které vkládám svůj komentář ke konkrétnímu textu. Na závěr kapitoly uvádím shrnutí poznatků.

3.1 Charakteristika vybraných skupin

Dvě skupiny, ve kterých jsem hledala materiál pro svou analýzu, jsou tematicky stejně zaměřené. První skupina se jmenuje *Hmotná nouze, dávky, sociální problematika bez cenzury*. Jedná se o uzavřenou skupinu, která čítá asi 4 700 členů¹. Druhá skupina nese název *Hmotná nouze a jiné dávky*, ve které je téměř 9 000 uživatelů a taktéž je to skupina

---

¹ Informace o počtech členů jednotlivých skupin jsou pouze orientační, počty se každým dnem mění.

uzavřená. Drtivou většinu (cca 98 %) tvoří v obou skupinách ženy, velkou část matky s dětmi. Tyto informace jsou pouze orientační, jelikož není možno zjistit pravou totožnost uživatele. Vycházím z toho, že na 1000 členů skupiny připadá 20 mužů (soudě podle uživatelského jména, popř. profilové fotografie, i když jsem si vědoma, že některé profily mohou být falešné).

Do těchto skupin vkládají uživatelé své dotazy týkající se nejrůznější problematiky spojené s pobíráním sociálních dávek, vyplácení finančních příspěvků, ptají se na zkušenosti a rady ostatních členů skupiny. Tyto skupiny jsem si ke své práci zvolila hlavně z toho důvodu, že některé příspěvky uživatelů byly sdíleny do jiných skupin (zabývajících se převážně českým jazykem a pravopisem) právě z důvodu velkého výskytu pravopisných chyb.

Skupinu *Hmotná nouze a jiné dávky* její zakladatelka charakterizovala následovně: *„Zde se dozvíte rady ohledně HM a všeho ostatního. Nikdo prosím neopravujte gramatické chyby nikdy nevíte zda dotyčný není DIS atd.Urážky,sprostá slova a rypaní do druhých netolerujeme.Jakmile napomenu 3krát tak ze skupinky Vás odejmu.Další věc žádné inzerce na přivídelky a další podobne věci tato stránaka k tomu neslouží!děkujeme vaše Správkyně E. K. H., L. k., R. i. a K. S.“*¹

Již v charakteristice skupiny můžeme vidět značné množství chyb. Užitá zkratka „DIS“ má patrně upozornit na vývojové poruchy učení, se kterými může mít do jisté míry chybovost v psaném textu spojitost a které se mohou u členů skupiny objevovat, tato zkratka je však chybně napsána s měkkým *I*. Ve slově „*přivídelky*“ je chybně napsáno měkké *i* po souhlásce *v*. V textu na mnoha místech chybí interpunkční znaky, jsou-li užity, nejsou často odděleny mezerou od následujícího slova. Poslední věta nezačíná velkým písmenem, stejně tak jako příjmení jedné ze správkyn skupiny (v tomto případě nejde o úmyslně zvolené uživatelské jméno) a křestní jméno „*iva*“, naopak jím chybně začíná slovo „*Správkyně*“.

Hlavní příspěvek připnutý na zdi skupiny, jehož autorem je jedna z administrátorek skupiny, je následující: *„milá skupinko ono je hezké, že se v příspěvcích ptáte kde jsou správci ano správci skupinky jsou,E. K.H., L. K.,D. N., takže prosím kdo máte problém v příspěvku mi je opravdu nemůžeme pročítat všechny jestli jste se zrovna nezačaly hádat*

---

¹ Kvůli zachování anonymity v ukázce uvádím jen iniciály jmen, v původním příspěvku byla jména vypsána celá.

není problém někoho značit a když práskat nechcete veřejně tak příspěvek nahlaste anebo napište do sz jedné z nás. opravdu nemůžeme tady být 24 hodin a hlídat příspěvek za příspěvkem jestli jste se nazačali hádat, urážet napadat. Děkujeme Vaší správci“

I zde vidíme velké množství pravopisných a typografických chyb. Jde o psaní velkých písmen, členění textu interpunkčními znaky, koncovku v přičestí minulém, délku samohlásek i samotnou sazbu písma.

Jelikož je skupina tematicky vyčleněna, nevěnovala jsem pozornost příspěvkům, které do této skupiny tematicky nespádají.

Další dvě skupiny, které jsem se rozhodla sledovat, se jmenují *Těhotenství* a „*Těhotenství rady, pokec:-)*“. Dohromady tyto skupiny čítají bezmála 15 000 členů, vzhledem k tematickému zaměření skupiny se jedná pouze o ženy (jedna skupina má dokonce ve svých pravidlech, že do skupiny nebudou přijímáni muži, čemuž se ale, díky anonymitě uživatelů, nedá zcela zabránit). Při hledání materiálů jsem zjistila, že mnoho žen je členkami obou těchto skupin.

Skupiny slouží ke sdílení poznatků, informací a dotazů týkajících se nejen těhotenství, ale i problémů s otěhotněním, porodem, péčí o dítě, mnohdy se objeví příspěvek, který s tématem zcela nesouvisí (problémy v rodině, finanční krize atd.). Uživatelky pokládají dotazy, jež se problematiky týkají, vkládají fotografie dětí, píší své zkušenosti, rady,... Vzhledem k vysokému počtu členek v těchto skupinách zde velmi často dochází ke konfliktům, slovnímu napadání, hádkám, urážkám. Ty však nebývají způsobeny kritikou pravopisu či písemného projevu, ale tématem, které některé členky pobuřuje (zcela hloupý dotaz, nevhodné stravování dítěte, chybné nošení v šátcích a nosítkách atd.). Pravdou je, že se narážka na písemný projev občas objeví, ale zpravidla to bývá až v déle trvající hádce, kdy se ženy začnou vzájemně ponižovat a zesměšňovat. Takový příspěvek a následná diskuze ústící v hádku bývá velmi rychle smazán.

Popis skupiny „*Těhotenství rady, pokec:-)*“ je následující: „*Skupinka pro nastávající maminky i pro maminky co rady poradi ohledne tehotenstvi, porodu atd... 😊:-) ve skupince si tykame:-)) Skupinka pro Vas neni prodejní od toho je skupina tato: <https://www.facebook.com/groups/1808022512816603/?ref=ts&fref=ts> Za nevhodné chování je letenka s blokací - netoleruji zde hádky, rasismus, posměšky, výsměch ohledně gramatiky. Prostě chovejte se zde slušně a nikoho nenapadejte jinak letíte bez upozornění. Děkuji P. T.“*

Již v tomto popisu skupiny, který si čte velké množství přichozích členek, je množství pravopisných a typografických chyb. V první řadě bych upozornila na chybně napsaný název skupiny. Na začátku popisu nejsou užita diakritická znaménka (zvláštní je, že v druhé půlce textu je již autorka užívá). Postrádáme množství interpunkčních znamének, především čárek ve větách, některá jsou nahrazena emotikony, což nelze.

Za povšimnutí stojí i pravidla skupiny, která jsou připnuta na zdi jako hlavní příspěvek a členky jsou nabádány, aby si tato pravidla přečetly. Jelikož obsahují 13 velmi obsáhlých bodů, zmíním pouze opětovné upozornění na nekomentování gramatických chyb a posměch kvůli nim. I tento příspěvek administrátorky obsahuje množství převážně typografických chyb, velmi často opakované užití vykřičníků.

Členkou těchto skupin jsem se stala v období prvního těhotenství, poté jsem je dlouhý čas vůbec nesledovala a vrátila se k nim až při hledání materiálů ke své práci. Pravopisných chyb uživatelů je velké množství, bohužel je jejich různorodost omezená, na což u jednotlivých pravopisných jevů a chybovosti v nich dále poukazuji.

Poslední skupina, ve které jsem se rozhodla sledovat pravopisné a typografické chyby uživatelů, se jmenuje *Ordinace v růžové zahradě 2*. Tato skupina je uzavřená a čítá bezmála 11 000 členů všech věkových kategorií. Na rozdíl od předešlých skupin je v této více uživatelů mužského pohlaví, na 1000 členů připadá asi 200 mužů/chlapců. Opět se jedná o orientační informaci zjištěnou z uživatelských jmen, popř. v kombinaci s profilovou fotografií, které ovšem nemusejí být skutečné. Z této charakteristiky jsem vyřadila ty uživatele, jejichž uživatelské jméno neprozrazuje pohlaví.

Skupina byla založena pro příznivce televizního seriálu společnosti Nova – *Ordinace v růžové zahradě 2*. Na zeď jsou vkládány především příspěvky z prostředí tohoto seriálu, informace o hercích, soutěže v oblíbenosti jednotlivých postav, fotografie ze seriálu a také odkazy na stránky televize Nova, které zveřejňují informace o seriálu. Toto vše bývá zdrojem bouřlivých komentářů.

Administrátorka skupiny ji popisuje následovně: „*Skupina ve které se diskutuje o seriálu Ordinace v růžové zahradě :)*“

V popisu skupiny schází čárka za slovem *skupina*, dále pak interpunkční znak na konci věty.

V práci vždy uvádím pravopisná (typografická) pravidla, kterými se český pravopis řídí, a pod jednotlivé jevy vkládám příspěvky uživatelů Facebooku – členů výše

zmíněných skupin. Pod každým příspěvkem připisuji komentář, ve kterém zmiňuji chyby, jichž se autor textu při psaní dopustil, na prvním místě vždy takové typy chyb, které spadají do jednotlivých kapitol.

Při uvádění ukázek textů jsem využila mnou zvolené zkratky: A – autor příspěvku, OA1 (2) – první (druhá) odpověď autora příspěvku, O1 – odpověď člena skupiny, O2 – odpověď jiného člena skupiny, O1a (b) – více odpovědí téhož člena skupiny. Do některých ukázek jsem vložila hned několik příspěvků (dotazů) označených A1, A2, A3,... Jedná se o kratší samostatné příspěvky ze stejné skupiny, ve kterých se objevuje stejný pravopisný jev – chyba v něm.

4 Typografie a její pravidla

Typografie a pravidla s ní spojená se začala rozvíjet s vynálezem knihtisku. Bylo důležité ustálit pravidla sazby písmen tak, aby byl text na stránce přehledný a dobře čitelný. S příchodem počítačové techniky a textových editorů přicházejí i nové možnosti sazby písma, avšak bez znalosti typografie a jejích zásad může dojít k nepřesnému předání textu, ke změně sdělení nebo k optické a grafické nedokonalosti (Voženílek, 2015).

V práci uvádím základní typografická pravidla, ne všechna jsem však mohla vzhledem k povaze sledovaného materiálu hodnotit. Sledování chyb v sazbě písma jsem se rozhodla mezi uživateli facebookových skupin sledovat především z toho důvodu, že je značné množství uživatelů, kteří tato pravidla neznají, podceňují nebo nejsou ochotni se jimi řídit (jako důvod uvádějí zdržování při psaní myšlenky nebo to, že jde o nepodstatné detaily) a přitom si neuvědomují, jak čtenáři leckdy komplikují dekodování, percepci a adekvátní interpretaci textu.

4.1 Odstavec

Odstavec je graficky oddělená část textu (psaného projevu), který zachycuje určitou myšlenku nebo uzavírá logický celek. Vždy začíná na novém řádku, který je oddělen od okraje odsazením. Hlavním důvodem tvoření odstavců je uspořádání myšlenek, přehlednost a lepší čitelnost textu.

Komentáře i statusy na Facebooku jsou povětšinou kratší texty (srov. např. i Komrsková 2013), proto je obtížné rozhodnout, zda produktor delšího komentáře měl rozdělit text do více odstavců, většinou záleží spíše na jeho vnímání textu v daném virtuálním prostředí a na jeho celkové jazykové a komunikační kompetenci – rozhodně materiál ukazuje, že méně jazykově vybavení autoři volí většinou i v delších textech členění do jednoho odstavce¹.

---

¹ Ten lze v některých případech lépe identifikovat než hranice vět. Velice špatné texty postrádají členicí interpunkční znaky (viz další podkapitola), působí jako volný sled asociací.

4.2 Interpunkční (členicí) znaky a jejich užití z hlediska typografie¹

Mezi interpunkční (členicí) znaky patří tečka, čárka, otazník, vykřičník, středník, dvojtečka, výpustka (tři tečky), pomlčka, spojovník, závorky, uvozovky a lomítko. Jejich hlavní úlohou je členit text a napomáhat orientaci v syntaktických strukturách.

Tečka ukončuje větu, nejčastěji oznamovací, může být také napsána za větou rozkazovací či přací. Je přimknuta k předešlému slovu, za ni se vkládá mezera. Píše se za některými zkratkami a řadovými číslovkami. Pokud věta končí zkratkou s tečkou nebo řadovou číslovkou, píše se tečka pouze jedna. Tečka se nepíše za nadpisem či nápisem, je-li oddělen od následujícího textu jiným grafickým prostředkem, např. je-li napsán na samostatném řádku nebo je dostatečně graficky odlišen od ostatního textu (názvy kapitol, nadpisy článků, v označení institucí, organizací, podniků, v nápisech na plakátech,...)

Čárka může oddělovat věty v souvětí, několikanásobné větné členy, připojené nebo volně vložené výrazy. Přimyká se k předešlému slovu, za ní následuje mezera.

Otazník ukončuje větu tázací, je těsně přimknut k předešlému slovu, za ním následuje mezera.

Vykřičník zpravidla ukončuje větu rozkazovací nebo zvolací, je možno ho použít po citoslovci nebo zdůraznit větu oznamovací. Je přimknut k předešlému slovu, před následujícím slovem je mezera.

Středník funkčně stojí mezi čárkou a tečkou, odděluje části věty, ale výrazněji než čárka. Pravidla českého pravopisu (2014) uvádějí, že se píše v těchto případech:

- 1) mezi souřadně spojenými větami hlavními nebo mezi souřadně spojenými souvětími, zejména v souvětích složitějších (*Mistr usedl ke klaviatuře, zkontroloval pedály, pohlédl k píšťalám, jako by se chtěl přesvědčit, jsou-li všechny a teprve potom zahrál první tóny; chrámem se rozezněla hudba.*);

---

¹ V následující pasáži přebíráme a parafrázujeme informace podle následující literatury:

ČECHOVÁ, M., DOKULIL, M., HLAVSA, Z., HRABÁČEK, J., HRUŠKOVÁ, Z., *ČEŠTINA – řeč a jazyk*. 3., upravené vyd. Praha : SPN – pedagogické nakladatelství, a.s., 2011. 442 s. ISBN 978-80-7235-413-9.

Pravidla českého pravopisu, 1. vydání. Praha : Euromedia Group k. s. – Knižní klub v edici Iniversum, 2014. 468 s. ISBN 978-80-242-4609-3.

Pravidla českého pravopisu, 1. vydání. Pohořelice : Československý spisovatel, s.r.o., 2011. 476 s. ISBN 978-80-87391-97-6.

Pravidla českého pravopisu, 5. doplněné vydání. Praha : Fin Publishing, 2009, 463 s. ISBN 80-86002-89-7.

- 2) mezi souřadně spojenými výrazy, zejména při výčtu, je-li třeba členit ho na větší skupiny (*Slavnostního otevření nové budovy se zúčastnily přední osobnosti ze všech uměleckých oblastí; výtvarné umění reprezentovali malíři, grafici a sochaři; filmaře zastupovali herci, režiséři i scénáristé; z hudební branže jsme měli možnost poznat dva současné skladatele vážné hudby a členy jedné rockové hudební skupiny.*);
- 3) v matematice může být použit pro oddělení prvků v množině, a to z toho důvodu, aby nedocházelo k jeho záměně s desetinnou čárkou.

Dvojtečka se nejčastěji používá před přímou řečí, kdy se přimyká k poslednímu slovu, které přímé řeči předchází, za ní je mezera a uvozovky. Píše se také za větami nebo výrazy, které předcházejí výčtu přístavkové povahy (*Podobné myšlenkové operace se od žáka vyžadují i v ostatních vyučovacích předmětech: matematice, fyzice, chemii, biologii a informatice.*). Při vyjádření poměru je z obou stran oddělena mezerou (1 : 3). Použijeme-li dvojtečku k vyjádření např. skóre zápasu nebo změřeného času, dvojtečka mezerami oddělena není (3:2, 1:36).

Výpustka (trojtečka) – nahrazuje nevyslovený text, přerývanou nebo nedokončenou řeč, záměrně nevyslovenou informaci nebo napětí. Končí-li text čárkou, následuje mezera a výpustka, pokud ne, je těsně přimknuta k poslednímu slovu věty. Za výpustkou se již další tečka nepíše, je však možno připojit za ni těsně další interpunkční znaménko. Bude-li věta za výpustkou pokračovat, píše se těsně za ní čárka. Nahrazuje-li výpustka několik vět ze souvislého textu, je třeba ji oddělit mezerou z obou stran a je vhodné ji vložit do závorek.

Pomlčka bývá obvykle využívána při oddělování jednotlivých částí projevu, např. místo čárky ohraničující vsuvku nebo přístavek, vyjádření rozsahu, vztahu nebo vyznačení přestávky v řeči, pro uvození přímé řeči a pro vyjádření celého čísla při psaní peněžních částek. Pomlčka je oddělována z obou stran mezerami, jiné je to však v případech, kdy toto znaménko používáme ve funkci výrazu *a, až, od, do* nebo *proti* (*versus*). V případě, že pomlčkou oddělujeme jednoslovné výrazy, píšeme ji bez mezer (např. *vystoupí Janoušek–Vondrák, otevírací doba 9–17 h, dálnice Brno–Olomouc, utkání Baník–Sparta, vztah muž–žena, termín 10.–17. 4.*). Pokud je ve spojovaných výrazech alespoň jeden víceslovný, pomlčku oddělujeme mezerami z obou stran (např. *vystoupí S. Janoušek – L. Vondrák, autobusová linka Valašské Meziříčí – Ostrava, přátelské utkání Praha-Zbraslav – Dobříš, vztah starý muž – mladá žena*).

Spojovník bývá značen krátkou vodorovnou čárkou. V češtině užíváme tento znak v tom případě, když chceme vyjádřit, že jím spojované výrazy tvoří těsný významový celek a jeho užití je poměrně rozsáhlé, např. *matematicko-fyzikální* (myšleno matematický i fyzikální), *červeno-modrý* (červený i modrý, nikoliv červenomodrý, popř. fialový), *kuchař-číšník* (člověk, který je zároveň kuchař i číšník). Spojovník je také vhodné vkládat mezi členy spojení typu *B-vitamin*, *Rh-faktor*; užívá se u některých cizích jmen, např. *Marie Curie-Sklodowska*; u těsného spojení místních jmen v názvech, např. *Frýdek-Místek*, *Ostrava-město*. Spojovník se užívá při oddělení spojky *-li* (*viš-li*, *říkám-li*), ovšem v případě, že je *-li* pouze součástí složené spojky, píše se bez spojovníku (*zdali*, *neboli*, *jestli*, *čili*, ...), při psaní některých cizích slov (*ping-pong*, *play-of*, ...). Symbol spojovníku se používá při dělení slov, v některých internetových adresách (www.narodni-divadlo.cz), při sestupném psaní kalendářních dat (*2014-05-07*), při zápisu proměnných číselných hodnot (*n-tá odmocnina*), v některých kódech (*ISBN 978-80-242-4609-3*) či při vyjádření přerývané výslovnosti (*do-to-ho*). Spojovník není nikdy oddělen mezerou z obou dvou stran.

Závorky jsou používány pro oddělení větných či nevětných výrazů, které jsou do výpovědi volně vloženy, popřípadě nejsou součástí vlastního projevu. Závorky mají různou podobu. V českém jazyce se nejvíce používají (a jsou nejvhodnější) závorky tzv. kulaté ( ). Dále se pak objevují závorky hranaté [ ], které se v jazykových příručkách používají speciálně pro znázornění výslovnosti, a závorky složené { }. Někdy je možno použít závorek tvořených lomítky / , v běžných textech je však doporučeno se jim vyhýbat. Závorkami se oddělují vložené výrazy, kterými se vysvětluje, objasňuje nebo doplňuje obsah výpovědi. *Na festivalu Jakouškovo Ústí v Ústí nad Orlicí vystoupili známí i méně známí čeští písničkáři (Arnošt Frauenberg, Láďa Zítka, Ivo Cicvárek, Václav Koubek, Lucie Redlová, ...)*. Závorka může oddělovat výrazy, které nenáleží k vlastnímu projevu, jako např. scénické poznámky v divadelních textech, jméno autora, výrazy ohlasu u posluchačů při zápisu řeči apod. (potlesk, projevy nevole, poznámky). *Ostrý a k tomu napuštěný jedem? Ať jed teď ukáže, co umí! (Probodne Claudia.)*. Závorky se od textu, který je do nich vložen, neoddělují mezerami, těmi se naopak oddělují závorky od předcházejícího a následujícího textu. Potřebujeme-li do závorky vložit ještě další výraz, který chceme oddělit závorkou (vnořené závorky), je vhodné (ne však nutné) zvolit jiný typ závorky. *Petr šel do Vršovíc (kde bydlel, protože ho Lucie [jeho dlouholetá přítelkyně] nečekaně opustila)*. Obvyklejším řešením takových případů je nahradit některé závorky

pomlčkami nebo čárkami: *Petr šel do Vršovic (kde bydlel, protože ho Lucie – jeho dlouholetá přítelkyně – nečekaně opustila)* nebo *Petr šel do Vršovic (kde bydlel, protože ho Lucie, jeho dlouholetá přítelkyně, nečekaně opustila)*. Závorky lze použít také při genderově korektním vyjadřování, např. *smlouvu sestavil(a)*.

Uvozovky jsou párová interpunkční znaménka. V českém jazyce se přimykají těsně k označenému textu. V textu ohraničují:

- přímou řeč, popř. jednotlivé úseky přímé řeči oddělené větou uvozovací (*„Vyberte si jedno z témat napsaných na tabuli,“ řekla učitelka a rozdala studentům sešity.*);
- doslovné výroky a citáty (*„Život není to, co člověk prožil, ale co si z něj pamatuje, aby o tom mohl vyprávět,“ říká ve své knize Gabriel García Márquez*);
- přesné názvy (tituly) knih, hudebních skladeb, článků atp., avšak jen tehdy, žádá-li to zřetelnost (*V Barokním kancionálu „Česká mariánská muzika, radostná i žalostná“ oslavuje Adam Michna z Otradovic Pannu Marii.*);
- výrazy z cizího prostředí, dále výrazy, od kterých se autor z nějakého důvodu distancuje;
- výklady významů slov (*Odborný výraz artikulace znamená „vytváření hlásek mluvidly“.*);
- výrazy, jichž se záměrně užije v jiném (nejčastěji opačném) významu, které jsou většinou míněny ironicky (*Takový „odborník“ by ve své funkci neměl nadále setrvávat.*).

Lomítko (šikmá čára) označuje v textu rovnocenné varianty, ev. možnost z jejich výběru. Před lomítkem a za ním se dělá mezera, pokud je alespoň jeden z výrazů tvořen dvěma (nebo více) slovy: *přídavné jméno / adjektivum*. Tvoří-li oba výrazy pouze jednoslovné slovo, píše se lomítko bez mezer: *sloveso/verbum*.

4.3 Psaní číslic

Zvolíme-li zápis čísel pomocí číslic, oddělujeme trojice řádů před a za desetinnou čárkou mezerami: 8 536 km, 20 000 let, 1 300 000 obyvatel, 11 586,5 litrů, 65 345,50 Kč, ... Pravidla českého pravopisu však umožňují psát čtyřciferná čísla bez mezery (5698 km,

2000 slov). Letopočty se nikdy nečlení (rok 2014). Před desetinnou čárkou ani za ní
mezera není
(3,56 kg). Při psaní peněžních částek v administrativních textech je možno skupiny tří
číslic oddělit tečkou (582.234,50 Kč).

4.4 Psaní zkratk a zkratkových slov

Za zkratkami čistě grafickými (mil., s.r.o., čís., ...) se hned píše tečka, po které může
následovat mezera, nebo jiné interpunkční znaménko (čárka, dvojtečka, otazník,
vykřičník), dvě tečky za sebou se však nepíší.

4.5 Analýza materiálu

Následující příspěvky byly zveřejněny ve skupině *Hmotná nouze, dávky, sociální
problematika bez cenzury*.

Ukázka 1:

*A: Dobry den,beru prispevky na bydleni a zajima me,zda mi socka doplati i
nedoplatky??Kdyz mi prijde vyuctovani s nedoplatkem.*

Autorka tohoto příspěvku nekládá mezeru za interpunkční znaky, v tomto případě za
čárky ve větě a otazník. Ačkoli první věta je větou oznamovací, napsala za ni autorka
nesmyslně dva otazníky, kterými navíc nesrozumitelně končí větu, ač by (dle mého
názoru) věta měla pokračovat. V textu také naprosto chybí užití diakritických znamének.

Ukázka 2:

*A: Devcatka,letos jsem zadala poprve o pridavkx na dite(loni jsem nemela narok). Kdy
Vam prislo rozhodnuti?je to mesic a jeste nic.*

V tomto příspěvku autorka nekládá mezery za čárky ve větě, před závorku a za otazník
ukončující první větu. Následující věta začíná malým písmenem. V textu nejsou použita
diakritická znaménka a taktéž není opraven pravděpodobný překlep ve slově „*pridavkx*“.

Ukázka 3:

A: Dekuji moc za prijeti.

Chtela bych se vas prosim zeptat na co vsechno mam narok jako samoživitelka. Mam dve male deti s tatínkem spolu nežijeme ,ale mam pres neho rodičák a dneska mi volala pracovnice z pracáku a rekla ze k 1.10. Mi snižují automaticky rodičák ze 7300,- 2,5 roku na 3800,- 4 roky . Ze spolu nežijeme a musela bych od neho dostat papir o ročním příjmu coz nedostanu ,prispevek na bydlení mam 4tis A alimenry 4tis. To je vse co dostávám. Me naklady na bydlení je 10tis.bez jídla. Myslite ze bych mohla zadat jeste o nejake davky jine??

V této ukázce se objevuje chybné umístění mezery mezi slovem a následující čárkou „*nežijeme ,ale*“, dále pak mezi slovem a následnou tečkou „*roky .*“. Chybí mezera za čárkou a tečkou „*nedostanu,prispevek; 10tis.bez*“. V některých případech autorka textu vkládá mezeru za interpunkčními znaky správně. Nevhodné je také použití dvou otazníků za poslední větou. V textu jsou bezdůvodně užita velká písmena a chybí diakritická znaménka. Rovněž není opraven (pravděpodobný) překlep ve slově „*alimentry*“.

Ukázka 4:

A: Dobry den chtela bych se zeptat jsem na hm kolik daji na pracku kdyz mi odesla

Tato věta je napsána bez jakýchkoliv členících znaků, což značně komplikuje její čtení a pochopení. Chybí čárka za pozdravem, tečka či dvojtečka před samotným dotazem a otazník za větou tázací. Příspěvek je psán bez diakritických znamének.

OA1: *No z hm mi doplácí jen 310kc ale to je vedlejší nemohu si dovolit koupit pračku i holce rovnátka a klukovy rehabilitační pomůcky*

Text není rozdělen členícími znaky (čárky ve větě, popř. rozdělení do více vět, tečka za větou). Mezi číslicí a zkratkou měny chybí mezera a zkratka měny je napsána chybně s malým počátečním písmenem. Autorka napsala špatnou koncovku ve slově „*klukovy*“.

O1: *Oni stejně pokud to podáte..... Než Vám přijde vyjádření tak můžete čekat dlouho.*

V této ukázce je nesmyslně vloženo mnoho teček, které ještě více znemožňují orientaci a pochopení textu. Ve větě chybí čárky, nevhodně je psáno zájmeno s velkým písmenem na začátku.

O2: *neni to kolik daji ale počítají průměr z nejlevnějších na netu i bazarů mě minule přidali 1000kč na lednici s tím že se přijdou podívat a pak mi napsali že průměrně se dá sehnat za 1000až 1500 nejlevnější tak mi dali 1000kč*

V této ukázce opět chybí čárky mezi větami, případné rozdělení textu do více samostatných větných celků. Autorka nevložila mezeru za číslice a napsala špatně zkratku měny (malé písmeno). Na začátku věty není velké písmeno a na konci chybí tečka.

O3: *Mě řekli,že musím přinést potvrzení od opraváře,že nejde opravit,pak jsem 14 dní čekala a nic,tak jsem si na ni raději půjčila.*

Autorka této odpovědi nevkládá mezeru za čárku ve větě.

Ukázka 5:

A: Dobrý den, mám dotaz ,prvně si zadám o hmotnou nouzi a jedna se jen o jeden měsíc..... Paní říkala ze přijde na kontrolu .... To je tak vždycky ?? A u každého ? A co je vše zajímavá ? Vadí ze mám PC a malej tablet ? Nebo díky tomu to zamitaji davku ? Děkuji za odpověď

Autorka tohoto příspěvku patrně zcela náhodně vkládá mezery k interpunkčním znakům (někdy je vložena správně, někdy před znakem, v některých případech je znaménko odděleno mezerou z obou stran). Dále ve svém příspěvku užívá náhodný počet teček (6, 4), které mají nejspíš plnit funkci výpustky. Nevhodné je také užití dvou otazníků za tázací větou, za poslední větou chybí tečka. V textu na některých místech chybí čárky a některá slova jsou napsána bez diakritických znamének.

O1: *Zkontroluji ti skříně jestly má dítě svou postel stůl ,vlezou i do ledničky,j jestly má dítě pc a tablet je vůbec nezajímá jo a kontroluji jestly mas pračku,nebo aspoň unas to tak probíhalo*

Autorka odpovědi taktéž vkládá mezery před a za interpunkční znaky chybně (někdy mezi předcházející slovo a znak, v jiných případech znaménko neodděluje od následujícího slova). V odpovědi chybí velké množství čárek a přehlednější by zajisté bylo, kdyby ji autorka rozdělila do více vět. Za poslední větou schází tečka. Diakritická

znaménka v mnoha slovech nejsou užita. V textu se třikrát objevuje chybně napsané slovo „jestly“.

OA1: *Ahaaa takhle lezou az úplně do soukromí ? Postel malej ma ,ma svůj pokoj ,židli,stul ,hračky,oblečení, ... A v lednici ?? Tak jídlo tam je proč koukaji na tohle ? A vadí elektronika ? Jako PC ,televize, tablet ,PlayStation ?? Nebo to nutí prodat ?? Jsem se v této situaci ocitla prvně a jedna se jen na měsíc .....*

OA2: *Faaakt ?? Ty brdo .... Díky za radu , já schválně koukala na internet a psali tam ze tohle by je zajímat nemělo ale zase někdo tvrdil ze jo ,proto me zajímá reálná zkutečnost lidi co se stim setkali*

V dalších dvou odpovědích autorky příspěvku se opět objevuje zcela náhodné vkládání mezer před a za interpunkční znaky, užití nevhodného počtu teček místo výpustky, více otazníků, absence čárek ve větě a diakritických znamének v některých slovech. Chybně je napsána předpona ve slově „zkutečnost“ a není oddělena předložka od následujícího slova „stim“. Ve slovech „Ahaaa“ a „Faaakt“ užila autorka třikrát písmeno *a*, čím zřejmě chtěla zdůraznit pochopení a údiv. Jelikož se ve všech třech textech autorky objevují chyby stejného charakteru, dá se soudit, že takto chybný písemný projev a vyjádření používá pravidelně.

Ukázka 6:

A: *Vím že to sem nepatří ale přes to se potřebuji zeptat . Mám rodicak na malou 7600 Kč dneska jsem se dovela že mi na to sáhla exexuce , může mi na to sáhnout více exekucí ? A kolik mi z toho tak mohou brát děkuji*

Autorka příspěvku chybně vkládá mezeru mezi slovo a následné interpunkční znaménko (v tomto případě před čárky a otazník). Ve větách chybí některé čárky. U poslední věty (myšleno bez poděkování) se jedná o větu tázací, tudíž by měla být zakončena otazníkem, následovat má poděkování. Nesprávně je zapsána zkratka měny „Kč“. Autorka textu ponechala překlep ve slově „exexuce“, při opětovém užití jiného tvaru tohoto slova je již napsáno správně. U některých slov nejsou užita diakritická znaménka.

Ukázka 7:

A: Potřebuju radu , kamaradka ma soudem stanovene alimenty otec ditete k nedohledani dluh je 17tis ,pobira socialni davky a vyzivne ji chteji z davek strhavat presto ze otec vyzivne neplati ,muzete mi poradit zda na to socialka ma pravo a jak se domoci alimentu ?dekuji

V této ukázce autorka taktéž zcela chybně vkládá mezeru před interpunkční znak, následující slovo je ke znaménku přimknuto bez mezery. Celý text (s výjimkou poděkování) je zformulován do jedné nepřehledné věty, pro snadnější orientování se ve sdělení by bylo vhodné rozdělit je do více samostatných větných celků. Autorka při psaní nepoužívá diakritická znaménka.

Ukázka 8:

A: Dobrý den,mohu se zeptat prosím někoho kdo má zkušenost?Jsem od 3.10.2016 na neschopence.Obdržela jsem od zaměstnavatele-2272-nemocenskou-3270 Kč-příspěvek na bydlení 1397 Kč (ten mi byl vypočítán za minulé čtvrtletí(červenec srpen září)Dohromady mám tedy 6939Kč.Když zaplatím nájem ve výši 4938 Kč zbyde mi 2001 Kč na celý měsíc.Nemluvě o dalších výdajích jako je úvěr a penzijko,to už nemám z čeho zaplatit.Chtěla jsem se zeptat zda mám nárok na nějaký příspěvek jestli tento systém zohledňuje také vaše výdaje ne jenom příjmy. Děkuji za jakoukoliv odpověď.(v bytě jsem trvale hlášena sama)

Autorka tohoto textu (až na jeden případ) nekládá mezery za interpunkční znaky (čárky ve větě, otazníky, tečky), neoddělila mezerou ani závorky. Chybně užila vnořené závorky, kdy symbol pro ukončení závorek užila pouze jednou, druhé závorky zůstaly neuzavřeny. Za závorkou (popř. před ní) chybí tečka označující konec věty. První slovo poslední věty (vložené do závorek) je chybně odděleno mezerou od závorky, tato věta nezačíná velkým písmenem a nekončí tečkou. Nevhodně také použila spojovník mezi předchozím slovem, číslicí a následujícím slovem „zaměstnavatele-2272-nemocenskou-3270 Kč-příspěvek“. Mezi číslicí zapsanou částkou a zkratkou měny v jednom případě nevložit mezeru a první písmeno zkratky měny je ve všech případech chybně napsáno malým písmenem. V textu chybí některé čárky oddělující věty.

Ukázka 9:

A: Dobry den,chodí mi doplatek na bydlení,ktery mi paní odeslala 13.10.Doted mi stale nic nepřislo,chodí mi to slozenkou? Jak je to mozne a co s tím ?Dekuji

Tento dotaz je napsán bez vkládání mezer za čárky ve větách. Nesprávně je napsáno datum, ve kterém taktéž chybí mezery za tečkami. Autorka textu vložila otazník za oznamovací větu. Celý příspěvek je psán bez diakritických znamének.

Ukázka 10:

A: Ahoj.moc prosim o radu.kde najdu nabidku rekvalifikacnih kurzu na nehtovou modelaz v Praze?je nekse nejaky seznam?na internetu sem nasla jen 1 kurz.ktery uz je plny.moc dekuji

Autorka tohoto příspěvku zásadně nekládá mezeru za interpunkční znaky a navíc nepíše (kromě první věty) velké písmeno na začátku věty, což činí text velmi nepřehledný. Za pozdravem by byla vhodněji užita čárka (místo vložené tečky), stejně tak jako u věty „na internetu sem nasla jen 1 kurz.ktery uz je plny“. Chybně je napsáno slovo „rekvalifikacnih“. Z kontextu věty není možno určit, zda autorka měla v úmyslu použít číslo jednotné (rekvalifikačního kurzu), či číslo množné (rekvalifikačních kurzů). Autorka textu neopravila (pravděpodobný) překlep ve slově „nekse“ (někde). Chybně je napsáno slovo „sem“. V textu nejsou použita diakritická znaménka.

Ukázka 11:

A: Zdravím mám takový dotaz .....už jsem několik let se synem na péči a dnes jsem byla podávat na soc.papiry na další ctvr.Na HN mr dnes dala paní papír pro syna do školy ....koukala jsem na ni jak blázen nikdo nikdy po me nechtěl potvrzení.o studiu...je mi to divné.Prosim má tady některá maminka takovou zkušenost děkuji za odpověď

V tomto textu je užito více teček (patrně zamýšlená výpustka), která je však chybně zapsána (jak počtem teček, vloženou mezerou, tak i významovým užitím). Za těmito „výpustkami“ pokračuje vždy malým písmenem, což je chybně. Chtěla-li pokračovat ve větě, je nutno napsat za výpustku čárku, což by ale v tomto případě nebylo vhodné (s ohledem na kontext věty). Autorka v příspěvku používá zkratky, v prvním případě je

zkratka napsána správně, ve druhém („ctvr.“) není její užití zcela srozumitelné a bylo by vhodnější slovo napsat celé. Tázací věta není zakončena otazníkem, na konci textu není užit interpunkční znak. Velké množství slov je psáno bez užití diakritických znamének.

O1: *Ano po 15 roce se vyřizují i potvrzení o studiu*

V této odpovědi chybí čárka za slovem *ano* a především tečka za řadovou číslicí a na konci věty.

Ukázka 12:

A: Dobrý den... Možná to sem nepatří a v tom případě se omlouvám.... Ráda bych se zeptala, zda nevíte některá o nějakém nadačním fondu pro předčasně narozené děti. A nebo o nějakém příspěvku... Děkuji moc 😊

I v tomto příspěvku autorka užívala výpustky, které jsou chybně napsány (v některých případech) a nevhodně užity. Za pozdravem by měla následovat čárka (popř. tečka, mezera a velké písmeno následujícího slova), chybně je napsáno slovo „*předčasně*“.

Ukázka 13:

*A: Info pro maminy :
od 1.7 015 se snižuje příspěvek na bydlení o tisíce !!!*

U tohoto příspěvku autorka chybně oddělila dvojtečku od nadpisu mezerou. Nesprávným způsobem je zapsáno datum – za tečkou chybí mezera, není vložena tečka za číslicí 7 a nesprávně je napsán rok.

Ukázka 14:

A: Holky jak je to kdyz se rozvadim on bere 15000 jak sou vymeri alimenty a vyzivovaci povinnost na me

V tomto příspěvku je chybně zapsaná částka „15000“, kdy není trojice řádů oddělena mezerou. Text je zapsán do jedné věty, i když by bylo vhodnější jeho rozdělení do více samostatných vět. Autorka nevložila žádné interpunkční znaky a diakritická znaménka. Slovem „*sou*“ je patrně myšlen *soud*.

Následující ukázky jsem čerpala ze skupiny „Těhotenství rady, pokec:-)“

Ukázka 15:

A: Zdravím všechny budoucí maminky a maminky 😊:) chtěla bych se zeptat měla jste některá nechut' k jídlu ? Já už nevím co s tím a strašně mě to znervózňuje 😞:(jsem 22tt díky za veškeré rady.

Autorka tohoto dotazu chybně oddělila otazník od předešlého slova mezerou. Text by měl být z důvodu přehlednosti rozdělen do více větných celků – pozdrav a oslovení měly být odděleny čárkou, před samotnou otázkou by bylo vhodné vložit např. dvojtečku. Poslední věta začíná malým písmenem, poděkování by bylo vhodné vložit jako samostatnou větu. V příspěvku jsou užity emotikony, vždy dva za sebou, v jiném grafickém provedení a neoddělení mezerou, což není vhodné.

O1: *Ja , nechut zvraceni zhubla sem 6 kg*

V tomto případě je chybně oddělena čárka z obou stran mezerami a za větou chybí tečka. Text je psán bez interpunkčních znamének.

OA1: *Je to děs já jsem dnes snědla jen dva rohlíky..mám strach aby něco nebylo malému, když jím tak malinko ..*

V odpovědi autorky dotazu jsou použity výpustky, které by z obsahového hlediska mohly být přípustné, jsou však chybně graficky zapsané. Za první částí věty „Je to děs“ má být čárka, případně tečka. Před spojkou *aby* chybí čárka.

O2: *Nebojte vezme si z vas co potrebuje..*

V této odpovědi je opět špatně napsaná výpustka, v tomto případě není její užití vhodné. Ve větě chybí čárka a je psána bez diakritických znamének.

O3: *Já jsem ve 12tt a jsem na tom stejně.. Ale i tak aspoň něco sním, protože vím, že musím..*

Opět vidíme nesprávně graficky zapsanou výpustku.

OA2: *Joo to já taky, ale chtěla bych jíst normálně a už začít třeba kombinovat chutě 😊:D už bych to chtěla zažít ..ne furt jen nechut'..to už je ohraný*

OA3: *Tak já maso nejím od malička..jím jen kuřecí prsa nic víc..*

OA4: *Děkuji :) ja kdyz me prepadne ta nechut' tak si vyluhuju caj z fenyklu a kmínu..hned to vzdy zabere, ale uz mi doma dosel 😊:D a tady v obchode to nikde nemaji musim pockat na pritele az prijede z prace a zajet 20 km do obchodu kde to maji*

OA5: *No mě v tu dobu nejde nic jiného než jen pít ten vyluhovaný čaj.. a až to povolí tak pak teprve jdu jíst ..*

OA6: *Asi změna počasí ..nebo tlak ..nevím ale je to hrozný*

OA7: *Radsi budte rada ze normalne jite..tohle je 100x horsi*

Uvádím několik odpovědí autorky dotazu, ve kterých se opakuje chybné grafické zapsání výpustky (v mnoha případech by neměla být užita vůbec). Zřejmě neužívá jiný interpunkční znak než špatně zapsanou a nevhodně užitou výpustku a čárku (jen v některých případech), v několika následujících komentářích jsem žádné nenašla. Pokud na ukončení věty nepoužije „výpustku“, je věta bez ukončení interpunkčním znaménkem. Opět používá dva odlišné graficky zapsané a mezerou neoddělené emotikony. Zajímavé je, že některé komentáře píše s diakritickými znaménky, v některých je vůbec nepoužívá.

Ukázka 16:

A: *Holky ,máte taky někdy odpor k jídlu ? Já bych klidně nemusela celej den nic jíst,na nic nemám chuť. Ale to přeci nejde a tak do sebe aspoň něco "nacpu" . Je to normální ??*

V tomto dotazu jsou zcela chybně (a patrně) náhodně vkládány mezery před interpunkční znaky – pouze jednou je znak (tečka) přimknuta k předešlému slovu a od následujícího oddělena mezerou. V dalších případech můžeme vidět všechny ostatní nesprávné způsoby vkládání interpunkčních znaků. Místo uvozovek je použit jiný znak.

Ukázka 17:

A: *na co máte chuť na sladký nebo slané. Je to pravda když na sladký bude to holka. Ja mám síce 2 kluky už a měla jsem chuť na slaný a tet čekáme třetí a jedla bych sladký. Normálne sladké moc nemusím no teť to je hrůza*

V první větě tohoto příspěvku není na začátku velké písmeno. První dvě věty jsou myšleny jako otázka, nejsou však ukončeny otazníkem. Za poslední větou chybí tečka. Autorka zvláštním způsobem kombinuje spisovné a nespisovné tvary slova, konkrétně ve

věť „*na co máte chuť na sladký nebo na slané*“, v další větě tato přídavná jména používá opětovně a u obou napsala nesprávný tvar. Dvakrát je chybně napsáno příslovce *ted'*, jednou bez diakritického znaménka. To také chybí v zájmenu *já* a přebývá ve slově „*síce*“.

Následující ukázky jsou z uzavřené skupiny „*Ordinace v růžové zahradě 2*“.

Ukázka 18:

A: *Tak kdo ?* 😊:)

DAVID- *LIKE* (y)

ANDREJ-*komentář* 😊

(Pod textem jsou vloženy fotografie herců a autor navrhl členy k tomu, aby hlasovali, kdo je jejich favoritem.)

Tento příspěvek je z typografického hlediska zapsán velmi chaoticky. Nepochopitelný je rozdíl mezi velikostí písma ve slovech „*LIKE*“ a „*komentář*“. Autor příspěvku udal instrukce, podle kterých mají členové hlasovat, a nevidím důvod, proč by tato slova měla být psána jiným stylem písma. V obou případech je také použit spojovník, který je jednou oddělen mezerou, podruhé nikoli. Myslím, že vhodnější by bylo užití pomlčky. Nesmyslné je také vložení emotikonů – na prvním řádku dva graficky různé, které nejsou odděleny mezerou, u první postavy užit není, u druhé ano.

4.6 Závěr

Velká většina členů skupiny „*Těhotenství rady a pokec:-)*“ a „*Hmotná nouze, dávky, sociální problematika bez cenzury*“ nerespektuje a pravděpodobně ani nezná základní pravidla typografie. Samozřejmě se v těchto skupinách nacházejí příspěvky autorů, kteří se typografickými pravidly řídí, ale je jich poměrně menší množství než těch, kteří je nepoužívají. Ve své práci uvádím samozřejmě jen chybně psané ukázky.

Největší problém uživatelům Facebooku a členům zmíněných skupin dělá správná sazba mezery kolem interpunkčních znaků. Jen velmi malá část vkládá mezeru správně. Velké množství autorů příspěvků a komentářů je psáno takovým způsobem, kdy není vložena mezera před ani za interpunkční znak, což činí text velmi nepřehledným, na první pohled vypadá jako jedna dlouhá věta, i když jej autor rozdělil do více samostatných vět.

K tomuto dojmu ještě napomáhá fakt, že někteří autoři na začátku další věty neužívají velké písmeno. Při pročitání mnoha takto psaných příspěvků jsem nabyla dojmu, že autoři velké písmeno na začátku vět nepíší úmyslně. Nepředpokládám, že by si ze základní školy neodnesli vědomost, že na začátku každé věty se píše velké písmeno. Spíš to přikládám lenosti při psaní textu. Spousta uživatelů píše své příspěvky prostřednictvím mobilního telefonu, kdy je psaní textu o něco náročnější než při psaní na klávesnici a vkládání mezer a změna velikosti písma by je zdržovaly. Může to být způsobeno také tím, že spoléhají na automatické opravy (mohou být zvyklí z textových editorů, Facebook však tyto automatické opravy neprovádí). V mnoha textech jsou psány mezery před interpunkčními znaky či za nimi. I tento chybný způsob psaní komplikuje plynulé čtení textu. Pochopení pak do jisté míry znemožňuje absence interpunkčních znaků jak uprostřed věty, tak na jejím konci. Ve většině případů se také objevuje špatný zápis data.

V mnoha ukázkách jsem narazila na chybné užití výpustky. Tento znak je u některých autorů velmi oblíbený, ale jen ve zlomku případů je správně napsán a vhodně užit. Ustálený a správně napsaný tvar výpustky jsem našla jen ve zlomku případů, v těch dalších autoři vložili dvě, nebo naopak více teček (tudíž ani nemohli použít klávesové vložení tohoto znaku). Psaní některých příspěvků ve mně vyvolalo takový pocit, že autor si myslí, že čím více použije teček, tím svou odmlku, případně nejistotu, znásobí, zdramatizuje. Vyhodnotila jsem také, že jsou uživatelé, kteří mají výpustky v oblibě a nesmyslně je užívají tam, kde absolutně nejsou vhodné a nahradil by je jiný interpunkční znak.

Pomlčky a spojovníky autoři příspěvků a odpovědí používají jen vzácně. Pro ukázkou chybného užití jsem výše uvedla příspěvek ze skupiny „*Ordinace v růžové zahradě 2*“, ve kterém je nevhodně užit spojovník.

Ve skupinách zabývajících se sociální problematikou se velmi často objevují čísllice, které jsou ve velkém množství případů zapsány správně (beru-li v potaz, že pravidla českého pravopisu umožňují prát čtyřciferné čísllice bez mezery mezi řádem tisíců a stovek). Našla jsem však minimum případů, kdy by byla čísllice v řádu desetitisíců zapsána chybně – bez mezery. Tento poznatek mne velmi překvapil, vzhledem k tomu, jak autorky nesprávně vkládají (nevkládají) mezery při psaní textu.

Tyto skupiny jsou také velmi bohaté na zkratky, které jsou v tomto okruhu uživatelů ustálené (např.: *RP* – rodičovský příspěvek, *ID* – invalidní důchod, *HN* – hmotná nouze, ...).

Již na prvním stupni základní školy se žáci setkávají s prací na počítači, komunikují prostřednictvím krátkých textových zpráv a píší své projekty v textových editorech. Myslím, že základní pravidla sazby písma by se měla zdůrazňovat a opakovat už v tomto období, jelikož chybovost je v této oblasti vysoká. Minimálně vkládání mezery za interpunkční znaky a mezi trojice řádů v číslicích by žáci měli mít osvojeny. Také by měli být seznámeni s funkcí a užitím konkrétních interpunkčních znaků, aby jejich použití správně aplikovali.

5 Pravopis

Správnému používání grafických prostředků jazyka se věnuje pravopis/ortografie. Pravopis je ustálený způsob zápisu zvukové podoby jazyka systémem grafických znaků. Grafické zásady zaznamenání textu jsou podávány jako pravidla předepisující způsob psaní v jednotlivých jazykových rovinách, rozlišuje se pravopis lexikální, morfologický (slovotvorný a tvaroslovný) a syntaktický.

5.1 Pravopis lexikální

Lexikální pravopis je spjatý s neměnnou grafickou podobou slova, jeho slovotvornou strukturou a etymologií. Popisuje ustálené psaní slova – jeho kořene, předponových a příponových částí.

Nácvik lexikálních pravopisných jevů je úzce propojen s mechanickou pamětí, proto je jeho osvojení a nácvik zařazen do učiva prvního stupně základní školy, kdy je dětská paměť pružná, žáci jsou schopni rychlého zapamatování si pravidel a nepotřebují nutně jejich logické odůvodnění. Aplikace a upevnění osvojených pravidel se pak dále procvičuje i na stupni druhém.

Do lexikálního pravopisu spadá:

- psaní *ů, ú*
- psaní *i/y, í/ý* po tvrdých a měkkých souhláskách
- vyjmenovaná slova – psaní *i/y, í/ý* po obojetných souhláskách v kořenech slov a ve formantech
- psaní velkých písmen
- předložky a předpony *s-, z-*
- Párové souhlásky, psaní skupin hlásek
- psaní číslovek
- Psaní složených výrazů, z nichž je jeden komponent tvořen číslovkou
- psaní *ě*

5.1.1 Psaní *ů/ú*

Psaní písmen *ů/ú* a odůvodnění pravopisu je zařazeno ve školních plánech většinou do druhého ročníku ZŠ a vyučuje se v rámci výuky výslovnosti a psaní krátkých a

dlouhých samohlásek. Písmeno *ú* se píše na začátku slova, po předponě, po první části slova složeného a může být psáno v citoslovcích. Píše se také v některých slovech přejatých, např. *manikúra*. Písmeno *ů* se používá v ostatních případech, tedy uvnitř a na konci slova.

Před analýzou materiálů s touto problematikou jsem neočekávala výraznou chybovost, jelikož jde o pravidla nenáročná a u široké veřejnosti zažitá.

Analýza materiálů

Následující ukázka je ze skupiny *Hmotná nouze a jiné dávky*

Ukázka 1:

A: *opava ----- účty už jsou*

Ve skupině *Hmotná nouze a jiné dávky* jsem našla jeden z mála případů užití nesprávného znaku – v tomto případě jde o kroužek nad *u* ve slově „*účty*“, kdy je dlouhá samohláska na začátku slova. V příspěvku dále vidíme malé písmeno v názvu města a nesmyslné užití mnoha spojovníků.

Závěr

Při zkoumání velkého množství psaných příspěvků a odpovědí uživatelů sociální sítě jsem se nesetkala s četnou chybovostí v tomto pravopisném jevu. Dle mého soudu je to z velké míry způsobeno tím, že spousta přispívajících píše své příspěvky zcela bez diakritických znamének, nebo je užívají pouze částečně. Mnoho přispěvatelů píše své texty přes mobilní telefon (tablet) a záleží na tom, zda mají ve svém přístroji nastavenou funkci doplňování diakritických znaků, či nikoli. I při aktivaci této funkce se však stává, že znaménka nejsou doplněna všude tam, kde by měla být. V textech, které byly psány s diakritickými znaménky, jsem mnoho případů chybného užití *ú* a *ů* taktéž neobjevila. Domnívám se, že tento pravopisný jev není nikterak náročný na zapamatování, pochopení a aplikaci, tudíž s ním autoři textu nemají potíže. Dalším aspekt může být ten, že ve skupinách, ve kterých jsem pravopisné chyby sledovala, příliš neužívali přispívající slova složená, či taková, ve kterých by se psalo *ú* po předponě. Délku samohlásky např. při údivu (*jú*) vyjadřovali vícečetným opakováním krátké samohlásky (*juuu*).

5.1.2 Psaní *i/y, í/ý* v kořenech slov po pravopisně tvrdých a měkkých souhláskách

Psaní měkkého a tvrdého *i/y* je spjato s předchozí hláskou. Pravidla českého pravopisu rozdělují české hlásky na (pravopisně) měkké, (pravopisně) tvrdé a (pravopisně) obojetné.

Mezi pravopisně měkké hlásky patří: *ž, š, č, ř, c, j*. Po těchto hláskách se píše měkké *i*. To dále píšeme po písmenech *d, t, n* v tom případě, že ve slově označují hlásky měkké [ďi, ťi, ňi], a dále u slov cizího původu, jako je např. *diktát, kolonie, ...*

Pravopisně tvrdé hlásky jsou: *h, ch, k, r, d, t, n*. Po těchto hláskách píšeme tvrdé *y*. Výjimku můžou tvořit citoslovce (*kikirikí*) nebo slova zvukomalebná (*chichotat se*).

Již na prvním stupni by žáci měli být seznámeni s tím, že v našem jazyce běžně používáme slova převzatá z jazyků cizích a jejich pravopis se tedy od našeho liší (např. *princ, princezna, kino, risk, paprika, ...*).

Předpokládám, že chybnost v psaní *i* a *y* po pravopisně tvrdých a pravopisně měkkých souhláskách nebude vysoká, učivo není náročné a k samotnému psaní napomáhá v mnohých případech i samotná výslovnost.

Analýza materiálu

Následující ukázky jsem čerpala ze skupiny „*Těhotenství rady, pokec:-)*“.

Ukázka 1:

A: Ahojte maminky v kolikatim tidnu vám řekli pohlavy dítěte ja mám již na genetiku a tak bych chtěla vědět jestli mi to tam řeknou to pohlavy jdu tam kolem 13tt as 14tt.

Autorka tohoto příspěvku hned dvakrát napsala chybně *i* po tvrdé souhlásce *t* („*kolikatim tidnu*“). U prvního slova můžeme být na pochybách, zda neměla v úmyslu napsat „*kolikátém*“, ale vzhledem k tomu, že písmeno *e* (popř. *é*) na klávesnici blízce nesousedí s písmenem *i*, jde v tomto případě patrně o pravopisnou chybu. Ve slově „*pohlavy*“ je chybně napsána koncovka podstatného jména, toto nesprávně napsané slovo se v příspěvku objevuje dvakrát. V příslovci „*aš*“ autorka napsala neznělé *š*. Slovo „*již*“ je nejspíš s překlepem napsané sloveso *jít*. Text není členěn interpunkčními znaky (za dotazem chybí otazník, věta by měla být rozdělena do více samostatných celků), pouze na jeho konci je tečka.

Ukázka 2:

A: Ahoj holky chci se zeptat kdy jste vyšli s malyma ven když jste byli v sestinedeli ja potrebuji pro sunar do obchodu (tesco) a nemam kdo by jel ted a privezl je to rysk je nam 14dni

V této ukázce vidíme slovo „rysk“, které je napsáno s tvrdým y po pravopisně tvrdé souhlásce *r*, není však respektováno to, že slovo je cizího původu. Dvakrát je chybně napsáno měkké *i* u sloves „vyšli a byli“ – autorka na začátku oslovuje „holky“, tudíž není brána v potaz shoda přísudku s podmětem. Oslovení není odděleno čárkou, celý příspěvek by měl být rozdělen členíci znaky do více samostatných větných celků, za větou tázací chybí otazník. Autorka sděluje stáří svého potomka a používá při tom mateřský plurál, což při doslovném chápání textu udává nesmyslnou informaci, navíc za číslicí chybí mezera. Název obchodního řetězce „tesco“ je psán s malým písmenem. Celý příspěvek je psán bez diakritických znaků.

O1: *Proč by to mel být rysk? S miminkem můžete chodit na procházky normálně. Nemusíte být zavřená doma*

Pod předchozí příspěvek byla vložena odpověď, ve které je taktéž chybně napsáno slovo „rysk“. Na jeho konci chybí interpunkční znak.

Ukázka 3 (odpověď na příspěvek ve skupině *Hmotná nouze a jiné dávky*, který se týkal zrušení doplatku na bydlení):

O: *Zeptala by sem osobně paní Marksové ,či se můžou všichni lidi k ní nastehova z celé ČR*

Autorka příspěvku chybně napsala slovo „ňt“, ve kterém napsala nad souhláskou *n* háček, i když ta je změkčena následným měkkým *í*. Nesprávně vložený háček vidíme i nad písmenem *n* ve slově *osobně*. V podmiňovacím způsobu „by sem“ je užit nepřipustný tvar. Na konci věty schází interpunkční znak a u některých slov diakritická znaménka.

Ukázka 4:

A: *holki potrebuju radu myslite že ješě tříměsíční miminko muže mít zavynovačku*

V tomto dotazu napsala autorka měkké *i* po pravopisně tvrdé souhlásce *k* ve slově „holki“. Na začátku věty není užito velké písmeno, samotný dotaz by měl stát jako

samostatná věta ukončená patřičným interpunkčním znakem (další schází ve větě). Ve slově *zavinovačka* je chybné *y*. Písmeno *t* schází ve slově „*ječě*“.

Ukázka 5:

A: Holki mam dotaz v k terem Mesici jste kupovali kocar pro mimi

Autorka příspěvku napsala chybě měkké *i* po pravopisně tvrdé souhlásce *k* „*holki*“. Za oslovením chybí čárka, tázací věta by měla stát samostatně a být ukončena otazníkem. Chybně je napsáno velké *M* ve slově „*Mésici*“, další chyba je v přičestí minulém – *holky kupovaly*. Příspěvek je psán bez diakritických znamének.

Ukázka 6:

A: Dobry den maminki kdyz uz mam docela častejsi poslicky mislite kdy by to uz mohlo zacit

Ve slově „*maminki*“ je chybně napsáno měkké *i* po pravopisně tvrdé souhlásce *k*, další chybné měkké *i* je ve tvaru slova *myslet*. Samotný dotaz má stát jako samostatná věta ukončená otazníkem, v textu chybí čárka ve větě. Příspěvek je psán bez užití diakritických znamének.

Závěr

Psaní *i/y*, *í/ý* v kořenech slov po tvrdých a měkkých souhláskách nečiní uživatelům Facebooku velký problém, chyby a nevhodně užitá *i/y* jsou výjimečné. Další případy, ve kterých autor napsal měkké *i* po pravopisně měkké souhlásce jsem objevila v koncovkách podstatných jmen např. „*holki*“ a „*maminki*“, kde se pravopis řídí nejen podle pravopisně tvrdé souhlásky, ale i podle patřičného skloňovacího vzoru. Pochybení v těchto dvou slovech nebylo ve skupinách o těhotenství ojedinělé.

5.1.3 Vyjmenovaná slova – psaní *i/y, í/ý* po obojetných souhláskách v kořenech slov a ve formantech

Pravidla českého pravopisu (2014) uvádějí hlásky *b, f, l, m, p, s, v, z* jako hlásky pravopisně obojetné. *Y/Ý* se píše v kořenech slov domácích jen ve vyjmenovaných slovech (výjimečně i v příponě: *slepýš, kopyto, brzy*) a ve slovech příbuzných nebo od nich odvozených. Dále pak v předponě *vy-, vý-* (*vyběhl, výběr*), v některých koncovkách podstatných a přídavných jmen a v některých složených tvarech slovesných v koncovkách příčestí minulého (*ženy psaly*).

Úplné řady těchto slov najdeme v Pravidlech českého pravopisu. Řady obsahují jednak slova základní, ale tam, kde se význam příbuzného slova vzdaluje, jsou příbuzná slova uvedena: např. *bydlit – obyvatel, byt*.

Soudila jsem, že v případě psaní *i/y* po pravopisně obojetných souhláskách narazím na mnohem vyšší chybovost. I když jde o učivo třetího ročníku základní školy, mnozí žáci se s problémy potýkají i ve vyšších ročnících, a předpokládám tedy, že si je s sebou mnozí ponesou i dále.

Analýza materiálu

Níže uvedené ukázky jsem nashromáždila ze skupiny „*Hmotná nouze a jiné dávky*“.

Ukázka 1 (odpověď na komentáře k příspěvku, které se zvrhly v urážky a napadání členů):

O1: *Jaruško vidíte ze je to debyl a nemá ani respekt před starším pokud ví co to znamená*

V této odpovědi je chybně napsáno podstatné jméno „*debyl*“, kdy autor po pravopisně obojetné hlásce napsal tvrdé *y*, aniž by toto slovo bylo slovem vyjmenovaným, příbuzným či odvozeným. Ve větě chybí členicí znaky (čárky), některá slova postrádají diakritická znaménka a za větou chybí tečka.

O2: *Hlavně že vy o životě víte, že je nejlepší se zadlužit a pak nevratit a utíkat 😊:-D no určitě jsem DEBYL 😊:-D o vaší inteligenci již nikdo nepochybuje 😊*

Tato odpověď byla reakcí na předchozí ukázku, kdy příspěvatel graficky (pomocí velkých písmen) upozorňuje na chybně napsané slovo. Ale i on se dopustil několika chyb – za první, druhou i třetí větou chybí interpunkční znak, další věty začínají malým

písmenem. Autor možná vkládal emotikony a pokládal je za ukončení věty, což není možné. Navíc jsou užity dva graficky odlišné emotikony, které nejsou odděleny mezerou.

Ukázka 2 (původní dotaz ve skupině zněl, na jaké zdravotní pomůcky mají žadatelé o jednorázový příspěvek nárok):

O: *Tak jste se nechala odbit 😞:(je to i na strankach Mpsv ze na bryle prispivaji !*

Autor příspěvku napsal měkké *i* ve slově „odbit“, které je příbuzné k vyjmenovanému slovu *být*. Ve druhé větě, která by měla začínat velkým písmenem (nebo být od předchozí oddělena čárkou), chybí čárka. Chybně je vložena mezera před vykřičník. V textu jsou použity dva odlišné emotikony, které nejsou odděleny mezerou.

Ukázka 3:

A: *ahoj lidi bralo se jako soc arodicak no vito co mislim mam ko banku dejte vedet dekuji*

Tento dotaz je pro čtenáře téměř nepochopitelný a může se jen domnívat, na co se chtěl autor příspěvku zeptat. Uvádím jej zde především kvůli chybně napsanému tvaru „mislim“, které je příbuzné od slova vyjmenovaného, tudíž má být po pravopisně obojetné souhlásce tvrdé *y*. Celý příspěvek by měl být rozdělen alespoň do dvou samostatných vět s použitím patřičných interpunkčních znaků. Na začátku není napsáno velké písmeno. Slovy „soc arodicak“ je patrně myšleno *sociální a rodičovský příspěvek*, zkratkou „ko“ nejspíš Komerční (banka). Příspěvek je psán bez diakritických znaků.

O1: *A lipa nic sakra blbi vykend*

V této odpovědi autor chybně napsal tvrdé *y* v podstatném jménu „vykend“, které je převzato z angličtiny a není důvod psát po *v* tvrdé *y*. Chybně je napsáno také adjektivum „blbi“, které je skloňováno podle tvrdého vzoru *mladý*. Slovem „lipa“ je zřejmě myšleno město, tudíž by mělo být napsáno velkým písmenem. Na konci příspěvku schází interpunkční znak.

O2: *My dnes z kontaktiho napsali ze dnes my byl zadan prispevek na zivobiti*

V této odpovědi opět nacházíme špatně zvolená *y* a *i* ve slovech, která jsou vyjmenovaná nebo příbuzná. Konkrétně jde o slovo *my*, které v řadě vyjmenovaných slov stojí, ale je myšleno jako plurál zájmena *já*, zatím co autor příspěvku jej použil jako dativ

zájmena *já*. V tomto případě by bylo mnohem vhodnější, užít jiný tvar zájmena (*Mně dnes z kontaktního napsali, že dnes mi byl ...*) nebo upravit slovosled (*Dnes mi z kontaktního napsali, že dnes mi byl ...*). Další chyba spadající do problematiky psaní *i/y* po souhláskách pravopisně obojetných je ve slově „*živobiti*“, které je odvozeno od slova *být*, tudíž má být psáno s tvrdým *y*. V příspěvku chybí diakritická znaménka a interpunkční znaky.

Ukázka 4:

A: Dobrej nevite jestli bil rodicak z kladna poslanej?

V tomto případě je (mimo jiné) chybně napsáno slovo „*bil*“, kdy je po pravopisně obojetné souhlásce napsáno měkké *i*, ačkoli jde o jiný tvar slovesa *být*. V příspěvku se dále objevuje malé počáteční písmeno u názvu města Kladna, chybí čárka za (nespisovně napsaným) pozdravem, nespisovný tvar je taktéž na konci dotazu „*poslanej*“.

Ukázka 5:

A: dobry den prosim mám dotas,ted se davaj papiry na přídavky a chteji i prijen nebo doklad o byvalim pritely v roce 2013...bouzel nevím jestly bil na up.či v zamestnani .. co kdys napisu ze nikde zamestnany nebil a nic nepobíral.co kdys nekde delal musela bych neco vratet dekuji

Zaměřím-li se v tomto příspěvku na vyjmenovaná slova a pravopis s nimi spojený, nacházím dvě chyby – ve slově „*bil*“ a „*nebil*“. Pravopis těchto slov se řídí pravopisem vyjmenovaného slova *být*, tudíž má být po pravopisně obojetné souhlásce *b* tvrdé *y*. Další pravopisnou chybu autor napsal ve slově „*dotas*“, kdy na konci slova nesprávně užil *s* namísto *z*, a to pod vlivem výslovnosti. Autor chybně zvolil měkké *i* v přídatném jménu „*byvalim*“, které je navíc v nespisovném tvaru, dále pak ve slově „*jestly*“. Tvrdé *y* je užito jako koncovka tvaru slova *přítel*, které je skloňováno podle vzoru *muž – muži – přáteli*. Autor dvakrát napsal chybně slovo „*kdys*“. V textu chybí některé interpunkční znaky, tam, kde jsou, nejsou odděleny mezerou od následujícího slova. Je zde také dvakrát nesmyslně použita trojtečka, jednou zapsaná se správným počtem teček, ale bez oddělení mezerou od následujícího slova, jednou je tvořena pouze dvěma tečkami. V příspěvku chybí velké množství diakritických znamének.

Ukázka 6:

A: prosím vás mám takovou prozbičku kolik můžu dostat podporu gdis sem bila jenom já a 2 deti tak jsem btala jen podporu 2910 kc a ted sem k sobe uvedla i přitele tak sme 2 dospeli a 2 děti kolik muzu tak dostat podporu pritel je na uradu prace děkuji mocc sme 4 člena rodina děkujiii mocc

U tohoto příspěvku se rozpoutala zajímavá debata o tom, proč by měli *bíli* brát jiné příspěvky a sociální dávky než Romové, která vznikla právě kvůli pravopisné chybě ve slově „*bíla*“, kdy autorka zvolila měkké a navíc dlouhé *í*, což naprosto změnilo význam slova. Další chyby se nachází ve slově „*prozbičku*“, kdy je v kořenu slova napsáno znělé *z* a ve slově „*gdyž*“, ve kterém je na začátku znělé *g*. Ve slovesech „*sem*“ a „*sme*“ chybí na začátku *j* (slovo *jsme* je v příspěvku chybně napsáno hned dvakrát). Chyba je také ve slově *členná*, kdy je číslice oddělena mezerou a schází jedno *n*. Nesprávně je zapsána zkratka měny. Lepší percepce textu by se dalo docílit rozdělením příspěvku do několika samostatných vět, jelikož celý je psán jako jedna dlouhá věta (bez počátečního velkého písmena a interpunkčního znaku na konci). Autorka nechala v textu také neopravený překlep ve slově „*btala*“ – brala. Příspěvek je psán s velkou absencí některých diakritických znaků, jiné (*á* ve slově „*dostát*“) jsou naopak navíc. Vícečetným užitím písmen ve slovech „*mocc*“ (dvakrát) a „*děkujiii*“ chce patrně autorka zdůraznit své poděkování.

Ukázka 7:

A: Ahoj lidi potřebuji se zeptat jakou dobu má úřad práce ČR na odpověď na stížnost a na odvolání proti rozhodnutí když sem to na pobočce úřadů práce podal 13.4.2015 a ředitelka tohoto úřadu práce my poslala sdělení k odvolání že dne 23.4.2015 ale poslala my to jen. Na odvolání a na stížnost vůbec žádná reakce že by bílá odeslána jen mám potvrzeny že to pobočka úřadu práce. Převzala toho 13.4.2015 moc vám děkuji za odpověď

Autor příspěvku dvakrát zvolil chybně tvrdé *y* ve slově „*my*“, které je myšleno jako *mně*. Další chyba, která se týká problematiky psaní *i/y* po pravopisně obojetných souhláskách je ve slově „*bílá*“, které mělo být (dle kontextu) napsáno s tvrdým *y* a krátkou samohláskou *a*. Chybně je napsáno slovo „*sem*“. Úřad práce ČR je název instituce, tudíž by měl být psán s velkým počátečním písmenem. Celý dotaz je dost těžké pochopit, a to z toho důvodu, že je nesmyslně členěn do samostatných vět – první část je jedna dlouhá

věta, která je nepochopitelně ukončena za slovem *jen*, stejně tak jako věta následující, která končí slovem *práce*, na konci příspěvku chybí tečka. V textu dále schází čárky oddělující věty. Co se týče diakritických znamének, mnoho jich chybí a některá přebývají („*lidí*“, „*bílá*“).

Ukázka 8:

A: dobrý den chtěla sem se zeptát včera bila kamaradka na úřadě pracé v kladně a tam ji řekli že od příštího měsíce budou pul penize a pulka ve složenek co je natom pravdi nevíte to něgdo děkujiii

Autorka textu zvolila nesprávně měkké *i* ve slovese „*bila*“, jehož pravopis se řídí psaním vyjmenovaného slova *být*. Ve slově „*pravdi*“ je zase chybně napsané měkké *i* po pravopisně tvrdé souhlásce *d*, které je navíc skloňováno podle vzoru *žena*. Ve vlastním názvu města Kladna není napsáno velké písmeno, to chybí i na začátku příspěvku a u názvu instituce. Chybně je napsáno slovo „*sem*“, v zájmenu „*něgdo*“ je nesprávně užito znělé *g*. Celý text by měl být rozčleněn do více samostatných větných celků, popřípadě alespoň do souvětí, která budou členěna pomocí čárek. V příspěvku některá diakritická znaménka chybí, ve slovech „*zeptát*“, „*pracé*“ jsou naopak navíc. Nesprávně je napsáno poslední slovo „*děkujiii*“.

Ukázka 9:

A: Dobrý den chci se zeptat co vše potřebují na doplatek na bidlení na za zadání děkuji

Autor textu užil špatně měkké *i* ve slově „*bidlení*“, které je příbuzné k vyjmenovanému slovu *bydlit*. Zajímavě napsáno je slovo *zažádání*, kde autor nejen nepoužil diakritické znaky, ale mezerou oddělil předponu od kořene slova. V příspěvku nejsou použity čárky ve větě a interpunkční znaky na koncích vět.

Ukázka 10:

A: Tak co holky mate uz slozenku doplatek na bidlení most

Ve slově „*bidlení*“ je, stejně jako u předchozí ukázky, chybně zvoleno měkké *i* (slovo příbuzné k vyjmenovanému slovu *bydlit*). Další pravopisné chyby se autor dopustil v názvu města *Most*, když napsal malé počáteční písmeno. Oslovení není odděleno čárkami (v tomto případě z obou stran), na konci věty tázací chybí otazník. Příspěvek je psán bez diakritických znamének.

Ukázka 11:

A: *Ahoj všem Tepličaci jsou učty,,, rodičaka bidlení,,,,*

Autorka tohoto informativního příspěvku napsala špatně měkké *i* ve slově *bydlení*, které je příbuzné vyjmenovanému slovu *bydlit*. Chybně také zvolila oslovení obyvatelů města Teplice, kdy užila nespisovný tvar namísto spisovného – *Tepličané*. Slovem „*rodičaka*“ patrně myslela *rodičák* – rodičovský příspěvek. Ve větě chybí čárky, na jejím konci tečka. Můžu se pouze domnívat, za jakým účelem autorka ohraničila slova „*rodičaka bidlení*“ několika čárkami. Předpokládám, že mají plnit funkci chybně napsané výpustky, která by byla v prvním případě i nevhodně užita.

Ukázka 12:

A: *Devcata omlouvam se vim ze to sem nepatri ale pobiram rodicak,hmotku a aliky a nutne schanim s detmi bydleni.pritel si nechal byt a s kamarady ho uzivaji a my jsme na zahrade v baracku co mame na leto a zacina tu bit zima topeni tu neni a me se nesari neco najit.prosim pomozte alespon radou.prosim doksy dekuji*

Co se problematiky psaní *i/y* po pravopisně obojetných souhláskách týče, dopustila se autorka tohoto příspěvku chyby ve slově „*bit*“, které je užito ve smyslu existenčním, tudíž má být psáno s tvrdým *y*. Chybně je také napsáno slovo „*schanim*“ kdy je místo znělého *h* použito neznělé *ch*. V textu chybí členicí interpunkční znaky, konkrétně postrádá čárky ve větách. Tam, kde je interpunkční znak vložen, není oddělen od následujícího slova mezerou. Kromě první věty jsou všechny následující psány s malým počátečním písmenem, za poslední větou schází tečka. Malé písmeno je také chybně užito v názvu obce *Doksy*. Autorka textu neopravila překlep ve slově „*nesari*“, místo kterého mělo pravděpodobně stát slovo *nedaří*. Celý příspěvek je psán bez užití diakritických znaků.

Ukázka 13:

A: *ahoj slisela jsem ze je narok na kauci bytu vy negdo otom vic*

V tomto příspěvku je chybně napsáno sloveso „*slisela*“, jehož psaní se řídí podle pravopisu vyjmenovaného slova *slyšet*. Dále autorka chybně užila slova „*vy*“, které je napsáno jako plurál zájmena *ty*, myšleno je ovšem jako sloveso (vědět), tudíž má být psáno s měkkým *i*. V zájmenu „*negdo*“ je užito znělé *g*. Věta začíná malým písmenem, nejsou v ní užity členicí znaky (čárky), na konci chybí interpunkční znak. Příspěvek by měl být rozdělen do dvou samostatných vět, první ukončené tečkou (oznamovací), druhé otazníkem (tázací). Celý text je psán bez diakritických znamének.

Ukázka 14:

A: *Ahojky slisela jsem ze na hmotne nouzi budou davat stvrzenky na jidlo misto penez jesli jo tak jsem v hajzlu protoze mi chody holka do skoli jak to budu platit obedi atd dekuji*

I v tomto textu je chybně napsáno měkké *i* ve slově „*slisela*“, které je příbuzné k vyjmenovanému slovu *slyšet*. Nevhodně zvolené měkké *i* je také u substantiv „*skoli*“ a „*obedi*“, v prvním případě je špatná koncovka ve slově, u nějž se psaní koncovky řídí podle skloňování vzoru podstatného jména *žena*, ve druhém pak podle mužského neživotného vzoru *hrad*. Chyba je také ve slovese „*chody*“, kde má být koncovka tvořena dlouhým měkkým *i*. Příspěvek je psán jako jedna dlouhá věta, ale je tvořen větami oznamovacími i větou tázací, tudíž je potřebné jej takto rozčlenit a na konci vět užít vhodné interpunkční znaky. Autorka při psaní nepoužívala diakritická znaménka.

Ukázka 15:

A: *Dobry den mam dotaz kdyz my socialka na hmotné nouzi sebrala dávky a nedala žádné vyjádření první my v létě řekli ze mám preplatek který musím vrátit tak jsem se snima dohodla na splatkovým kalendari chodila jsem tam stále a porad nic nemají hotové pak my přišel papír zmene dávkách tak jsem se tam zastavila a oni my bezduvodne řekli ze my berou dávky ze se tak rozhodli chci se zeptat zda my přijde nějaké vyjádření abych mohla se odvolat a popřípadě zda s mohu zazadat o mimoradnou pomoc nemám na nájem na nic děkuji*

V tomto příspěvku autorka hned šestkrát chybně napsala zájmeno *mi*, které bylo užito jako dativ zájmena *já*, ale bylo napsáno s tvrdým *y*, tudíž chápáno jako plurál zájmena *já*. Slovo „*snima*“ je myšleno jako *s nimi*, předložka však není oddělena mezerou a je užit nespisovný tvar slova. Vzhledem k tomu, že je patrná absence některých písmen („*přišel papír zmene*“, „*zda s mohu*“), některá slova jsou špatně vyskloňovaná („*papír zmene dávkách*“) a celý příspěvek je psaný jako jedna dlouhá věta bez jakýchkoliv interpunkčních znaků a členění, je pro čtenáře velmi nesrozumitelný a nesnadno pochopitelný.

Ukázka 16:

A: *mužu se zeptat jsem na mateřské a mám přítele kterej je na pracaku ale nepobýra nic a já pobyrám hmotnou nouzi a i na něj mám od nich 2500 . jjde o to kolik by mohl mýt z brygady aby my nnesebrali hmotnou nouzi*

Ve slovesech „*nepobýra*“ a „*pobyrám*“ je špatně napsáno tvrdé *y* po pravopisně obojetné souhlásce *b*, jelikož toto slovo není ani vyjmenované, ani jemu příbuzné. Chybně napsané tvrdé *y* je také ve slově „*my*“, jelikož (dle kontextu věty) není míněno jaké plurál zájmena *já*. Ve slově „*mýt*“ je taktéž špatně zvoleno tvrdé *y*, nejde o vyjmenované slovo *mýt*, mohlo by jej nahradit např. *získat*, *vydělat si*. Ve slově „*brygady*“ je napsáno po pravopisně tvrdé souhlásce *r* tvrdé *y*, v tomto případě jde však o slovo cizího původu, které se píše s měkkým *i*. Příspěvek je rozdělen do dvou vět, ty ovšem nezačínají velkým písmenem. První věta je ukončena tečkou, která není oddělena od následujícího slova mezerou. Jakékoliv užití čárek ve větách chybí. V textu také můžeme vidět zdvojená počáteční písmena u některých slov („*jjde*“, „*nnesebrali*“), jde patrně o překlipy.

Ukázka 17:

A: *: Dobře rano mislite že budou dnes poukasky.mateska.dekuji*

Pravopis tvaru *myslíte* se řídí pravopisem vyjmenovaného slova *myslet*, tudíž je v příspěvku u tohoto slovesa špatně zvoleno měkké *i*. Další chybu nalézáme ve substantivu „*poukasky*“, ve kterém je místo znělého *z* užito neznělé *s*. Ačkoli je příspěvek napsán jako jedna věta, měl by být rozdělen do dvou vět, jelikož první je dotaz a měla by být ukončena otazníkem. Nesmyslně je tečkami ohraničeno slovo „*mateska*.“ (typ dávky, která je

nejspíš předmětem dotazu a mělo by být zakomponováno v první větě). U poděkování chybí velké písmeno (pokud beru v potaz, že předešlá věta je ukončena), za ním schází interpunkční znak. Celý příspěvek postrádá přítomnost diakritických znamének.

Ukázka 18:

A: *dobry den, holky mislite ze by meli uz dnes dojit slozenky zivobiti ,, kdyz v pondeli byli ucty ,,,*

V tomto příspěvku napsala autorka jak chyby spadající do lexikálního pravopisu, tak ty, které náležejí do pravopisu syntaktického. Problematika psaní *i/y* po pravopisně obojetných souhláskách se nám zde objevuje ve slovese „*mislite*“, které je tvarem slova *myslet* a v podstatném jméně „*zivobiti*“, které je příbuzné k vyjmenovanému slovu *být*. Chyby spadající do syntaktického pravopisu vidíme ve slově „*meli*“, jelikož podmětem jsou *slozenky* – podmět je rodu ženského, vzoru *žena*, další pak ve slovese „*byli*“ – podmětem je podstatné jméno rodu mužského neživotného (hrad) – *úcty*. Na začátku příspěvku chybí velké písmeno, věta je nesmyslně ukončena čtyřmi čárkami namísto otazníku. Vícečetné použití čárek (které jsou navíc chybně odděleny mezerou od předešlého slova) je vloženo také za slovo „*zivobiti*“, kdy by bylo vhodné umístit čárku pouze jednu. Chybně vložená čárka je za slovem *den*, kdy patrně autorka chtěla oddělit pozdrav, čárku však měla umístit až za oslovení. Příspěvek je psán bez diakritických znaků.

Ukázka 19 (odpověď na příspěvek ve skupině *Hmotná nouze a jiné dávky*, který se týkal zrušení doplatku na bydlení):

O1: *no ty vole sme chudaci co budem delat kdyz nam nedavaj zadny viber vse nam berou a tohle to posledni co nam vezmou hlavne ze berou same cizince knam do cr*

Autorka této odpovědi nerespektovala psaní tvrdého *y* v předponě slova *vy-* „*viber*“. Chybně je napsáno sloveso *jsem* a také zkratka *ČR* má být velkými písmeny. Celý příspěvek je bez interpunkčních znaků a diakritických znamének.

Následující ukázky jsou ze skupiny *Těhotenství a „Těhotenství rady, pokec:-)“*.

Ukázka 20 (odpověď na dotaz týkající se růstu mléčných zubů):

O: *My v 6m první ale kamaradky sin ve 4m a v 5m mel první stolicku*

Autorka napsala chybně měkké *i* ve vyjmenovaném slově *syn*. Použila také *mateřský plurál*, který je ve skupinách diskutujících o dětech velmi oblíbený a hojně užívaný. Chybně je zapsána zkratka měsíce, která jednak není oddělena od číslice mezerou, jednak značkou *m* je širokou veřejností chápána jednotka délky – metr. Takový zápis časového údaje *měsíce* je v příspěvcích, ve kterých je použit, téměř pravidelností a nikdo se nad takto zapsanou zkratkou nepozastavuje. Příspěvek je psán bez interpunkčních znaků (chybí ve větě *i* na jejím konci) a bez diakritických znamének.

Ukázka 21:

A: *Ahoj holky 😊*

Jsem 3 měsíce taham to na 4 🤔😬

A chci se zeptat ? Jestli také spíte na břichu ??? 😊😊 i když se Asii ??? Nesmí ale já jsem nato moc zvikla a musím si odzviknout !! 🤔 tak jen chci vědět jestli také tak spíte ?

Z okruhu psaní vyjmenovaných slov, jejich jiných tvarů a slov od nich odvozených v tomto příspěvku vidíme chybně napsané verbum „*zvikla*“ a „*odzvikla*“ (které má navíc zkomolenou podobu). Obě tato slovesa jsou příbuzná k vyjmenovanému slovu *zvykat*, tudíž mají být psána s tvrdým *y* po pravopisně obojetné souhlásce *v*. Celý příspěvek má velmi zmatený charakter a čtenář jej musí přečíst několikrát, aby jej pochopil. První věta po oslovení je naprosto chybně formulována. Autorka měla buď použít formulaci *jsem ve 3. měsíci a táhnu to na 4.* nebo *jsem 3 měsíce těhotná, táhnu to na 4.* Další věc, která činí příspěvek chaotický a nepřehledný, jsou nevhodně umístěné interpunkční znaky a jejich náhodný počet (jeden, dva i tři za sebou). Tři otazníky, které jsou napsány za slovem „*Asii*“ (ve kterém je chybně napsáno velké písmenko a dvakrát měkké *i*), mají patrně zdůraznit autorčinu domněnku. V tomto případě však rozdělují jednu větu na dvě (druhá dokonce začíná velkým písmenem) a činí text nesmyslný. Navíc jsou interpunkční znaky od předešlých slov odděleny mezerou, což je taktéž chybné. Diakritická znaménka chybí ve slově „*spíte*“, které je užito hned dvakrát. V příspěvku je také použito velké množství různých emotikonů, v jednom případě jsou dva stejní za sebou, kteří nejsou odděleni

mezerou. Autorka se pokusila o rozčlenění textu, oslovení oddělila na samostatný řádek, což je u uživatelů skupin, které zkoumám, velmi ojedinělé.

Ukázka 22 (odpověď k dotazu týkajícího se kojení):

O: Take zkusim,nebot pres den neodstrikavam jak nekdo radil a mam je stejne dost nalite,ja teda ted vypiju 2l denne coz fakt nejsem zvikla tolik pit

V první řadě je nutno upozornit tvar „*zvikla*“, jehož pravopis se řídí psaním vyjmenovaného slova *zvykat*, tudíž má být po pravopisně obojetné souhlásce tvrdé *y*. V příspěvku chybí několik čárek, které oddělují věty v souvětí a dle mého soudu by měl být (pro lepší čitelnost a pochopení) rozdělen do dvou samostatných vět (první končící za slovem *nalité*). Za čárkami, které v textu jsou, chybí mezera, která schází také mezi číslicí a jednotkou litru, na jeho konci není tečka. Celý text je psán bez diakritických znamének.

Závěr

Vyjmenovaná slova a učivo s nimi spojené se vyučuje ve třetím ročníku základní školy a jde o hlavní problematiku, které se žáci třetího ročníku věnují a ve vyšších ročnících je stále opakují a procvičují. Z předchozích ukázek usuzuji, že velké množství lidí má se správným určením *i/y* po pravopisně obojetných souhláskách *b, f, l, m, p, s, v*, a z problémy, což potvrzuje můj předpoklad. Je samozřejmé, že tato vysoká chybovost je dána i skupinou lidí (především ve skupinách týkajících se sociálních dávek), kteří své příspěvky vkládají. Mnozí z nich mají jen základní vzdělání a na úrovni jejich písemného projevu to je velmi znát. Je také vidno, že napíše-li přispěvatel chybu ve vyjmenovaném slově nebo jemu příbuzném, objevují se v příspěvku i chyby jiného charakteru.

Autoři často chybovali v tzv. homofonech – slovech, která stejně znějí, ale jinak se píší a mají také jiný význam. U vyjmenovaných slov jde především o slova *být* – existovat a *bít* – tlouci; *my* – osobní zájmeno pro 1. osobu plurálu a *mi* – 3. pád, čísla jednotného slova *já*; *mýt* – umývat a *mít* – vlastnit; *vy* – 2. osoba čísla množného zájmena *já* a *ví* (které je bez použití diakritických znamének zapsáno jako „*vi*“, avšak významem je toto slovo 3. osobou čísla jednotného, času přítomného od slovesa *vědět*).

Vzhledem k problematice probírané v jednotlivých skupinách se objevují chyby ve slovech, která jsou pro slovník uživatelů skupiny příznačná. Ve skupině o sociálních

dávkách šlo především o jiné tvary slov nebo slova příbuzná k vyjmenovaným slovům *být, bydlit, byt, slyšet, my, mýt, myslit*. Ve skupině, ve které přispívají maminky a těhotné ženy, se chyby objevovaly ve slovech *být, my, myslit, syn, slyšet, vy a zvykat*. Předpokládám, že kdybych se zaměřila i na skupiny tematicky zcela odlišné, objevily by se chyby i v jiných slovech. Občasná chybovost se objevovala i ve slovech s předponou *vy-, vý-*.

Podle vlastní pedagogické praxe soudím, že této problematice je na prvním stupni věnováno mnoho času a žáci mají možnost tyto jevy procvičovat. Chybovost v této oblasti přičítám lhostejnosti autorů příspěvků a jejich nerespektování pravopisných pravidel.

Z hlediska výuky vyjmenovaných slov, osvojení si pravidel a jejich aplikace je dle mého soudu velice důležité, aby žáci pochopili především význam všech vyjmenovaných slov a uměli je (pokud to je možné) nahradit možným synonymem a užít ve větách. Měli by také pochopit, proč se psaní *i/y* po pravopisně obojetných souhláskách v kořenech slov a ve formantech učí, když z hlediska výslovnosti nemá volba mezi tvrdým *y* a měkkým *i* žádnou funkci a že jde především o historické dědictví, které má být zachováno (dříve byla výslovnost měkkého *i* a tvrdého *y* odlišná).

5.1.4 Psaní velkých písmen

V roce 1993 došlo ke změnám v psaní velkých písmen u některých typů pojmenování veřejných prostranství (ulice, náměstí, nábřeží), psaní názvu organizací (ministerstva, školy, fakulty, divadla), psaní názvů organizačních složek (pobočka, úsek, obor) a psaní velkých písmen ve slovech *Vánoce* a *Velikonoce* (Pravidla českého pravopisu, 2014). Tyto změny dodnes dělají problémy velkému množství autorů psaného textu.

V psaném projevu se setkáváme s některými prostředky, pro které jazyk mluvený žádný zvukový prostředek nemá. Jsou to zejména velká počáteční písmena ve vlastních jménech. Nejobecnějším znakem vlastních jmen je to, že vyjadřují jedinečnost pojmenované osoby, zvířete nebo věci¹.

---

¹ ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 3., rozš. a upr. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7235-413-9. s. 51

Psaní velkých písmen a jeho příklady nalezneme v Pravidlech českého pravopisu. Jelikož pravidel, dle kterých se řídí psaní velkých písmen, je mnoho, předpokládám, že chyby se budou ve statusech uživatelů sociální sítě objevovat v hojném počtu. Domnívám se, že nadměrná chybovost nebude ve vlastních jménech (křestních, jednoslovných názvech obcí a měst), ale projeví se v jiných případech (Velikonoce, Vánoce, víceslovné názvy obcí a měst a u přídavných jmen od nich odvozených).

Analýza materiálu

Následující ukázky jsou ze skupiny *Hmotná nouze a jiné dávky*.

Ukázka 1:

A: *Dobry den,chci se zeptat ,za jak dlouho vam prisel dopis z prahy ,když jste byli pred komisi a komisi vam byl schvalen invalidni duchod.moc dekuji za odpoved.*

Autorka tohoto příspěvku nenapsala velké písmeno v názvu hlavního města *Praha*, dále pak na začátku druhé věty příspěvku. Z typografického hlediska vidíme ve dvou případech chybné vkládání mezery před interpunkční znak (nikoliv za něj). Příspěvek je psán bez diakritických znamének.

OA1: *A muzu se zeptat,za jak dlouho po komisy a dopisu z prahy jste zacala brat in.duchod?moc dekuji za odpoved*

V odpovědi autora příspěvku vidíme opět chybně napsané malé písmeno v názvu hlavního města a na začátku následující věty, nesprávné vložení a absence některých interpunkčních znamének a diakritických znaků. Zajímavé je, že napsal substantivum „komisy“ s chybně určenou koncovkou (rod ženský, vzor růže), když jej v původním příspěvku dvakrát napsal správně.

O1: *Mě byl přiznám v září arvni splátka byla v Listopadu doslo vse*

V této odpovědi je naopak velké písmeno chybně napsáno v názvu měsíce *listopad*. Dále pak vidíme nesprávně napsané zájmeno *já* ve 3. pádě, překlep ve slovech „přiznám“ a „arvni“ – patrně myšleno *a první*, absenci interpunkčních znaků a některých diakritických znamének.

Ukázka 2 (odpověď na dotaz týkající se příspěvku na školní pomůcky pro děti):

O1a: *tak ja jsem vedle mostu a co dostanu nevim ale pokusit jsem se musela mam ctyri deti a vsichni ve skole to je mazec.uvidime treba to neschvali taky*

V této ukázce není užito ani jedno velké písmeno – chybí na začátku obou vět, název města *Most* je taktéž napsán s malým počátečním písmenem. V příspěvku nejsou použity čárky ve větách, tečka není oddělena od následujícího slova mezerou a na konci příspěvku chybí. Text je psán bez diakritických znamének.

O1b: *a ze by v moste dostali stravenky to nevim*

Tuto odpověď psala stejná autorka jako O1a a opět vidíme absenci velkého písmena na začátku odpovědi a v názvu města. V příspěvku chybí interpunkční znaky a diakritická znaménka.

O2: *Svagrova z mostu dostala taky ji sla dcera na ucnak 1000 kc ve stravenkach zadala si v srpnu*

Jiná autorka odpovědi taktéž nenapsala velké písmeno v názvu města, na začátku druhé věty a dále pak ve zkratce měny. Za druhou větou chybí tečka, ve větách nejsou užity čárky a autor při psaní nepoužíval diakritická znaménka.

Ukázka 3:

A1: *Ma uz prosim nekdo hmotku na ucte ostrava poruba.dekuji*

A2: *Hmotka ostrava?jak to ze ostrava stale nema na centrale zadne prikazy k vyplaceni?pritom penize se posilaly v patek a na centrale furt nic neni pry tam maji technicky problem vam ostatnim to snad taky chodi pres centralu ne?dekuji za odpovedi*

A3: *Nekdo rodicak liberec?? Dekuji*

A4: *ahoj nevite nekdo chodila hmotka na ucty liberec dekuji*

A5: *Bral nekdo hm liberec?? Dekuji*

A6: *Dobry den nevite kdy budou podpory na uctech opava dekuji.*

A7: *hmotná nouze opava máte už někdo na učtech aspon*

A8: *Nevi nekdo kdy prijde hmotka na ucet?opava.*

A9: *Tak konecne zadan prikaz k vyplate doplatku na bydleni. brno*

A10: *Mensi dotaz nevite nekdo kdy asi tak chodi slozenky z UP BRNO? Diky za odpoved*

V této ukázce uvádím hned několik příspěvků, ve kterých jejich autoři dělají (mimo jiné) stejnou zásadní chybu – nepíší velké písmeno v názvech měst. Tento jev je ve skupině *Hmotná nouze a jiné dávky* velmi častý. U některých příspěvků také vidíme absenci velkého písmene na začátku věty. V poslední ukázce zase vidíme název města Brno napsán celý velkými písmeny. V příspěvcích A4, A6, A7, A8 a A10 autoři nepoužívali interpunkční znaky, především čárky ve větách. Kromě příspěvku A7 jsou všechny ostatní psány bez diakritických znamének. V některých ukázkách je opakovaně užít diakritický znak na konci věty.

Následující ukázky jsou ze skupiny *Ordinace v růžové zahradě 2*. Zaměřila jsem se na příspěvky, ve kterých mají členové skupiny hlasovat, která postava ze seriálu je jejich oblíbená. Zpravidla mají na výběr dvě (někdy tři) možnosti, ze kterých si mají zvolit.

Ukázka 4:

A: *komu fandíte?* (Na fotografii je představitel Tomáše Zajíce a Báry Nývtové - Braňo Holíček a Barbora Janová)

Hned v úvodním příspěvku autor udělal chybu – na začátku dotazu není napsáno velké písmeno.

O1: *bára*

O2: *zajícovi*

O3: *fabndím BÁŘE*

O4: *tomaš zajíc*

O5: *bara Níbltova*

O6: *pristi ctvrtek v tom dile se vrati .je s renem tehotna..vrati se k sobe a rene s ni chce odjet do prahy a nemocnici povede stary saifrt nejspis.*

Uvádím několik ukázek odpovědí, které členové skupiny pod příspěvek napsali. Je třeba podotknout, že pod zveřejněnou anketou bylo více jak 1 200 komentářů (ne všechny však odpovídaly na anketní otázku) a přibližně v jedné čtvrtině z nich (počítáno z 300

komentářů, ve kterých bylo uvedeno jméno) je jméno či příjmení seriálové postavy (popř. jejího představitele) uvedeno s malým písmenem na začátku (popř. je psáno jen velkými písmeny). U odpovědi O5 je zajímavé, že její autor napsal křestní jméno malým písmenem (navíc zkomolené), příjmení pak velkým. Odpovědi byly převážně jednoslovné nebo heslovité, v O6 se však její autor rozepsal a i zde vidíme absolutní absenci velkých písmen. Věty začínají malým písmenem, stejně jako křestní jména a příjmení postav a také název hlavního města je napsán s malým písmenem. V tomto příspěvku také vidíme užití dvou teček za sebou (nejspíš měly být myšleny jako chybně napsaná výpustka), nesprávně je také vložena mezera před čárkou.

Ukázka 5:

A: Koho máte raději? Gábina nebo Andrea? 😊:) za mě je to Andy 😊

Již v původním příspěvku, který navádí členy k hlasování je chyba – malé písmeno na začátku poslední věty a absence interpunkce na jejím konci.

O1: *gabina*

O2: *andrea*

O3: *andy*

O4: *Mam radši andreu*

I v tomto případě bylo pod anketou velké množství odpovědí, z nichž spousta jmen byla napsána malým písmenem. U O4 je zajímavé, že autor velká písmena používá (viz začátek věty), u křestního jména postavy je však již neužil.

V diskuzi se objevilo i jiné téma – jedna členka skupiny nabídla, že poradí, jak je možno získat podpisy herců ze seriálu. Pod její nabídkou stála tato odpověď:

O5: *Hanaka.andrei.zajice.suchy.zdeny*

Příspěvatelka si žádala podpisy zmíněných herců (uvádí jména a příjmení seriálových postav). Jen první příjmení je napsáno s velkým písmenem, ostatní jsou chybně napsána s počátečním malým písmenem, místo čárky jsou špatně oddělena tečkou, za kterou není vložena mezera. Zajímavé je, že autorka příspěvku uvádí jména postav v různých pádech – přeje si podpis *Hanáka, Andrey, Zajíce a Zdeny* – druhý pád, *Suchý* –

první pád. Navíc vložila nesprávnou koncovku ve jméně „*Andrei*“, které je skloňováno podle vzoru *žena*.

Následující ukázky jsou ze skupiny „*Těhotenství rady, pokec:-)*“

Ukázka 6:

A: nasemu stesticku esterince je dnes tyden nařídila se 11.11.2016 ráno mela 47cm a 3.190gr. Mooc te milujem láska nase... A co dalsi listopadnicci uz jste nekdo na svete??? Preji nam vsem at jsme vsichni hlavne zdravoucci...

Tato autorka ve svém příspěvku informuje ostatní členy skupiny o narození své dcery Ester. Její zdrobnělé jméno však napsala s malým počátečním písmenem. Velké písmeno také chybí na začátku první věty (u ostatních vět jej autorka užila). V příspěvku chybí čárky oddělující věty. Vidíme také vícečetné užití interpunkčních znaků na konci věty. Datum narození není taktéž napsáno správně – za tečkami schází mezera, váha dítěte je rovněž zapsána chybně – použití tečky na oddělení řádu tisíců není v tomto případě vhodné, před jednotkou hmotnosti není vložena mezera. Autorka textu si neopravila pravděpodobnou automatickou opravu – místo slova „*nařídila*“, mělo být nejspíš slovo *narodila*. V příspěvku je užito velké množství nepřírozených deminutiv.

O1: *Také Esterinka 1. 11., ale rok 2013 😊:) Mimochodem, moc krásné jméno pro naše Jedničky! 😊:) Máte se nač těšit! 😊*

Pod příspěvek byl vložen tento komentář – v něm je sice jméno *Esterinka* napsáno s velkým počátečním písmenem, to je však nesprávně vloženo i na začátek slova „*Jedničky*“. Autorka odpovědi vkládá dva emotikony za sebou, které neoddělují mezerou.

Ukázka 7:

A: Už 14dní projíždíme s chlapem kalendář a koukáme po jménu pro našeho druhého chlapečka. nemůžeme nic vybrat, já už prostě nevím .. Nějaký typ na jméno pro příjmení Ježek? doma máme už Kubíčka

Autorka tohoto příspěvku porušila pravidla psaní velkých písmen na začátku věty, v textu to můžeme vidět hned dvakrát, zajímavé je, že u první a třetí věty velké písmeno

vložila. V první větě neoddělila číslici od následujícího slova mezerou, za druhou větou je chybně vložena výpustka (pouze dvě tečky), na konci textu interpunkční znak chybí úplně.

OA1: *Adam, tomáš, vojta, štěpán, lukáš, david atd. doma neprošlo :-*

OA2: *chlapovi se nic nelíbí :-* (*chtěla jsem adama, štěpána. ted jsem navrhla michala, jarouška, vítku a taky ne..*

OA3: *adam byl zamítnut a vítek neprošel.. je to opravdu těžké...*

Uvedla jsem tři komentáře autorky původního příspěvku, ve kterých můžeme vidět, že až na jeden případ (OA1 *Adam*) píše všechna chlapecká křestní jména s malým počátečním písmenem. Velká písmena chybí taktéž na počátcích vět. Autorka opakovaně používá dvě tečky (myšleny patrně jako výpustka).

O1: *Máme Jakuba a dominika*

O2: *Adrian jezek je pekne*

O3: *Adrian atyla tonda*

O4: *co takhle TADEAŠ?*

I velké množství odpovědí pod příspěvkem bylo psáno chybně, jak můžeme vidět v předchozích ukázkách. V O1 použila pisatelka odpovědi u prvního křestního jména velké písmeno, u druhého pak malé. VO2 je zase křestní jméno napsáno správně, příjmení s malým počátečním písmenem. V odpovědi O3 je první jméno s velkým počátečním písmenem, další dvě s malým, navíc nejsou oddělena čárkami. U odpovědi O4 zase chybí velké písmeno na začátku věty, křestní jméno je pak celé psáno velkými písmeny, nad *A* chybí čárka.

Ukázka 8:

A: *Holky dotaz...jsem 6 týden těhotenství a porad mě bolí v podbřišku jak při MS.k doktorovi jdu za týden na ultrazvuk tak sem zvědavá zda vše bude jak má.a jak jste poznali na začátku ze čekáte holčičku nebo kluka?a jaké máte věkové rozdíly mezi dětmi?u nás to budou tři roky*

Autorka tohoto příspěvku neužívá (kromě první věty) velká písmena na počátku věty. Ve větách chybí čárky, za interpunkčními znaky nekládá mezery, na konci poslední věty interpunkční znak chybí. Za číslicí 6 chybí tečka, jelikož je myšlena jako řadová. Ve

druhé větě je chybně napsáno sloveso *jsem*. V následující větě je nesprávně zvolena koncovka ve slově „*poznali*“ – v tomto případě jde o shodu přísudku s podmínkem, a jelikož autorka na začátku příspěvku oslovuje *holky*, má být použito *y*. Slovo „*porad*“ je napsáno bez diakritických znamének.

Ukázka 9:

A: ahoj holky,zitra mam nastup na vyvolani a jak se to blizi jsem z toho dost vystresovana a to jsem verila tomu,ze budu v pohode... ceka me prvni porod,je porod vazne takovy masakr?to nastrizeni boli? díky za oporu

V tomto textu není ani jednou užito velké písmeno na začátku věty. Ve souvětích chybí na některých místech čárky oddělující jednotlivé věty. Druhá věta by měla být rozčleněna do dvou vět, jelikož její první část „*ceka me prvni porod*“ má charakter věty oznamovací, zatímco druhá část „*je porod vazne takovy masakr?*“ je věta tázací. Až na jeden případ autorka textu nevkládá mezery za interpunkční znaky, za poslední větou znak zcela chybí. Celý příspěvek je psán bez diakritických znamének.

Ukázka 10:

A: Dobrý večer,jdu se zeptat a inspirovat.jake mate jmeno pro kluka?jednou bych chtěla nejakerne moc české.

V této ukázce požila autorka velké písmeno na začátku věty pouze u věty první, následující již začínají písmenem malým. Překlep ve slově „*nejakerne*“ zmátl i některé členky skupiny, které na dotaz odpovídaly – nemohly se dohodnout, zda má paní zájem o návrhy na jména česká, nebo naopak *ne moc česká*. Autorka dotazu nevkládá mezeru za interpunkční znaky a text je psán s velkou absencí diakritických znamének. Chybně jsou napsány tvary přídavných jmen „*nekerne*“ (předpokládáme-li, že je míněno *nějaké ne*) a „*české*“.

O1: *Máme doma Terezku a ted cekame chlapecka v Prosinci a uvazuji jestli dam Michael nebo Michal.*

V odpovědi jsou sice správně napsána velká písmenka u křestních jmen, nesprávně je pak ale velké písmeno v názvu měsíce *prosince*. Ve větě chybí čárky a diakritická znaménka.

Ukázka 11:

A: holky měla jste některá bloklý záda? a dostaly jste na to některá doporučení co proti bolestem? ..mě včera bylo řečeno, že nic nesmím , ale já už 3 den umírám 😞:/ bolí to tak, že se nemužu pomalu už ani zhluboka nydýchnout a jdou mi ty bolesti až do boku a do břicha 😞

Autorka tohoto příspěvku nepíše na začátku vět velká písmena. Za oslovením chybí čárka. Nesmyslně jsou vloženy dvě tečky před začátkem třetí věty. Za číslicí 3 chybí tečka, jelikož je myšlena jako řadová. Autorka neopravila pravděpodobný překlep ve slově „nydýchnout“. Za třetí větu vložila dva smyslově stejné, ale graficky odlišné emotikony, které nejsou odděleny mezerou, za poslední větou je emotikon užit namísto interpunkčního znaku. Ve slově „nemužu“ schází kroužek nad *u*.

Ukázka 12:

A: holky šikovné 😊:-) přeji hezký večer.. mám otázku nějaký dobrý e-shop s kojeneckým oblečením.. měly mi přit plyšové kombinézy a dnes mi napsali že už je nemají..

V textu nejsou vkládána velká písmenka na začátcích vět. Místo čárky za oslovením autorka vložila dva mezerou neoddělené emotikony, za první větou je chybně užitá výpustka, tu vidíme i na konci příspěvku. Autorka sice uvádí, že má otázku, ta však není jako otázka zformulována. V poslední větě není opraven překlep ve slově „přit“, místo kterého mělo patrně stát slovo *přijít*, a chybí v ní čárka oddělující věty.

Ukázka 13:

A: Holky, nejspis hlavne Moravskoslezsky kraj, nebo I odjinud... budete kupovat kocarek v POLSKU ? Nebo kupovaly jste ? Slysela jsem, ze vyjdou levneji, ale zajima me, jestli se teda daji I srovnat kvalitou atd. Vase zkusenosti?

Dekuji za kazdou odpoved 😊

Autorka tohoto dotazu bezdůvodně napsala v první větě velké *I*, které opakovaně užila i ve čtvrté větě příspěvku. Druhá věta začíná písmenem malým. Název státu napsala celý velkými písmeny, což by se možná dalo odůvodnit záměrem zdůraznit tento stát a jeho výrobky. Příspěvek je psán bez diakritických znamének. Vidíme i rozčlenění textu – autorka poděkování vložila na samostatný řádek, místo tečky užila emotikon.

O1: *já kupuji ostrava i kočárky*

Autorka odpovědi nenapsala na začátku své odpovědi velké písmeno, název města *Ostrava* je také bez počátečního velkého písmena a zůstává nevhodně v prvním pádě, čímž se zhoršuje percepce textu. Celá skladba věty je chaotická.

O2a: *Dobrý den, včera jsem byla v Malviku a chytla jsem tam ochitneho pana a říkal o Polských kočárku, ze mají hodně levne, ale nekvalitni (konstrukce se láme, kolečka prasknou a prý už několik dětí si priskliplo prstiky) ... Takže už jsem si vyhlídka já kočár a vyjde mi trojkombinace na 16tisic cca a je z Nemecka. 😊 a dobrý kočárky jsou taky Britax prý ten ukazoval taky, ale neměli šedou barvu 😞*

V této odpovědi je špatně napsáno velké písmeno v adjektivu „*Polských*“. Velké písmenko chybí na začátku poslední věty. Autorka chybně vyskloňovala substantivum *kočárek* ve spojení „*říkal o Polských kočárku*“. V příspěvku je absence čárek ve větách, chybně vložená mezera mezi začáteční závorkou a následující slovo a také před výpustku a špatně napsaná číslovka. Za poslední větou chybí interpunkční znak. Autorka neopravila překlep ve slově „*ochitneho*“ a v některých případech nepoužívala při psaní diakritická znaménka.

O2b: *Píšu jen to, co mi bylo řečeno 😊:) Kazda maminka si stejně pak najde ten svůj a už je jedno od kud je:) pokud s tím mate dobre zkušenosti, tak to nikomu neberu a aspoň i já vim, ze kdyby se mi zprotivil (což doufám, ze se nestane 😊:D), tak mohu vybrat i mezi Polským....*

O2c: *Tak já si ten Německy vybrala hned jak jsem prochazela a stejně už je to srdcova záležitost*

Tyto dvě odpovědi psala stejná autorka jako předcházející a i nyní vidíme velké písmeno u přídavného jména „*Polským*“ a „*Německy*“. Je problematické určit, zda v odpovědi O2b znak „*:)*“ autorka (chybně) použila na ukončení věty, nebo jej vložila doprostřed věty. V prvním případě by musela následující věta začínat velkým písmenem,

ve druhém by do věty měla vložit čárku (jedna už v souvětí schází). V O2c není vložena čárka mezi věty a na jeho konci chybí tečka. V příspěvcích jsou jen ojediněle užita diakritická znaménka. Na konci O2b vidíme chybně napsanou (a domnívám se, že i nevhodně užitou) výpustku. Autorka do textu vložila dvě dvojice emotikonů, které mají vždy stejný význam, ale jiné grafické znázornění a nejsou odděleny mezerou.

O3: *Máme v plánu jet do polska pro kočárek paradise excellent ale ještě zvažujeme. Tady v česku vychází na 20 tis celá kombinace a v polsku 14 tis.*

Opět vidíme třikrát malé písmeno v názvu státu a také v typu kočárku (výrobce uvádí obě písmena velká). V první větě schází čárka oddělující věty. Za zkratkou „tis“ chybí tečka.

O4a: *Ja zrovna byla tento týden v polsku se podívat na kocarky a mají tam krásny vyber. Takze u me jedu si do polska jeden mi padl do oka jsem se do nej zamilovala a plne vybaveny*

I v další odpovědi vidíme dvakrát napsané malé *p* v názvu státu. V příspěvku chybí čárky oddělující věty, na konci druhé věty schází interpunkční znak. Autorka při psaní nepoužívala diakritická znaménka.

O4b: *Hned u tesina jak je reka.*

Autorkou odpovědi O4b je stejná paní, jako odpovědi O4a. I zde je chyba ve psaní velkého písmene, tentokrát v názvu města. V příspěvku také chybí čárka a je, stejně jako předešlý, psán bez diakritických znaků.

O5: *Slysela jsem na polsko jen chvalu, nebala bych se toho. Ja kupovala v ceskem e-shopu ale vyroba je taky polsko*

V příspěvku je dvakrát napsáno malé písmeno v názvu státu, u přídatného jména *českém* je malé písmeno správně. Ve druhé větě chybí čárka a na jejím konci tečka. V textu nejsou užity diakritické znaky.

O6: *Ja mela u deti taky kocarky z polska a to je uz 13 a 9 let zpet a taky spokojena.*

O7: *My máme koupeny Ottis ale přímo v obchodě ne v Polsku, paní prodavačka nám řekla, že jak se nám může něco stát s Polským tak i s Německým apod. že je to prostě kus od kusu tak jak se vším co koupíte 😊*

O8: *Já mám Polský a u malého jsem měla taky a za mě super, jak se k tomu kočárku chováte, tak dopadne 😊*

Uvádím za sebou hned několik dalších komentářů, které byly vloženy pod původní příspěvek a ve všech můžeme vidět stejné chyby – malá počáteční písmena n názvu státu (ten je uveden v různých pádech) a velká písmena v adjektivech *polským, německým a polský*. V některých odpovědích chybí interpunkční znaky uprostřed i na konci věty, některé jsou psány bez diakritických znaků.

Ukázka 14:

A: *A rodí tady někdo v prosinci kolem vánoc v Teplicích ?*

V odpovědi vidíme malé písmeno na počátku slova *Vánoce*. Otazník na konci věty je chybně oddělen mezerou od předchozího slova.

Ukázka 15:

A: *Dobrý den, dneska mi kamarádka říkala, že prý v prosinci budou posílat k mateřské dva tisíce navíc, jako prý k vánocům. Je to pravda?*

V jinak bezchybně napsaném příspěvku autorka napsala malé písmenko ve slově „*vánocům*“.

Ukázka 16:

A: *ahojky ,,,jaká se vám osvědčila hrací deka? přemýšlím nad dárkem na vánoce*

Příspěvek nezačíná velkým písmenem, stejně tak, jako jeho druhá věta, která navíc není ukončena interpunkčním znakem. Další chyba, která je v rozporu s pravidly českého pravopisu, je ve slově „*vánoce*“, které má být psáno s velkým písmenem na začátku.

Ukázka 17:

A: *Ahoj holky mozna to sem nepatri ale nevim koho se zeptat... 30.11 budu posilat papir na penize ohledne neschopenky.. mam strach aby mi to v prosinci prislo vcas.. kdyz jsou ty vanoce... nevi o tom nekdo ..??? 😞*

Na konci příspěvku autorka opět napsala malé písmeno ve slově *Vánoce*. Je problematické určit, kde chtěla autorka vložit konec věty, a tudíž to, ve kterém místě by měla následující věta začínat velkým písmenem (některé výpustky by mohly být nahrazeny čárkou). V textu chybí několik čárek. Autorka vícekrát použila výpustky, které jsou ovšem jen ve dvou případech správně napsány a ve většině nevhodně užity. Na konci příspěvku dokonce vidíme kombinaci dvou teček a tří otazníků. Za tečkou v datu chybí mezera, za číslicí udávající jedenáctý měsíc není tečka. Příspěvek je psán bez diakritických znamének.

Ukázka 18:

A: *Pěkné slunečné velikonoce těhule i netěhule, kdy jste praly oblečení pro mrňousky? Jsem 24tt a chtěla bych už teď,ale zas nechci bláznit nějak předčasně 😊😊*

V tomto příspěvku je s malým počátečním písmenem napsáno slovo *Velikonoce*. Za čárkou ve druhé větě schází mezera, na konci této věty interpunkční znak. Za číslicí 24 chybí tečka.

Ukázka 19:

A1: *Takový menší průzkum.. Za kolik peněz kupujete dětem sladkosti atd. na velikonoce?*

A2: *Maminky asi to sem nepatří, ale potřebovala bych inspiraci 😊:-) budou velikonoce a chtěla jsem vyfotit malého 😊:-) můžete poslat nějaké fotky na inspiraci 😊:-)*

V obou příspěvcích je chybně napsáno malé písmeno v názvu svátku *Velikonoce*. V A1 vidíme nesprávně napsanou výpustku, ve slově „peněz“ schází háček nad *e*. V ukázce A2 autorka nevložila čárku za oslovení. Příspěvek je psán jako jedna dlouhá věta, ale bylo by vhodné rozdělit jej do více samostatných větných celků. Emotikony, které jsou vloženy v textu (vždy dva za sebou, graficky odlišné a neoddělené čárkou), jsou na místech, kdy by mohly být věty ukončeny, interpunkční znak tam však chybí a věty následující začínají

malým písmenem. Za větou tázací není vložen otazník. Ve slově „*inspiraci*“ je chybně napsána délka koncovky.

Závěr

Z výše uvedených ukázek je patrné, že správné psaní velkých písmen dělá uživatelům Facebooku (členům sledovaných skupin) veliký problém. Ukázky jsem se snažila roztrždit podle typů chyb – psaní velkých písmen v názvech měst, křestních jmen a příjmení, užívání malých písmen na začátcích vět, chybně napsané názvy států a přídavných jmen od nich odvozených a psaní svátků (Vánoce, Velikonoce), v tomto sledu jsou seřazeny za sebou.

Nepochybuji o tom, že na prvním stupni je tato problematika důkladně probírána a neustále opakována. Uživatelé chybují v zásadních věcech, jako jsou křestní jména a příjmení, píší chybně jména svých dětí, měst a států, ve kterých žijí, což vyvrací mou domněnku, že v těchto případech se chyby ve velkém množství objevovat nebudou. Toto časté pochybení je pro mne absolutně nepochopitelná a dovedu ho přisoudit pouze tomu, že uživatelé pravidla psaní velkých písmen nerespektují, i když je znají. Užívání velkých písmen přece jen psaní nepatrně zpomaluje (zvláště při psaní na tabletu nebo telefonu) a autoři textů se jejich vložením nechtějí zdržovat. Zajímavé je, že na tyto chyby nikdo z přispívajících nereagoval a neopravoval je.

Množství chyb se objevilo i při psaní adjektiv, která jsou odvozena od názvu států (měst). Více než dvě třetiny těchto přídavných jmen byly napsány chybně s velkým počátečním písmenem. Na tuto problematiku bude asi nutné zaměřit ve výuce větší pozornost.

Mnoho uživatelů psalo svátky *Vánoce* a *Velikonoce* s malým počátečním písmenem. Pravda je, že velká písmena v názvech těchto svátků byla kodifikována v roce 1993 a mnoho lidí (především dříve narozených) může mít zafixována pravidla stará. Na druhou stranu je tu skutečnost ta, že tato pravidla platí již 24 let a drtivá většina autorů chybě napsaných příspěvků (zvláště ze skupin *Těhotenství* a „*Těhotenství rady, pokec:-)*“) se již ve škole setkala s pravidly novými.

5.1.5 Předložky s-, z- a předpony s-, z-, vz-

Zvláštní postavení má dvojice předložek s a z, které jsou významově i vazebně různé; protože se však zvukově liší jen znělostí, je jejich výslovnost zcela určena hláskou následující; před znělou párovou souhláskou je /z/, před neznělou je /s/, rozdíl mezi nimi ve výslovnosti je setřen, srov. z [s] postele, z [z] balkonu, s [z] balkonem, s [s] kostelem. Rozlišeny zůstávají jen před souhláskami jedinečnými: z [z] místa, s [s] námi¹.

Předložka s/se se pojí se 7. pádem (*s tebou, s maminkou, s prací*), v knižních výrazech se též pojí se 4. pádem (*kdo s koho, být s to*). Kromě záměny s předložkou z dochází k chybnému zápisu předložkového a bezpředložkového instrumentálu zvrtného zájmena *se*. Tvar bezpředložkový **sebou** se používá ve slovech, jimiž se označují pohyby těla“ *Argo sebou vrtěl*. Předložkový tvar se používá pro vyjádření doprovodu nebo doprovodného znaku: *Chci vzít Arga s sebou* (tedy půjde se mnou).

Předložka z (ze) se pojí s 2. pádem (*ze školy, ze stolu, z nákupu*). Považuje-li pisatel za potřebné naznačit předložkou východisko pohybu z povrchu pryč (po povrchu dolů), může zvolit předložku *s*. I v těchto případech zůstává základní předložkou *z* a psaní *se* lépe chápe jako knižní a zastaralé (*sundat ze stolu / se stolu*). V některých kontextech ovšem může užití zastaralého *se* pomoci rozlišit význam komunikátu: *vzít ze skříně* x *vzít se skříně*.

Při psaní předpon s- a z- obvykle rozhoduje význam, ne výslovnost: s- je na místě tam, kde předpona má význam směřování dohromady: scházet se [s-], srov. sejít se, spíchnout, [s-], stisknout [s-], snést [s-], ale také sbalit [z-], sbírat [z-], srov. sebrat sbíhat se[z-], sdružit se [z-], shluknout se [z-] – nebo význam směřování dolů nebo s povrchu pryč: stéct [s-], spadnout [s-], sběhnout [z-], střást [s-], slétnout [s-], shodit [sch-], lae v oblastní moravské variantě [zh-].

Naproti tomu z- píšeme tam, kde jde o pouhou změnu nedokonavého vidu v dokonavý: zčervenat [s-], zklamat [s-], zkalit [s-], ztupit [s-], zpražit [s-], zdařit se [z-], zbořit [z-], zředit [z-]².

Předpona s-, se- se užívá u slovesa, které vyjadřuje směr dohromady (*scházet se, shromáždit se, svírat, smísit*), slovesa vyjadřujícího směr shora dolů nebo z povrchu pryč

¹ ČECHOVÁ, M., DOKULIL, M., HLAUSA, Z., HRABÁČEK, J., HRUŠKOVÁ, Z., ČEŠTINA – řeč a jazyk. 3., upravené vyd. Praha : SPN – pedagogické nakladatelství, a.s., 2011, s. 47

² ČECHOVÁ, M., DOKULIL, M., HLAUSA, Z., HRABÁČEK, J., HRUŠKOVÁ, Z., ČEŠTINA – řeč a jazyk. 3., upravené vyd. Praha : SPN – pedagogické nakladatelství, a.s., 2011, s. 47

(*seskočit, sjet, shodit, setřít*). Dále se používá v ustálených případech (*schovat, spáchat, strávit, slevit, stýskat si, skonat, sbohem, shora atd.*)

Předpona z-, ze- se píše u dokonavých sloves utvořených od sloves nedokonavých, kde vyjadřuje prostou dokonavost (*aktualizovat - zaktualizovat, úročit – zúročit*), u dokonavých sloves (a od nich utvořených sloves nedokonavých) utvořených přímo z podstatných a přídavných jmen, kde vyjadřuje změnu stavu (*zestárnout, zničit, zvlhnout, zranit*), u sloves nedokonavých utvořených příponou k slovesům dokonavým (*zmírat, zmodrávat*), v ustálených případech (*zhostit se, zkoumat, zkumavka, zkouška, zpěv, zpytovat, způsob, zřici se, zřídít atd.*)

U příslovcí vzniklých z předložkových výrazů (*u tzv. příslovečných spřezek*) se píše *s-* nebo *z-* ve shodě s předložkou původního předložkového výrazu (*sbohem, shora; zleva, zcela; zblízka, zdaleka*).

Předpona vz- se užívá v případech, kdy slovo určuje směr vzhůru (*vzlétnout, vzrůst, vzrostlý, vzchopit se, vzkličít, vztyčit, vztyčený atd.*), nebo v případech, kdy slovo označuje pohyb „proti něčemu“ (*vzbouřit se, vzepřít se, vzpouzet se atd.*)

Analýza materiálu

Následující ukázky jsou ze skupiny „*Těhotenství rady, pokec:-)*“

Ukázka 1:

A: *Holky jak to máte z kilama , jsem 29+5tt a mám na hoře 8kilo hrůza , kolik si myslíte , že přiberu do porodu 😊;)!?????*

Autorka uvedeného příspěvku napsala chybnou předložku „*z (kilama)*“. V tomto případě je tvar slova v 7. pádě, tudíž se k němu váže předložka *s* „*s kily*“. Navíc slovo *kilo* uvedla ve špatném (nespisovném) tvaru. Za oslovením schází čárka a věta by měla být ukončena otazníkem za slovem „*kilama*“, jelikož autorka vznáší dotaz. Za číslicí 8 není vložena mezera, která naopak přebývá před čárkami. Na konci příspěvku jsou dva mezerou neoddělené emotikony, místo otazníku je užito sedm interpunkčních znaků (dva vykřičníky, pět otazníků).

Ukázka 2 (odpověď na dotaz, kdy se může chodit s novorozencem ven):

O: *Ja z malym byla v utery se narodil a ani ne tyden na to v pondeli ven z dcerou do skoly (prosinec)*

V této odpovědi vidíme hned dvakrát špatně zvolenou předložku, která se váže k sedmému pádu – „z malym“ a „z dcerou“. Ve větě schází interpunkční znaky (čárky a tečka na konci věty) a celá její konstrukce je překotná a nesrozumitelná. Text je psán bez diakritických znamének a interpunkce, pohybuje se na hranici srozumitelnosti.

Ukázka 3:

A: *Ahojte holky,planujeme už dlouho mimco z přítelem ale nedaří se nám a tak se chci zeptat jestli něco bral vás chlap nějaké prasky či caje nebo vitamini nebo nějaké čaje?já беру kyselinu listovou a mám doma i kotrholovy caj Děkuji*

V příspěvku je chybně zvolena předložka před slovem, které je v sedmém pádě – „z přítelem“. První věta je ukončena otazníkem, jde ale o větu oznamovací. Bylo by vhodné, aby autorka otázku od věty úvodní oddělila a napsala ji jako samostatnou větu. Čárku vidíme pouze za oslovením, jinak v příspěvku chybí. Druhá věta začíná malým písmenem a není ukončena interpunkčním znakem. Můžu se jen domnívat, jestli je adjektivum „kotrholovy“ překlepem a autorka měla na mysli *kontryhelový čaj*, nebo má název byliny zafixován zkomoleně. V příspěvku chybí velké množství diakritických znamének.

Ukázka 4:

A: *Jdu si pro radu, jsem 36+5 a od dvou od noci mi chvilka(spíše když se zvednu nebo něco takového) začne pichat dost nízko jakoby u dělohy nebo tak někde.. Voda neprskla nic jiného mě netrapi ale malá se vrtí furt.. Co to může být je tu někdo z tímhle zkušenější než já ?*

Na posledním řádku opět vidíme chybně napsanou předložku *z*. V příspěvku je patrná absence čárek mezi větami. Ve slově „chvilka“ je chybně užitá koncovka, slovo se skloňuje podle vzoru *žena* – v 7. p. č. mn. koncovka *-ami*. První a druhá věta je ukončena nesprávně napsanou výpustkou, která je (minimálně ve druhém případě) užitá

bezdůvodně. Před otazníkem je vložena mezera. U některých slov chybí diakritické znaky. Autorka se snažila text rozčlenit tím způsobem, že každou větu psala na nový řádek, což je nesmyslné.

Ukázka 5:

Příspěvek byl velmi dlouhý, týkal se alergických reakcí u malých dětí a jejich projevu, uvádím pouze větu s chybou.

A: *Zajímá mě jestli jste se některá nesetkala třeba z alergickou reakcí?*

Autorka užila chybnou předložku v sedmém pádě. Ve větě chybí čárka. Věta je napsána jako věta oznamovací, tudíž má být ukončena tečkou.

Následující ukázky byly zveřejněny ve skupině *Hmotná nouze a jiné dávky*:

Ukázka 6:

A: *Dobry večer mam doraz. Mužu na socialku z ustríženým op a kartičkou o změně? Díky*

Ve druhé větě je chybně užita předložka „s“ v sedmém pádě. Pravidla českého pravopisu (2014) neuvádí správnou zkratku *občanského průkazu*, nicméně obvykle bývá psána velkými písmeny – *OP*. Za pozdravem chybí čárka, v některých slovech diakritická znaménka.

Ukázka 7:

Z dlouhého příspěvku uvádím pouze část, ve které se vyskytují chyby v předponách *s* a *z*.

A: *nemam s ceho zit a ani s ceho poplatit najem apod chci se zeptat jak to vlastne je mela bych neco dostat nebo ne dekuji za info*

V části příspěvku je dvakrát špatně užita předpona *s* – „*s ceho zit*“ a „*s ceho platit*“, jelikož jde o druhý pád. Celý příspěvek je psán jako jedna dlouhá věta bez interpunkčních znaků a velkých písmen na začátcích vět. Tečka chybí i za zkratkou „*apod.*“. Autorka neužila ani diakritická znaménka.

Ukázka 8:

A: *Dobry den, prave sem byla na soude podat exekuci na plat ohledne alimentu na dite. Dali mi papiry na vypsani ale obavam se ze se bývalý bude cukat i když to sam nabídnul aby mu to brali přímo s platu. Pokud neznam jeho číslo účtu ale znam jen zaměstnavatele, bude to stačit? Dohledaji si to pak sami? Rozsudek je v právní moci.*

Ve druhé větě autorka udělala chybu v předložce „brali s platu“. Na začátku příspěvku je chybně napsáno sloveso *jsem*. V textu chybí několik čarek oddělujících věty. Dvě čárky, které jsou v textu užity, jsou i správně vsazeny, tak tomu ovšem není u dalších interpunkčních znaků (tečka, otazníky), které nejsou od následujícího slova odděleny mezerou. V příspěvku jsou jen minimálně užity diakritické znaky.

Následující ukázky jsou ze skupiny *Těhotenství*:

Ukázka 9 (odpověď na otázku týkající se kvality porodnice):

O: *Na ten Krnov jsem se zhodou okolnosti ptala zde vcera 😊 ale hodne mamín kvůli dále odrazuje 😞*

V odpovědi je chybně napsáno slovo „zhodou“, kdy je špatně zvolena předpona *z-* místo *s-*. Ve větě je místo čárky vložen emotikon, který nalezneme i na místě tečky za větou. Příspěvek je psán bez diakritických znaků.

Ukázka 10:

A: *Dobry vecer mile maminky, rada bych upozornila, ze dnes je den vseh nedonosenych miminek. Mladsi syn nar. 36+2 a vse ok. Jsou mezi nami i dalsi? Vim, ze to sem nepatri, behem zitrka zmazu.*

V poslední větě je chybně napsaná předpona ve slově „zmazu“ – autorka měla jistě na mysli odstranění příspěvku, ne umazání (ušpinění). Kromě této chyby a absence diakritických znamének je příspěvek v pořádku.

Ukázka 11:

A: Holky dnes se jdu skusit podívat na nějakou kosmetiku pro malou to mi jeste chybi a chtěla bych poradit kterou mate osvedcenou ja vim ze to musim nejdriv vyzkouset ze kazde fite muze mit alergii na neco jineho ale jestli je nejaka hodne dobra tak mi poradte

V první větě je nesprávně napsána předpona ve slově „*skusit*“, u kterého jde o ustálené pravidlo a je třeba si jej zapamatovat. Zajímavé je, že autorka v příspěvku užila také slovo *vyzkouset*, ve kterém napsala předponu správně. Celý příspěvek je psán jako jedna dlouhá věta bez interpunkčních znaků – vhodné by bylo jej rozdělit do několika vět, věty tázací pak ukončit otazníkem. Autorka neopravila překlep ve slově „*fite*“ – *dítě*, celý text je psán bez diakritických znaků.

Ukázka 12:

A: Tak holky dnešní kontrola nic moc mala je v pořádku 45cm a 2,5 kg ale šprajcla se je naštorc v břišku a to ještě hlavičkou nahore tak mi doktor řekl že asi císař nebo malou skusit otočit máte některá stím zkušenost

I v tomto příspěvku vidíme chybně napsanou předponu ve slově *zkusit*, dále pak ve slově *zkušenost*. Dotaz je psán jako jedna dlouhá věta bez interpunkčních znaků, u některých slov schází diakritická znaménka. Za číslicí 45 chybí mezera před značkou jednotek délky, před jednotkami hmotnosti ji autorka umístila.

Ukázka 13:

A: Ahojte je tu nekdo kdo ma tehu cukrovku? Prosim o spravu dekuji

Ve druhé větě je chybně napsána předpona *s-* ve slově *zprávu* – v tomto případě autorka jistě žádala o informaci, ne o nápravu (opravu, zřízení). V obou větách chybí čárky, na konci druhé pak i interpunkční znak. Autorka při psaní nepoužívala diakritická znaménka.

Ukázka 14 (odpověď v diskuzi týkající se růstu mléčných zubů):

A: Mi mame to seme porad si cpe rucicky do pusinky a ma otekle dasne pri kojeni se jakoby steka za jak dlouho vasemu malemu ty zuby vylezli:) dekuji

Autorka tohoto příspěvku chybně napsala předponu ve slově „*steka* – předpokládám, že měla na mysli, že se dítě *vzteká*, nikoli *štěká* nebo *stéká*, jednak kvůli obsahové stránce, jednak kvůli napsanému zvratnému zájmenu *se* (*vzteká*, nikoli *se štěká* či *se stéká*). Dále je chybně napsáno měkké *i* ve vyjmenovaném slově *my* a ve slovese *vylezly* (zuby – shoda přísudku s podmětem). Příspěvek je psán jako jedna dlouhá věta bez interpunkčních znaků a diakritických znamének, emotikon není oddělen mezerou od předešlého slova.

Závěr

Dříve, než jsem začala shromažďovat ukázky a materiály k problematice psaní předložek *s* a *z* a předpon *s-*, *z-* a *vz-*, myslela jsem si, že ukázek najdu mnohem více. Pravda byla taková, že materiálu jsem nenašla tolik, kolik jsem předpokládala. V ukázkách 1–8 uvádím chybné příklady psaní předložek, v ukázkách 9–13 pak chyby v předponách *s-* a *z-*, ukázka 14 pak uvádí chybně nepsanou předponu *vz-*.

Co se předložek týče – nejvíce chyb bylo v sedmém předložkovém pádě, kdy uživatelé Facebooku a členové zkoumaných skupin užívali chybně předložku *z*, místo správné předložky *s*. Chyby se pak objevily i v pádě druhém – chybné užití předložky *s*.

Chybovost v psaní předpon byla rozmanitá. Soudím, že pravopis předpon není pro některé uživatele Facebooku snadný, tím spíše, že u některých slov dochází ke změně výslovnosti. Autor textu si také musí dobře uvědomit význam slova a také to, že užitím nesprávné předpony se tento význam může změnit a ovlivnit percepci textu.

5.1.6 Párové souhlásky, psaní skupin hlásek

Při odvozování slov dochází v mnoha případech k hláskové změně na hranici předpony a kořene, méně často i jiných morfémů, a to k asimilaci koncové párové souhlásky předpony vlivem počáteční souhlásky kořene. Mnohem častěji jde o změnu znělé v neznělou než naopak. Pravopis však zachovává grafickou jednotu s předložkou.

Párové souhlásky

Na konci slov se znělé párové souhlásky vyslovují jako neznělé (*b – p nezlob [nezlob], d – t východ [výxot], d' – t' nechod' [nexot], h – ch vrh koulí [vrx koulí], v – f pozdrav [pozdraf], z – s bez černý [bes černí], ž – š lež [leš]*, v cizích slovech také *g – k mág [mák]*. Pravopis k tomu nepřihlíží, takže se znělé souhlásky píší tam, kde je v jiném tvaru téhož slova nebo ve slovech příbuzných znělá souhláska: *zub (zubu), pád (pádu), páv (paví), hrách (hrachu), chlup (chlupatý)*.

Ve skupinách párových souhlásek se vyslovuje celá skupina buď zněle, nebo nezněle, ale píše se podle toho, které hlásky jsou v jiných tvarech téhož jména nebo ve slovech příbuzných: *lehký, hebký, nehty*. Ne všechny hlásky podléhají a způsobují asimilaci, např. hláska *v* zpětnou asimilaci nezpůsobuje: *kotva*.

Psaní skupin souhlásek

Ve výslovnosti se někdy některé skupiny hlásek zjednodušují, pravopis však zůstává beze změny, a to v kořenech slov – *dcera, hladce, srdce, jdeme, hřbet*, při ohýbání – *zkratě, kočce, babičce, kostce*, při odvozování předponami – *předběhnout, nadhled, nadpis*; ve složeninách – *půllitr*

Analýza materiálu

Následující ukázky jsem vyhledala ve skupině *Hmotná nouze a jiné dávky*.

Ukázka 1:

A: *Holky mam prozbu je tady nejaka sikovna ucetni ktera by dokazala poradit.*

Ve slově „*prozbu*“ je chybně napsáno znělé *z* (*prosit, pros, ...*). Za tímto slovem by věta měla být ukončena tečkou nebo dvojtečkou, následující je položena jako otázka, tudíž by měl být na jejím konci otazník. Ve větě nejsou čárky a postrádá diakritická znaménka.

Ukázka 2:

A1: *Mam velkou prozbu nema nekdo tel cislo na socialku na kladne dekuji*

A2: *Zdravim devcata mam prozbu co to znamena prijem ze zavisle cinnosti kdyz nic takoveho neberu díky*

A3: *MAM PROZBU KDYS MY POSLALI DAVKY VE STREDU NA UCET KDY ASI TAK TO DORAZI UCET MAM U KB*

Uvádím hned tři další příspěvky, ve kterých různí autoři chybně napsali slovo *prosba*. Ve všech třech autoři nepoužívali interpunkční znaky, za větami tázacími, které by měly stát jako samostatné věty, chybí otazníky a jsou psány bez diakritických znamének. V A1 navíc vidíme malé písmeno v názvu města *Kladna*, v A3 potom špatně napsané slovo „*KDYS*“ a chybné tvrdé *y* ve slově *my*, jelikož není (dle kontextu) myšleno jako zájmeno pro první osobu čísla množného, ale jako tvar zájmena *já*, tudíž nejde o slovo vyjmenované. Příspěvek je pak celý psán velkými písmeny.

Ukázka 3:

A: *Prosím dotas musím mít v tehotenstvy cukrovku abych brala dietu??*

Autorka příspěvku napsala chybně na konci substantiva „*dotas*“ –*s* (dotazovat se, tázat se, ...). Také zvolila špatnou koncovku ve slově *těhotenství*, jehož pravopis se řídí podle psaní vzoru *stavení*. Ve větě chybí čárky a diakritická znaménka.

Ukázka 4:

A: *Mám dotas příspěvek na živobytí jaká je největší částka kdo má prosím info*

V této ukázce je chybně napsáno slovo „*dotas*“, postrádá interpunkční znaky a věta tázací by měla stát jako samostatná věta, která je ukončena otazníkem.

Ukázka 5:

A: *Dobry vecer,mam dotas. Muj manzel je od cervence ve VT,jenze jsem vtom zmatku nedoložila papir od kdy tam je,takze ted nevím co delat? Zitra tam jdu i kvuli pridavkam a MD,je to velky problem? Dekuji za rady.*

I v tomto příspěvku jiné autorky vidíme chybně napsané slovo *dotaz*. Ve druhé větě není oddělena předložka od následujícího slova „*vtom*“, ve třetí větě vidíme špatný tvar

substantiva „*prídavkam*“, které je skloňováno podle vzoru podstatného jména *hrad* – *kvůli prídavkům*. Autorka sice vkládá mezery za znaky ukončující větu, nikoli však za čárky ve větách. Příspěvek je psán bez diakritických znaků.

Ukázka 6:

A: *maminky myslite ze bych mohla dostat na lednicku s mrazakem kdis mam pritele kterej dostava mnesične 11000kc a ja mam 3800kac a mam 2decka ? dekuji za otpovet*

Autorce příspěvku se podařilo napsat dvě chyby ve slově „*otpovet*“ v předponě *od-* a na konci slova. Dvě chyby také vidíme ve slově „*kdis*“ – měkké *i* po pravopisně tvrdé souhlásce *d* a chybě napsané neznělé *š* namísto znělého *ž*. Chybně je napsáno slovo „*mněsične*“, ve kterém je nesprávně skupina *mně*. V příspěvku nejsou užita velká písmena na začátcích vět, ani u zkratky měny *Kč* (v jednom případě je zkratka špatně napsána jako „*kac*“, předpokládám, že jde o překlep). Ve větách chybí čárky, na konci příspěvku tečka. Mezery chybí v číselném údaji *11 000*, před zkratkou měny, a mezi číslicí *2* a následujícím slovem „*decka*“. Celý text je psán bez diakritických znaků.

Ukázka 7:

A: *prosim o radu budu brat doplatek na bydlení... a nejsem trvale hlasena..., platim najem.2000kc vodu2000kc a elektriku 2000kc celkove platim 6000kc najem.... беру materskou jen 4800kc a podporu2910kc matu negdo nakou skusenost prosim vas chci se zeptat kolik bi mi mohli prispivat doplatek na,,,,, bydlení., matu negdo nakou skusenost,,,dekuji moc predem....*

V tomto chaotickém příspěvku je dvakrát špatně napsáno zájmeno *někdo*, kdy je v něm chybně užito znělého *g*. Chybně je také napsaná předpona *s-* ve slově *zkušenost* (a to hned dvakrát) a měkké *i* ve slově „*bi*“ (tj. *by*). Autorka dvakrát užila spojení *má tu*, mezi tato slova však nevložila mezeru. V textu není užito ani jedno velké písmeno (začátky vět, zkratka měny), interpunkční znaky jsou vkládány zcela nesmyslně v různých kombinacích znaků a jejich počtu a také na nepochopitelných místech, za větou tázací není otazník. Mezi číslicemi a zkratkou měny není vložena mezera. V textu je také nesprávně napsané slovo „*nakou*“. Příspěvek je psán bez diakritických znamének.

Ukázka 8:

*A: prosim vas kolik je na zivobiti za rok 2015...chlape ..1 rok ..a cera 4roki
dekujii...muzete mi napsat*

V tomto příspěvku je velké množství chyb, jako první uvedu chybně napsané slovo „cera“, které autorka napsala podle výslovnosti, nikoli podle kodifikovaného pravopisu. Můžeme nalézt i dvě chybně napsaná měkká *i*, a to v substantivu „zivobiti“ – příbuzné od vyjmenovaného slova *být* – a v podstatném jméně „roki“, které se skloňuje podle tvrdého vzoru *hrad*, navíc je měkké *i* napsáno po pravopisně tvrdé souhlásce *k*. Ve slově „chlape“ schází písmeno *c*, ve slovese „dekujii“ naopak přebývá jedno měkké *i*. Věta začíná malým písmenem, autorka nesmyslně používá výpustky, které jsou ve všech případech chybně napsány i užity. Za poslední tázací větou schází otazník.

Závěr

Jak jsem předpokládala, chyby ve psaní párových souhlásek a skupin hlásek se ve sledovaných skupinách objevují poměrně často, vždy ve spojení i s chybami jiného charakteru. Četná chybnost se vyskytuje při psaní zájmen *někdo a nikdo*, kdy uživatelé píší na místě neznělého *k* znělé *g*.

Učivo týkající se této problematiky se objevuje ve druhém a třetím ročníku základní školy a soudím, že je mu věnován dostatečný prostor, jak pro pochopení, upevnění, tak i pro procvičení. Četnou chybnost přisuzuji laxnosti a nízké úrovni osvojení si pravidel u jednotlivců, což soudím podle celkové kvality příspěvků.

5.1.7 Psaní číslovek

Při psaní složených číslovek označujících počet nad dvacet se píše každá složka samostatně (*dvacet jedna, pět set padesát šest, devět set, (jedno) sto dvacet tři, osm milionů tri sta dvacet osm tisíc pět set dvacet tři*). To platí i při psaní číslovek řadových (*dvacátý osmý, tisíc devíti stý třicátý osmý*). Jen ve výjimečných případech (např. na složenkách) je možno psát výrazy dohromady, oddělí se pouze měna (*třítisícešestsetosmdesáttri korun českých*). Dohromady se píší i složené číslovkové výrazy (*dvaadvacet, devětačtyřicet*).

Ve zkoumaných skupinách se téměř neobjevují slovy psané číslovky, uživatelé zpravidla volí zápis číslicemi, který bývá (až na několik výjimek v pořádku).

Psaní složených výrazů, z nichž je jeden komponent tvořen číslovkou¹

Spojením číslovky psané číslicí nebo číslicemi s jiným slovem (podstatným jménem, přídavným jménem či příslovcem) nebo značkou, vznikají složené číselné výrazy (*60procentní i 12% líh, 5metrový i 5m strom, 3kilogramové i 3kg dítě, 300korunová i 300Kč (myšleno třisetkorunová) sleva, 11stupňové i 11° pivo, 49letý muž, 30krát i 30×, ...*) Při psaní těchto jednoslovných výrazů nevkládáme mezeru, spojovník ani do nich nepřipisujeme koncové části číslovek (*12tiprocentní, 5timetrový, ...*). Použití spojovníku je možné pouze v tom případě, kdy místo čísla používáme zástupná písmena (*x-stupňový, n-tá odmocnina, ...*).

Odlišné grafické zapsání procent také určuje bližší význam (10% – desetiprocentní, 10 % – deset procent).

Analýza materiálu

Následující ukázky jsou ze skupiny *Hmotná nouze a jiné dávky*.

Ukázka 1:

A: *Dobrý den.mám dotaz,žiju s mamou a se svojima dvěma dětmi.8 měsíčním chlapečkem a 13 ctiletou dcerou.mužů zažádat o příspěvek na školní věci*

Autorka tohoto dotazu chybně napsala složený výraz „13 ctiletou“, který má být správně zapsán jako *13letou*. Další chyba je taktéž ve složeném výrazu „8 měsíčním“, kdy by složené slovo nemělo být rozděleno mezerou. V příspěvku je nesprávný tvar slova *svými*. Za pozdravem by bylo vhodnější užít čárku. Věty nezačínají velkými písmeny a za větou tázací není vložen otazník.

---

¹ V této kapitole parafrázuji Pravidla českého pravopisu (2008, 2011, 2014)

Ukázka 2:

A: *Děkuji za přijetí 😊. Rovnou se zeptám, dostávám na živobytí a doplatek na bydlení ,jsem sama s 5 tiletou dcerou která bere léky na alergii, mám ještě na něco nárok? děkuji Vám a přeji hezký den*

V tomto dotaze je užito složené slovo „5 tiletou“, v něm je chybně napsána koncová část číslovky a je nesprávně vložena mezera, správně tedy *5letou*. Ve druhé větě schází jedna čárka ve větě, poslední věta nezačíná velkým písmenem a na jejím konci není tečka. Některé interpunkční znaky jsou mezerou odsazeny správně, jiné chybně.

Ukázka 3:

A: *Hezký den, pertner má z předchozího manželství 13 - ti leteho syna na kterého platí 4000,- ted spolu čekáme dvojčátka, muže zadat o snizení alimentů? I když nejsme manžele? V rodném liště samozřejmě bude. Dekuji*

Opět vidíme chybně zapsán věk dítěte, kdy je za číslici napsána koncovka číslovky, která je navíc oddělena pomlčkou (z obou stran oddělenou mezerou). Autorka užila nevhodně rozdělení vět do samostatných celků, věta *Může žádat o snížení alimentů, i když nejsme manželé?* by měla stát jako samostatná věta tázací. Za částkou 4000,- by měla být čárka nebo tečka (v tom případě by byla následující věta psána s velkým písmenem). U některých slov nejsou užita diakritická znaménka.

Ukázka 4:

A: *Prisel uz nekomu duchod na ucet ti co berou 2heho?*

V tomto příspěvku je chybně napsaná řadová číslovka. Autorka mohla zvolit jednu ze dvou správných variant – 2. nebo *druhého*. Příspěvek je psán bez diakritických znamének.

Ukázka 5:

A: Dobrý den, jsem 16-ti letá studentka střední školy a moje maminka na mě pobírá daně, protože je samoživitelka. Kdybych si našla brigádu na dohodu provedení práce, nehrozí, že o toto přijde? Moc mi pomůže zodpovězení mého dotazu.

V příspěvku autorka chybně napsala svůj věk – za číslici vložila pomlčku a koncovku číslovky.

Následující ukázky jsou ze skupin *Těhotenství* a „*Těhotenství rady, pokec:-)*“

Ukázka 6:

*A: Děkuji za přijetí.....rovnou sem hodím dotaz 😊:)......je tu prosím Vás někdo komu dětičky vstávají strašně brzo? Můj 10. měsíční syn už cca 3 měsíce vstává nejdéle v 5h, ale někdy tak o půl 4 až 4. Večer chodí spát kolem té 19. hodiny.....zkusila jsem dát spát déle, ale stejně vstane ve stejný čas..... Už mi docházejí síly.....jo a přes den tomu spánku taky moc
nedá 😞:(
Nějaká rada?*

V tomto příspěvku vidíme chybné zapsání stáří dítěte, kdy autorka za číslici 10 napsala tečku, tudíž z ní vytvořila číslovku řadovou – „*Můj desátý měsíční syn...*“, což zcela mění význam informace. V další větě je několikrát uveden čas, ve kterém dítě vstává. V prvním údaji „5h“ chybí mezera mezi číslicí a zkratkou jednotky. Tečka chybí za druhým časovým údajem – „půl 4“ – tedy čteno *půl čtyři* namísto *půl čtvrté*. Autorka textu několikrát užila větší počet teček, které mají nejspíš plnit funkci výpustky, ale mnohdy nejsou vhodně užity. Navíc vždy za jejich užitím pokračuje malým písmenem, což je v některých případech možné, ale u této ukázky se domnívám, že věta následující za (chybně napsanou) výpustkou má stát jako věta samostatná, a tudíž začínat velkým písmenem. V některých slovech nejsou užita diakritická znaménka. Autorka vkládá dva emotikony, které neodděluje mezerou ani čárkou.

Ukázka 7:

A: Ahoj tety, dneska jsme byli s Barborkou na 8mi měsíční kontrole a váží přesně 8kg a měří 70cm (porodní míry ve 32+4tt byly 1750g a 42cm). (Uvádím jen první část jinak dlouhého příspěvku.)

I v tomto příspěvku vidíme špatně napsaný složený výraz „8mi měsíční“. Autorka dále nevložila mezery mezi číslice a jednotky hmotnosti a délky, dále pak za čárku vloženou za oslovením. Diskutabilní je měkké *i* ve slově *byli*, kdy není jasno, zda s dítětem byla jen matka (v tom případě *byly*), nebo s nimi byl např. i otec (*byli*).

Ukázka 8:

A: Maminky mám 15 měsíční holku zítra jdeme na očkování , do kdy jste dávali čípky před očkováním ,,?

Autorka dotazu také napsala chybně stáří dítěte. Tentokrát za číslici nenapsala koncovou část číslovky, ale slovo rozdělila mezerou. Ve větě chybí čárky a tam, kde jsou, jsou chybně odděleny od předešlého slova mezerou. Navíc jsou dvě čárky nevhodně užity za větou tázací před otazníkem.

Ukázka 9:

A: Ahoj mamči, tak se jdu po delší době pochlubit s mojí Emičkou. Ted jsme byly na 3 měsíční prohlídce, ale 7. nám budou už 4 měsíce 😊). Vážímě 5,5 kg a měříme 59 cm . Jinak je moc šikovná, krásně se směje a je moc hodnoučká. Dělá nám velkou radost, Je to moje vysněná holčička 🥰

V této ukázce je chybně napsán složený výraz „3 měsíční“, kdy je vložena mezera mezi číslici a následující slovo. Další číslice jsou užity správně. Ve druhé větě příspěvku autorka užívá mateřský plurál, který v následující větě opouští. Za interpunkční znaky nevkládá mezery. V poslední větě je slovo následující za čárkou psáno velkým písmenem, tato věta nekončí interpunkčním znaménkem.

Ukázka 10:

A: Ahoj holky, takhle se mi po obliceji obsypal muj 5-tydenni chlapecek. Myslite ze je to takova ta klasicka novorozenecka vyrazka nebo mam bezet k doktorce zitra?

Autorka příspěvku chybně vložila spojovník mezi číslici a následující slovo. V příspěvku chybí čárky ve větě a je psán bez diakritických znamének.

Závěr

Číselné výrazy psané slovy se v příspěvcích uživatelů Facebooku objevovaly jen minimálně. Pokud je autoři textů používali, jednalo se o čísla nízká, která hodnotou nepřesahovala *devět*, vyšší pak zapisovali číslicemi nebo výrazy složenými.

Chybovost ve složených výrazech byla (jak jsem ovšem i předpokládala) vysoká, velká část uživatelů připisovala za číslici koncovou část číslovky a následující slovo oddělila mezerou. V ukázkách jsme také viděli vkládání spojovníku, kterým byla číslice oddělena od druhé části složeného výrazu. Uživatelé si také nelámou hlavu se zápisem číslic řadových. Této problematice je potřeba věnovat ve výuce větší pozornost, jelikož chybně napsané složené výrazy mohou zcela změnit obsah výpovědi.

5.2 Pravopis syntaktický

Z pravopisu syntaktického jsem se rozhodla zaměřit na problematiku psaní koncovky přičestí minulého a shody přísudku s podmínkem. Větné interpunkci jsem se blíže věnovala v kapitole o typografii, kde jsem uvedla nedostatky a chybnost v užívání interpunkčních členících znaků a v jejich užití. Zapisování přímé řeči se v komunikaci na Facebooku užívá velmi zřídka a ne ve sledovaných skupinách.

5.2.1 Koncovky přičestí minulého, shoda přísudku s podmětem¹

Při psaní *i/y* v koncovkách sloves v přičestí minulém (i trpném) se pravopis řídí shodou *přísudku s podmětem*. V knize Vlasty Gazdíkové *Český pravopis expres* a v *Pravidlech českého pravopisu* jsou uvedena následující pravidla a ukázky:

Je-li podmět v množném čísle rodu mužského životného, píšeme v koncovce přičestí minulého měkké *i* (např.: Na dvoře *pobíhalii psi*. *Lidé se procházeli* po parku. *Sněhuláci* na sluníčku rychle *táli*.).

Jsou-li podmětem *rodiče, lidé, koně*, píšeme v koncovce přičestí minulého měkké *i* (např. *rodiče si povídali, rodiče byli potěšeni, lidé zpívali, koně klusali*). Máme-li na mysli dřevěné koně (neživotné), píšeme v koncovce přičestí minulého tvrdé *y* (např.: *Uprostřed tělocvičny stály dřevěné koně*.).

Jsou-li podmětem slova jako sněhuláci, bubáci, strašáci, slanečci, uzenáči, ukazatelé apod., píšeme v koncovce přičestí minulého (i trpného) měkké i (např. *strašáci strašili, slanečci nám chutnali, dnové plynuli*). *Jedná se o podstatná jména, která mají tvary životné, i když označují skutečnosti neživé. Je-li však tvar neživotný jako slanečky, uzenáče, ledoborce, ukazatele, dny, píšeme v koncovce přičestí minulého tvrdé y* (*slanečky nám chutnaly, ledoborce pluly, dny se krátily*)².

Je-li podmět v množném čísle rodu mužského neživotného nebo ženského, píšeme v koncovce přičestí minulého tvrdé *y* (*stromy rozkvetly, dny ubíhaly, dívky zpívaly, děti běhaly*).

Podstatné jméno *dítě* je v jednotném čísle rodu středního, ale v množném čísle má tvary rodu ženského. Podobné je to i u podstatných jmen *oko, ucho*, která jsou v jednotném čísle rovněž rodu středního, ale v množném čísle mají tvary rodu ženského.

Jsou-li podmětem davy, tisíce, stovky, skupiny apod., píšeme v koncovce přičestí minulého (i trpného) tvrdé y (*davy lidí se tísnily, tisíce zájemců přišly, skupiny záchranářů pracovaly*). *Jedná se o podstatná jména, která mají tvary neživotné, i když označují množství lidí. Jsou-li však tyto tvary součástí souvětí, můžeme se ve 2. větě řídit tzv. shodou podle smyslu (tedy i rodem slova ve 2. pádě – lidí, fanoušků, záchranářů) a píšeme tedy:*

---

¹ V této kapitole parafrázuji a cituji následující publikaci:

GAZDÍKOVÁ, Vlasta. *Český pravopis expres*. Brno: Edika, 2016. ISBN 978-80-266-0990-2.

² GAZDÍKOVÁ, Vlasta. *Český pravopis expres*. Brno: Edika, 2016. ISBN 978-80-266-0990-2. s. 103-104

Davy lidí se tísnily, aby si poslechly (i poslechli) své oblíbené zpěváky. Tisíce fanoušků přišly na stadion, aby podpořily (i podpořili) svoje mužstvo¹.

Je-li podmět v množném čísle rodu středního, píše se v přičestí minulém koncovka *-a* (*kořata mňoukala, auta troubila, pole se zelenala*).

Je-li podmět nevyjádřený a neznáme-li jeho rod, je pokládán za rod mužský životný, tudíž píšeme v koncovce přičestí minulého měkké *i* (*čekali na autobus, byli zvědaví, vydali jsme na výlet*).

Je-li podmět nevyjádřený, ale vyplývá z kontextu či předcházející věty, řídíme se jeho rodem (*Na stráži stáli dva vojáci. Hlíдали vchod do kasáren. Děti skotačily, výskaly, pobíhaly a hrály na honěnou. Kořata se vyhřívala na sluníčku a spokojeně předla*).

Jde-li o podmět několikanásobný a je-li alespoň jeden člen rodu mužského životného, píšeme v koncovce přičestí minulého měkké *i* (*Dědeček a babička jeli na chalupu. Lenka, Lucka, Robert a Marie si užívali dovolenou na Pálavě. Pes, kočky i kuřata běhali po dvorečku*).

Je-li podmět několikanásobný a není-li žádný člen rodu mužského životného, píšeme v koncovce přičestí minulého tvrdé y (*Lžička, vidlička a nůž ležely na stole. Morče a štěně si na sebe zvykly. Kočka i kořata si vylezly na půdu. Jabloně, třešně i břečťan se na jaře zazelenaly*).²

Jsou-li všechny členy několikanásobného podmětu středního rodu v množném čísle, je v přičestí minulém koncovka *a* (*Kořata a štěňata vesele dováděla. Housata, káčata i kuřata se batolila v trávě*).

Jsou-li všechny členy několikanásobného podmětu středního rodu a alespoň jeden z nich je v jednotném čísle, píšeme v koncovce přičestí minulého tvrdé *y* (*Kořata a štěně vesele dováděly. Housata, káčata i kuře se batolily v trávě*).

Stojí-li několikanásobný podmět za přísudkem, můžeme se také řídit rodem prvního členu několikanásobného podmětu (např. Na dětský tábor *odjely (i odjeli) dívky i chlapci. Seminář navštěvovaly (i navštěvovali) studentky i studenti. Včera šli (šla) teta a strýc do divadla*).

---

¹ GAZDÍKOVÁ, Vlasta. *Český pravopis expres*. Brno: Edika, 2016. ISBN 978-80-266-0990-2. s. 104-105

² GAZDÍKOVÁ, Vlasta. *Český pravopis expres*. Brno: Edika, 2016. ISBN 978-80-266-0990-2. s. 105

Několikanásobný podmět může být vyjádřen i nesouřadně, tj. pomocí předložek: s/se, případně včetně, pak se psaní koncovek přičestí minulého řídí zásadami, které platí v případě souřadného spojení, tj. spojkou a (Lenka s Ivanem přišli domů. Navštívili nás Lenka s Ivanem. Po cestě přicházeli Lenka s oběma bratry.). Můžeme se však řídit důležitostí podmětu v 1. pádě a potom píšeme: Lenka s Ivanem přišla domů. Navštívila nás Lenka s Ivanem. Po cestě se k nám blížila Lenka s oběma bratry.)¹.

Jsou-li obě podstatná jména (tj. jméno v 1. pádě a jméno v předložkovém pádě) v množném čísle, je také možná shoda i podle jména v předložkovém pádě (*Ženy s muži připravovali překvapení. Ale i Ženy s muži připravovaly překvapení. Zdravotní sestry včetně lékařů se zúčastnili školení. Ale i Zdravotní sestry včetně lékařů se zúčastnily školení. Stojí-li podmět za přísudkem, řídí se shoda podstatným jménem v 1. p. (Pohoštění připravovaly ženy s muži. Školení se zúčastnily zdravotní sestry včetně lékařů.).*

Předpokládám, že v této oblasti naleznou v příspěvcích členů skupin velké množství chyb, převážně u přičestí minulého, které se shoduje s podstatnými jmény *dítě-děti*. Vysokou chybnost očekávám také ve větách, ve kterých bude několikanásobný podmět různých rodů.

Analýza materiálu

Následující ukázky jsem získala ve skupině *Hmotná nouze a jiné dávky*:

Ukázka 1 (odpověď na příspěvek týkající se jednorázového příspěvku na školní potřeby pro děti):

O1: *U nás ve Varech mi řekly že to v srpnu nemůžu podat . Myslím žádost o příspěvek na školní věci, že až v září. A to bylo pozdě, peníze by přišly až v říjnu, tak jsem to vzdala.*

Autorka odpovědi napsala tvrdé *y* ve slovese „řekly“. Z textu však přímo nevyplývá, zda mluvila pouze s ženami. Ve spojení *peníze by přišly* je koncovka zvolena správně. V první větě odpovědi chybí čárka, před tečkou je chybně vložena mezera oddělující ji od předešlého slova.

O2: *Ja tu pisu ze u nas vam ji nenechaj ani podat tu zadost kdyz my ji zamitnout tak budu mlcet a v jinych mestech ty davky existujou tady tvrdi ze vse zrusily ja to nikomu nezavidim ze tu mimoradku dostane naopak jen mi to prijde nespravedlive a nedivim se nekterym*

---

¹ GAZDÍKOVÁ, Vlasta. *Český pravopis expres*. Brno: Edika, 2016. ISBN 978-80-266-0990-2. s. 106

rodicum na davkach ze deti po zakladce poslou na pracak protoze na to nemaj vypravat je na ucnak a hradit dojizdeni atd.

V tomto příspěvku jsou nespisovně napsány koncovky u některých sloves „*nenechaj*“, „*existujou*“, „*nemaj*“. Chybně je zvolena koncovka ve slově „*zrusily*“, jelikož z textu není zřejmé, zda takto jednaly ženy. Špatně je napsáno rovněž slovo „*my*“, kdy nejde o množné číslo zájmena *já*. V komentáři je naprostá absence interpunkčních znaků, což jej ve spojení s nepoužíváním diakritiky činí značně nepřehledný, těžce čitelný a nesrozumitelný.

O3: *Holky jak dlouho jste čekali na vyplacení přídavek ode dne podání žádosti? Díky.*

V příspěvku je chybně zvolena koncovka ve slovese *čekaly*, jelikož sama autorka uvádí, že oslovuje *holky*, podmět je rodu ženského, za oslovením chybí čárka.

Ukázka 2:

A: *Praha- prisli nekomu prispěvky dnes???*

V tomto dotazu není respektována shoda přísudku s podmětem – *příspěvky přišly*. Je chybně užit znak spojovníku, který je navíc nesprávně oddělen od následujícího slova mezerou, vhodnější by bylo použití pomlčky. Bezdůvodné je také užití tří znaků otazníku.

Ukázka 3:

A: *Neite jestli dnes chodili ucty hmotka z marianek*

Autor příspěvku chybně zvolil koncovku slovesa ve spojení „*chodili ucty*“. Celá formulace dotazu je nesmyslná, ale ve skupině se obraty typu *přišly účty* užívají poměrně běžně, namísto užití *přišly peníze na účet*. V prvním slově autor neopravil překlep „*nevíte*“, ve větě a na jejím konci pak chybí interpunkční znaky, v názvu „*marianek*“ (myšleny patrně Mariánské Lázně) je malé písmeno.

Ukázka 4 (odpověď na dotaz týkající se dětských účtů):

O: *Ja teda exekuci mela a na detsky ucet my nesahly mam uz ho 9 let,ale znamy ta ho ma cerstve rok a exe.ji sahnul i tam*

V této odpovědi je chybně užita koncovka ve slovese „*nesahly*“, kdy není autorem určeno, že podmětem jsou ženy (děti). Další chyby jsou v zájmenu „*my*“, které je v tomto případě užito jako zájmeno *já* ve 3. pádu jednotného čísla, tudíž *mi*. Nespisovně je užita koncovka v adjektivu „*znamy*“, jelikož jde o ženu, nikoliv o muže. V textu chybí (až na jeden případ) interpunkční znaky a diakritická znaménka.

Následující ukázky jsou ze skupiny „*Těhotenství, rady, pokec:-)*“ a *Těhotenství*.

Ukázka 5:

A: *Ahoj holky, chci se zeptat jak Vas vasi manzele pozadaly o ruku? 😊:))))*

V tomto příspěvku je podmět v mužském životném rodě, tudíž koncovka v přísudku má být *-i* (nikoliv „*pozadaly*“). Oslovení je správně odděleno čárkou, samotný dotaz pak měly být napsán jako samostatná tázací věta. Pokud je totiž napsán tímto způsobem, jde o větu oznamovací. Příspěvek je psán bez diakritických znaků. Na konci je nevhodně použito několik za sebou jdoucích emotikonů stejného význam, které nejsou odděleny mezerami.

Ukázka 6:

A: *Ahoj holky, kdy vám řekly pohlaví miminka, a sedělo vám to.?*

V tomto příspěvku je podmět nevyjádřený a není ani kontextově jasné, že by mělo jít pouze o ženy, pokládáme jej tedy za mužský životný a v příčestí minulém má být napsáno *-i* (*řekly*). V příspěvku je vložena jedna čárka navíc, na jeho konci je nesmyslné užití dvou interpunkčních znaků za sebou (tečka a otazník).

Ukázka 7:

A: *Holky, jak spaly vaše děti, když jim rostli zoubky???*

U tohoto dotazu autorka zvolila správnou koncovku u příčestí minulého ve slovese *spaly*, chybnou pak v následujícím slovese „*rostli*“, jelikož podmětem jsou *zoubky* – rod mužský, neživotný. Za větou tázací jsou nevhodně umístěny tři otazníky.

Ukázky ze skupiny *Hmotná nouze a jiné dávky*

Ukázka 8 (odpověď na příspěvek, ve kterém autorka žádala ostatní maminky, aby na zed' skupiny nepsaly nářky a stížnosti na to, že nemají na vánoční dárky pro děti):

OA: *Co? Jen jako každý rok. Maminy by chtěli dárečky pro dětičky, chtěli by cukrovíčko a ve finále zjistíte ,že tyhle co žádají to nepotřebují...*

Autorka příspěvku dvakrát užila chybnou koncovku v přísudku „*maminky by chtěli*“ a „*chtěli by*“ kdy přímo uvedla podmět ženského rodu *maminky*. V příspěvku chybí některé interpunkční znaky, čárka před slovem *že* je chybně vložena – oddělena mezerou od předešlého slova a navázána na slovo následující.

Ukázka 9:

A: *dobry den chodilo nekomu na učty mateřska ??? usti nad labem*

V tomto příspěvku je zcela chybně zvolena koncovka přičestí minulého. Pokud by se měl autor držet své formulace a užití slov „*na učty mateřska*“, přísudek by měl být ve tvaru *chodila*, lépe pak *přišla*. Velká písmena schází na začátku věty a v názvu města *Ústí nad Labem*. Tři otazníky ukončující dotaz jsou chybně odděleny mezerou od předešlého slova. V příspěvku chybí velké množství diakritických znamének.

Ukázka 10:

A: *Ahoj maminy . ma některá z vás zkušenost zkráceným hrdlem a byly jste hospitalizováni ?*

Já sem 29+0 a lezim už měsíc v nemocnici z zkráceným hrdlem . a doktor mi řekl ze dřív jak ve 34tt me nepustí 😞:(tak snad to bude dobré 😊:) Ještě jedna otázka možná bude trapna ale sem prvorodička a nechapu jak Doktoři počítají ty týdny .. Jsem 29+0 tak to znamená co ? Děkuji moc ..

V textu je chybně zvolena koncovka ve slově „*hospitalizováni*“, jelikož sama autorka oslovuje maminky, tudíž jde o podmět rodu ženského. V první větě příspěvku schází předložka *se* „*zkušenost zkráceným hrdlem*“. V textu chybí některé interpunkční znaky, za slovem „*hrdlem*“ je tečka navíc. Na místech, kde jsou interpunkční znaky

vloženy, jsou chybně odděleny mezerou od předešlého slova. Nesprávně zvolila velké písmeno ve slově „*Doktoři*“. Dvakrát vidíme špatně napsanou výpustku.

Ukázka 11:

A: Ahoj maminy kolik jste si brali porodnických vlozek do porodnice?

V tomto případě autorka nerespektovala schodu přísudku s podmínkem – „*maminky bralí*“. Za oslovením chybí čárka, příspěvek je psán bez diakritických znaků. Místo přídavného jména „*poporodnických*“ by bylo vhodnější užít adjektivum *poporodních*.

Ukázka 12:

A: Ahoj hlky vim ze to sem asi nepatří ale ty co zvas byli na zákroku s vyčištění dělohy kolem 9tt kuli úmrtí nebo nevivinuti miminka. Jak brzo po tom co vám tu smutnou zprávu řekli jste šli do špitálu???? Já to vim od středy a mám jít az v úterý. Dnes celou noc me strašně bolí podbříšek ale nekrvacim nic.

Autorka tohoto statusu chybně zvolila koncovky – „*hlky byli*“ a „*šli*“ (taktéž holky). Chybně je napsáno slovo „*nevivinuti*“ – předpona vy-, vynecháno písmeno v oslovení *holky*, chybí oddělení předložky od následujícího slova s mezerou „*zvas*“, písmeno také schází ve slově *kvůli*. V příspěvku chybí spousta interpunkčních znaků a tam, kde jsou vloženy, nejsou odděleny mezerou od následujícího slova. Nesmyslné je také užití hned čtyř otazníků. Diakritická znaménka jsou užívána jen v některých případech.

O: Ja jsem samovolne potratila pred rokem 11+3 a zakrok mi udelaly za dve hodiny

V této odpovědi na předešlý příspěvek není uveden podmět, ale jako koncovka přísudku je chybně užito -y „*udelaly*“. Na konci věty chybí interpunkční znak, příspěvek je psán bez diakritických znamének. Doplňující informace o týdnu těhotenství má být v tomto případě oddělena, nejlépe ohraničena závorkami.

Ukázka 13:

A: Maminky z Ostravy kde jste rodily a vase zkusenosti? Kam by jste sli kdyby jste rodili opet a kam nikoli?

Zaměříme-li se na shodu přísudku s podmětem, v první větě je dodržena – *maminky rodily*. O to zajímavější je, že ve druhé větě tomu již tak není – „*sli*“ a „*rodili*“, kdy podmětem jsou stále maminky – rod ženský. Za oslovením a ve druhé větě chybí čárka a celý dotaz postrádá diakritické znaky. Chybně je také nepsán tvar kondicionálu – „*by jste, kdyby jste*“.

Ukázka 14:

A: *Holky jak jste prožívali šestinedeli já mám dnes první depky 😞:/ nevím zda to je jen den blbec a nebo hormony;/*

V tomto případě autorka oslovuje *holky*, tudíž podmět je rodu ženského a v přísudku by měla být koncovka *-y* (*prožívaly*). Příspěvek měl být rozdělen do (minimálně) dvou samostatných vět, za větou tázací schází otazník. Autorka vkládá místo interpunkčních znaků emotikony. V prvním případě dva stejného významu, ale jinak graficky zaznamenané, které nejsou odděleny mezerou, ve druhém případě zase není emotikon oddělen od předešlého slova. V některých slovech chybí diakritické znaky.

OA: *No tak jste mě.holky uklidnili že nejsem sama 😊*

Do komentářů pod příspěvkem vložila autorka i svou odpověď, ve které oslovuje *holky* (podmět) a chybně píše koncovku *-i* ve slovese „*uklidnili*“. Opět chybí interpunkční znaky, nesmyslně je vložena tečka před oslovením, na konci komentáře je místo tečky vložen emotikon.

Ukázka 15:

A: *Dobrý večer maminky. Otékali vám po porodu nohy? Jsem 6 den po porodu a hrozně mi nohy otékají.*

Ve druhé větě tohoto příspěvku je užito spojení „*otékali nohy*“. Jelikož je podmět rodu ženského, měla být zvolena koncovka *-y*. Další chybu je ve větě druhé, kdy za číslicí označující pořadí nevložila autorka tečku.

Ukázka 16:

A: *Holky trpíte tehu cukrovkou? Jaky jídelnicek ste dodržovali?*

Ve druhé větě tohoto dotazu není dodržena shoda přísudku s podmětem – „*dodržovali*“, kdy podmět je vyjádřen v předchozí větě – *holky*. Ve druhé větě je také chybně napsáno sloveso „*ste*“. Oslovení není odděleno čárkou a v příspěvku nejsou užity diakritické znaky.

Ukázka 17:

A: *Holky jak dopředu ste si chystali veci do porodnice?*

Opět vidíme nedodržení shody přísudku s podmětem – „*holky chystali*“. Oslovení není odděleno čárkou, chybně je zapsán tvar slovesa *být* – „*ste*“. V dotazu nejsou užity diakritické znaky.

Ukázka 18:

A: *Ahoj maminky , taky vam po porodu padaji hrozně vlasy? .. Jak jste to řešili?*

Ve druhé větě příspěvku je chybně zvolena koncovka ve slovese „*řešili*“, jelikož je vázáno k podmětu *maminky*. V tomto případě jsou užity interpunkční znaky, ale jejich vkládání není zcela v pořádku. Oslovení je odděleno čárkou, která však není těsně navázána na předchozí slovo. Za tázací větou jsou mimo otazníků ještě bezdůvodně napsány dvě tečky. U tohoto příspěvku je zvláštní změna času v první a druhé větě, kdy autorka ve větě první užila čas přítomný a ve druhé čas minulý.

Ukázka 19:

A: *Maminky, za jak dlouho se Vám ztratili po porodu oteklé nohy?*

Autorka nedodržela shodu přísudku s podmětem – „*nohy se ztratili*“. Ve tvaru zájmena *vy* použila velké počáteční písmeno, což se při neformální konverzaci ve velké skupině lidí normálně neužívá.

Ukázka 20:

A: *zdravím dámy měli jste někdy problem stím že jdete ke svemu ginekologovi a ten vam řekne že čekate kluka , a v nemocnici na ultrazvuku vám řeknou holku tak co byste si měla každa žena říkat o tomhle jeto k smíchu zažila jste to některá někdy*

V tomto příspěvku je nedodržena shoda přísudku s podmětem – „*dámy měli*“. Celý text je psaný jako jedna dlouhá věta, ve které je užít jen jeden interpunkční znak, navíc na chybném místě a je nesprávně oddělen od předchozího slova mezerou. To činí text velmi nepřehledným. Příspěvek začíná malým písmenem, mezerou není oddělena předložka od následujícího slova „*stím*“, chybně je napsáno substantivum „*ginekologovi*“, další mezera schází mezi slovy „*jeto*“.

Ukázka 21:

A: *Velice se vam vsem Maminkam omlouvam za pohorseni! (meho prispevku) ohledne tehoteskeho testu 🙄:(nechtela jsem nikoho znechutit! Prispevek sem odebrala vsem maminkam ktere mi pomahali a byli semnou celou dobu co jsem byla v nemocnici velice DEKUJI ... A jeste jednou se omlouvam ...*

Zaměřím-li se nejdříve na pochybení v psaní koncovky u shody přísudku s podmětem, chyba je ve slovesech „*pomahali*“ a „*byli*“, jelikož se jedná o *maminky*, podmět v rodě ženském. V první větě tohoto příspěvku autorka chybně napsala velké písmeno ve slově „*Maminkam*“. Druhá věta (začínající závorkou) je dost nesrozumitelná a pro lepší pochopení by byla vhodnější jiná skladba a volba slov. Ve třetí větě chybí čárky, vidíme chybně napsaný tvar slovesa *být* – „*sem*“, velká písmena ve slově „*DEKUJI*“ mají pravděpodobně zdůraznit míru vděku. Autorka použila dvakrát výpustku, která by (z funkčního hlediska) mohla být užita, ale chybně ji oddělila mezerou od předešlého slova. Celý příspěvek je psán bez diakritických znaků.

Ukázka 22:

A: *Maminky, jake jsou pro vas nejlepsi poporodni vložky? Ty mulový došli a u nas v nemocnici je nedávají, tak abych poslala muzkyho na jistotu koupit. Dekuji ženský 🙄*

Ve druhé větě není dodržena shoda přísudku s podmětem – podmět *vložky* je rodu ženského, tudíž koncovka přísudku má být *-y* (*vložky došly*). Autorka příspěvku nespisovně skloňuje přídavná jména – „mulový“, „mužskýho“, „ženský“. Celý text je psán bez diakritických znamének.

Ukázka 23:

A: *Ahojky holky, mám takový asi blbý dotaz protože je to určitě individuální 😊:D ale zeptám se.. Vy které jste se nějak v těhu nedrželi a jedli co chtěli a více ujížděli na sladkém a nezdravém jídle kolik jste přibraly ve finále?? Já u dcery přibrala 28kg a teď jsem 18+4tt a nahoře mám 3-4kg a ikdyž se snažím hlídat tak občas mě prostě přepadne nějaká ta chuť a ujedu.. A bojím se že zas přiberu moc 😞:(u dcerky to byla sice z větší části voda ale i tak.. 😞:\ vím že bych to neměla asi moc řešit že jsem těhotná ale nechci mít zas tolik 😞:\ 😊:D děkuju a promiňte za sloh 😊:D*

V tomto příspěvku se objevují chyby v koncovkách příčestí minulého ve druhé větě. Autorka oslovuje *holky*, tudíž přísudky jsou vázány k podmětu rodu ženského a v této větě nalézáme hned několik chyb – „*nedrželi a jedli co chtěli*“ a „*ujížděli*“. Zajímavé je, že tato věta obsahuje ještě jedno sloveso – „*přibraly*“, ve kterém je koncovka zvolena správně. V celém příspěvku nejsou užity čárky ve větách, ve dvou větách jsou namísto čárek vloženy dva emotikony, ty jsou použity v některých místech i namísto teček ukončujících větu. Autorka celkově interpunkční znaky ukončující větný celek užívá chybným způsobem – vždy vkládá dva za sebou. Toto vidíme i u vkládání emotikonů, které navíc neodděluje mezerami. Poslední dvě věty příspěvku nezačínají velkým písmenem. Při zapisování kilogramů a jejich jednotek chybí mezery mezi číslicí a samotnou jednotkou.

Ukázka 24:

A: *Děvčata,mám dotaz😂😂😂 Nevím jestli to mám sama nebo je nás víc ale taky vám rostou více chlupy všude než když jste nebyli těhotné,nebo mám já jen takový trapný pocit já😂?Díky všem a neukamenujte mě prosím😊*

Chyba v koncovce příčestí minulého je ve slovese „*nebyli*“, jelikož podmět je rodu ženského. V textu chybí nebo jsou chybně užity interpunkční znaky. V části věty „*nebo*

mám já jen takový trapný pocit já“ je dvakrát užito zájmeno já. Za první a poslední větou chybí interpunkční znak, místo kterého autorka užívá emotikon.

OA: *Holky jsem fakt ráda že v tom nejsem sama, máte dobré názvy jako Jeti a gorila pobavili jste mě 😂 a zvedli náladu díky děvčata 😊*

V diskuzi píše autorka příspěvku svou reakci na odpovědi, ve které taktéž vidíme chybnou koncovku, tentokrát ve slovesech „pobavili“ a „zvedli“, podmět je rodu ženského. Za oslovením i v dalších místech chybí interpunkční znaky, místo některých je opět vložen emotikon, za jedinou čárkou chybí mezera oddělující ji od následujícího slova. Autorka v odpovědi užívá slovo „Jeti“. Dle kontextu myslela zajisté *Yettyho* – sněžného člověka.

Ukázka 25:

A: *Holky kde jste kupovali ty klasické bílé látkové plenky?* 😊

V tomto příspěvku opět vidíme chybu v koncovce slovesa „kupovali“, jelikož jeho autorka oslovuje *holky* – podmět rodu ženského. Za oslovením chybí čárka.

O1: *Ale ty s tím potiskem se mi nezdali tak slabé....*

Tato odpověď, která byla vložena pod příspěvek, se týkala jednoho konkrétního obchodu, který jiná uživatelka doporučila. Podmět je v této větě nevyjádřený, známe ho však z předchozí konverzace a víme, že se jedná o pleny – *nezdály*. Text je psán bez diakritických znaků, na jeho konci je nevhodně užita a chybně napsána výpustka.

Ukázka 26:

A: *Maminky, je tu prosím někdo, kdo rodil v Jičíně? Pokud ano, jak jste byli spokojene a je lepší nadstandard? Díky za odpovědi*

Autorka tohoto dotazu zvolila chybně koncovku přičestí minulého ve slovese „byli spokojene“ – podmět je rodu ženského (*maminky*). Chybně jsou zvoleny tvary zájmen v první větě, jelikož autorka oslovuje ženy – *některá, která*. V textu chybí některá diakritická znaménka, za poslední větou není interpunkční znak.

Ukázka 27:

A: *Ahoj maminky, kdy vam zacali miminka sedat? Myslim tim, ale sami. Mala ma skoro pul roku a kdyz je na brisku, tak se snazi jit zadeckem do sikma, tak doufam, ze by uz na to prisla 😊:-) jak jste to meli vy? Dekuji*

V tomto příspěvku se objevují chyby v případech, kde se přičestí minulé váže k podmětu rodu středního – *miminko*. Chybná koncovka je tedy ve slovese „zacali“ a zájmenu „sami“. Ve druhé větě přebývá čárka, třetí věta není ukončena interpunkčním znakem, místo něj jsou vloženy dva emotikony, které nejsou odděleny mezerou, následující věta začíná malým písmenem. Text je psán bez užití diakritických znaků.

Ukázka 28:

A: *Maminky, kdyz jste zmenili UM museli jste pote pomahat vasim drobečkum s kakanim? Syn 5 tydnu z Hipp jsme včera přešli na Sunar.. Vcera vse v pohodě,ale dnes uz plakal, dokonce i s pomoci trvalo nez "se podarilo" za jak dlouho si zvykli Vase miminka na změnu UM? Děkuji jen bez rypalek! 😊*

V tomto příspěvku se nacházejí chyby v koncovkách přičestí minulého, které je vázáno na podmět rodu ženského (maminky) a dále rodu středního (*miminka*). První případ nacházíme ve slovesech „zmenili“ a „museli“. Ve druhé větě je také užita koncovka *-i* (*přešli*), v tomto případě však bereme v potaz podmět několikanásobný (*matka a syn*). Druhý případ vidíme ve spojení „*miminka si zvykli*“. V příspěvku chybí některé interpunkční znaky, třetí věta není ukončena a následující (tázací) začíná malým písmenem, za druhou větou jsou chybně vloženy dvě tečky. I v tomto příspěvku autorka užila tvary přivlastňovacího zájmena *váš* – „*vasim*“ a „*Vase*“, kdy poprvé užila malé počáteční písmeno, podruhé pak velké.

Ukázka 29:

A1: *Holky jaký váhový odhad měly vaše miminka v 37 tt?? 😊*

A2: *Prosim kolik vážili (měřili) vaše miminka v 21+2tt ???*

A3: *Maminky kolik g meli nebo maji vase miminka ve 38tt? Náš malý má 2800g ❤️*

A4: *Ahoj holky chcise zeptat kolik vazili vase miminka ve 31tt ?*

A5: *Je tady miminko 24.8.2016 ? Tady je Tobiášek dvě hodky po porodu pojdte si připomenout vaše miminečka po porodu a přidat fotečky jak byli malinkatý 😊❤️*

A6: *Dobrý den mám dotaz zvraceli vám někomu miminka „obloukem“?*

V této ukázce uvádím hned několik příspěvků, ve kterých jejich autorky nerespektovaly shodu přísudku s podmětem, kdy podmět je rodu středního – *miminko*. Slovesa v minulém čase jsou v ukázkách zakončena buď koncovkou -y „měly“ nebo koncovkou -i „vážili, měřili“, „měli“, „vazili“, „byli“, „zvraceli“. V ukázce A1, A3, A4 a A6 chybí čárka za oslovením (pozdravem), v některých ukázkách chybí interpunkční znaky ve větě (i na jejím konci), jinde jsou zase znaky (otazníky) použity opakovaně.

Ukázka 30:

A: *Holky mate nektera problem pri kojení mam bulky dve v podpaži jsem v porodnici druhy den dnes se mi nalili prsa a ted sem zaregistrovala ty bulky v podpaží docela velka jedna sestra mi rekla ze to ke přídavná žláza nevite o co jde a kdy to zmizi prosim sem toho na nervy díky*

Co se problematiky shody přísudku s podmětem týče, vidíme v tomto příspěvku chybu ve spojení „*nalili prsa*“, jelikož je podmět rodu středního, má být užita koncovka -a. V příspěvku je naprostá absence interpunkčních znaků (za oslovením, při oddělení a ukončení vět), což jej činí nepřehledný a hůře pochopitelný. Tomu přispívá i chybný slovosled v některých větách. Nesprávně je dvakrát napsáno sloveso „*sem*“, na konci příspěvku chybí předložka z „*jsem toho na nervy*“. Diakritické znaky jsou užívány jen velmi zřídka.

Závěr

Jak je vidno, shoda přísudku s podmětem a psaní správných koncovek u sloves v přičestí minulém je u velkého množství uživatelů Facebooku a členů některých sledovaných skupin velmi velký problém, což jsem do jisté míry i předpokládala. Ukázky 1–7 poukazují na chyby v těch případech, kdy byl podmět rodu mužského (životného i neživotného),

v ukázkách 8–26 uvádím chyby v případech, kdy podmětem byl rod ženský a zbylé ukázky 27–30 na případy s podmětem rodu středního.

Velké množství chyb bylo způsobeno nerespektováním faktu, že podmět byl rodu ženského (což je zcela jistě do určité míry ovlivněno tím, že členkami skupin jsou převážně ženy). Často jsem se setkala s tím, že autorka na začátku příspěvku oslovila ženy (*holky, maminky*), dále pak ale užívala koncovky příčestí minulého pro rod mužský životný. Dle mého soudu se pak chyby objevují z toho důvodu, že autorka má podmět v mysli, ale neuvedla jej. Nejvíce chyb v koncovkách příčestí minulého však podle mě vzniká nerespektováním shody přísudku s podmětem, neznalostí pravidel a laxností.

Mnoho chyb se objevuje ve shodě přísudku s podmětem, kdy podmět je rodu středního, kdy uživatelé neužívají koncovku *-a* (*miminka plakala, spala, ...*), což může být do jisté míry způsobeno nesprávným zažitím a užíváním těchto chybných tvarů v mluvené češtině.

Ve sledovaných skupinách se neobjevovaly (nebo jen v minimálním množství) příspěvky či odpovědi a komentáře, ve kterých by byly několikanásobné podměty různých rodů. Vzhledem k tomu, že chybovost byla vysoká i v jasných jevech, předpokládám, že chyby by se ve velké míře objevovaly i v tomto typu vět.

5.3 Pravopis morfologický

Do jevů pravopisu morfologického patří změny v souhláskových skupinách při odvozování příponami, psaní skupin hlásek s *ě*: *bě/bje, vě/vje, pě, fě, mě/mně*, pravopisné jevy související se skloňováním jmen (koncovky podstatných jmen, koncovky přídavných jmen, tvary číslovek a zájmen) nebo s časováním sloves. Ve své práci se zaměřuji pouze na níže uvedené pravopisné jevy, a to jednak vzhledem k rozsahu práce a jednak vzhledem k nízké míře různorodosti jevů ve zkoumaném materiálu, např. tvarová soustava číslovek není problematická, mnohem spíše se objevují chyby v jejich grafickém záznamu (viz výše) pomocí číslice a kombinace různých druhů zakončení slova. U sloves jde především o tvary kondicionálu (*bych × by sem / bysem × by jsem*) apod.

5.3.1 Skloňování podstatných jmen

Skloňování podstatných jmen rodu mužského

Deklinační soustava jmen mužského rodu / maskulin je nejsložitější. Uvnitř mužského rodu se rozlišují jména životná a neživotná (Čechová, 2011, s.189). Jména neživotná jsou charakteristická stejným tvarem v 1. a 4. pádě čísla jednotného (pařez/pařez, hrnek/hrnek, vzduch/vzduch) u jmen životných se tvar slova liší (chlapec/chlapce, sněhulák/sněhuláka, otec/otce).

Skloňování podstatných jmen rodu středního

Po stránce formálněmorfologické mají jména středního rodu některé znaky shodné se jmény rodu mužského (Čechová, 2011, s. 199). Psaní koncovek rodu středního při deklinaci se také řídí podle skloňování vzoru podstatných jmen – město, moře, kuře a stavení.

Skloňování podstatných jmen rodu ženského

Podstatná jména rodu ženského a psaní koncovek v jejich tvarech se řídí psaním vzoru podstatných jmen rodu ženského – žena, růže, píseň kost.

Analýza materiálu

Následující ukázky jsem získala ze skupiny „Těhotenství rady, pokec:-)“ a Těhotenství.

Ukázka 1 (Odpověď autorky příspěvku, jež si stěžovala na svého partnera, se kterým čeká dítě a který odmítá chodit do práce):

OA1: *me je 25 pritely 23 o deti se prave staram ja ja jsem ta zodpovednejsi jenze me to nebavi nejhorsí je to ze prste bydlime v byte který je psany na neho a vyhrozuje ze pokud od neho odejdu tak ten byt ukonci ale ja prave nechci byt na azylovem dome nebo tak vzdy sem se postarala sama ale tet sem bouzel naletela a mam strach ze to nedam kdybych vedela ze se zmeni tak snim bychnebyla tehotna*

V úvodu příspěvku autorka užila chybnou koncovku podstatného jména ve tvaru slova *přítel*, jelikož se jedná o podstatné jméno rodu mužského životného, skloňovaného podle vzoru *muž – muži – přáteli*. Dvakrát je nesprávně napsáno sloveso „sem“ a také příslovce „tet“. Na začátku textu je užit nesprávný tvar zájmena já. V některých místech

chybí mezery mezi slovy, konkrétně není oddělena předložka od následujícího slova „snim“, dále pak „bychnebyla“. Celý příspěvek postrádá členění interpunkčními znaky, stejně tak užití velkých písmen, což je nepřehledné, chaotické a působí to jako rychlý sled myšlenek. Autorka při psaní nepoužívala diakritická znaménka.

OA2: *a odejit z bytu nechci mam ve stejnem vchode i rodice kteri by mi pomohly s detmy a se kterima si pomahame navzajem i deti jsou na nich zavysli tak jak i rodice na nich a urcite ze mu uz nic kupovat nebudu nastesti sem nekuracka a ani nepiju jenze on je takovy zmetekze koupim jidlo pro sebe a deti a on to vyzere*

Stejná autorka uvedené odpovědi napsala chybu ve tvaru slova *dítě* – „*dětmy*“, které je v možném čísle skloňováno podle ženského vzoru *kost*. Další chybu vidíme ve shodě přísudku s podmětem – „*rodice by pomohly*“, nesprávně je napsáno měkké *i* po tvrdé souhláске a koncovka ve slově „*kterima*“ a také v adjektivu „*zavysli*“. Stejně jako v předchozí ukázce napsala autorka chybně tvar slovesa *být* „*sem*“. Chybí také mezera mezi slovy – „*zmetekze*“. V textu nejsou užity žádné interpunkční znaky, velká písmena ani diakritická znaménka.

O1: *Nezávidím hodně sil pevné nervi dlouhou trpělivost a hodně rozumu*

Mezi komentáře byla vložena tato odpověď, ve které autorka chybně napsala koncovku ve slově „*nervi*“, jehož pravopis se řídí podle skloňování tvrdého mužského vzoru *hra – hrady – nervy*. Ve větě nejsou užity interpunkční znaky.

Ukázka 2:

A: *Ahojte těhulky chci se zeptat manžel na mě že ho pořad boli zubi nemuže to byt tim že jsem těhotna dřiv ho neboleli. Někde jsem to slyšela tak se jen ptam :-D předem děkuji*

V této ukázce je chybně napsaný tvar podstatného jména *zub* – „*zubi*“, jelikož jde o podstatné jméno rodu mužského neživotného, které se skloňuje podle tvrdého vzoru *hrad – hrady – zuby*. Další chyba je ve shodě přísudku s podmětem „*neboleli*“ – *zuby*. Až na jednu výjimku nejsou v textu členící interpunkční znaky – pozdrav by měl být oddělen od samotného dotazu, za kterým není otazník. Místo tečky za předposlední větou je užit emotikon. V některých slovech chybí diakritická znaménka.

O1: *Je to hloupost a nedávno to říkal Geňa v TV a tomu fakt věřit nechcete!!!Je pravda že někteří muži to prožívají se zenama ale aby někoho boleli zubi když ma ženu těhotnou je hloupost*

Pod dotazem byla zveřejněna odpověď jiné členky skupiny, ve které vidíme chybně napsané koncovky u podstatných jmen „zenama“ a „zubi“. V prvním jde přímo o jiný tvar vzoru podstatných jmen *žena – ženami*, ve druhém se skloňování řídí podle mužského neživotného vzoru *hrad – hrady – zuby*, zde je další chyba ve shodě přísudku s podmětem – *bolely zuby*. Odpověď je interpunkčními členícími znaky rozdělena do dvou vět, kdy za první jsou chybně napsány tři vykřičníky, které navíc nejsou odděleny od následujícího slova mezerou. Jinak text postrádá jakékoli další interpunkční znaky. V některých slovech pak schází diakritická znaménka.

Ukázka 3:

A: *Holky jak by jste pochopili význam věty.*

"Jste si tedy s mimčem po svatbě pošpíšili,jen co je pravda."

Připadá mi to jako by ta koza pochybovala o tom zda je to vubec jeho.

Jsem docela smutná,z toho co mu píše za blbosti. 😞😞😞

Tuto vetu prave ted poslala bývala přítelkyně mému manželi.

Zaměřím-li se nejdříve na chyby v koncovkách podstatných jmen, nalézám jednu v poslední větě příspěvku ve tvaru slova *manžel – „manželi“*. Toto slovo je skloňováno podle mužského životného vzoru *pán*, v dativu tedy *manželu* či *manželovi*. V první větě je chybně napsán tvar slovesa *být* - „by jste“. V této větě vidíme také chybu ve shodě přísudku s podmětem – „holky pochopili“, za oslovením chybí čárka. V místech, kde je čárka užita, není oddělena od následujícího slova mezerou, ve čtvrté větě je v textu vložena na nesprávné místo, v jiných případech zcela chybí. V příspěvku jsou chybně vloženy tři emotikony stejného významu za sebou bez oddělení mezerou, na mnoha místech je absence diakritických znamének. Autorka textu neobvykle rozčlenila text – každou větu napsala na nový řádek.

Ukázka 4:

A: *Maminky můžu se zeptat dneska jsem si koupila do porodnice pyzamo ale ne noční kosily tu nesnesu tak jsem si koupila pyzamo ale ma normalne ty knofliky na kojeni jak kosile budu to moct myt ?*

Autorka tohoto dotazu napsala chybně koncovku podstatného jména u tvaru slova *košile* – „*kosily*“, které je skloňováno podle vzoru *růže* – *růži* – *košili*. Celý příspěvek je napsán jako jedna dlouhá věta, podle obsahu by však měl být rozdělen minimálně do tří vět, z toho by první a poslední věta měla být ukončena otazníkem. Za oslovením, stejně tak, jako i v jiných částech textu, chybí čárky, na konci je umístěn otazník, který je chybně oddělen mezerou od předchozího slova. Nesprávně je zvoleno tvrdé *y* ve slově „*myt*“. Na mnoha místech schází diakritická znaménka.

OA1: *Dobře dekuji moc 😊:-) no to ja jsem nízká a když jsem tam lezela tak jsem v tom byla jak v pytly ;-D*

V odpovědi autorky původního příspěvku vidíme chybu v koncovce podstatného jména ve tvaru slova *pytel*, které se skloňuje podle měkkého vzoru *stroj* – *stroji* – *pytli*. Autorka používá emotikony místo interpunkčních znaků na konci věty, což není přípustné, za první větou navíc použila dva emotikony stejného významu za sebou bez oddělení mezerou. V textu chybí čárky, na některých místech i diakritická znaménka.

OA2: *Ja snad.budu rodit normálně tedy doufam kdyby ne necham si tu jejich kosily :-)*

V další odpovědi téže autorky vidíme opět chybnou koncovku u tvaru podstatného slova *košile*, které se skloňuje podle vzoru *růže* – *růži* – *košili*. Na začátku je chybně vložena tečka místo mezery, v textu chybí interpunkční znaky i diakritická znaménka.

Ukázka 5:

A: *Taky jsem chtěla zacit prat miminku, misto toho mam ve sklepe 20cm vody vsechno pradlo co jsme mela vyprane nachystane k zehleni mokre pokryte praskem vse znicene takže misto toho musim koupit novou pracku a susicku a uklizet cely sklep jsou to 3místnosti za cele tehu jsem tak nebrecela jak ted navíc je vse studene takže cekam ze jeste onemocnim holky jsem na masly.*

V tomto textu je chyba v koncovce podstatného jména v posledním slově „*mašly*“, které je skloňováno podle vzoru *růže – růži – mašli*. Celý text je napsán jako jedna dlouhá věta, která (až na jeden případ) není rozdělena interpunkčními členíci znaky, což působí jako chaotický sled informací. Za číslicí 20 a následující jednotkou schází mezera, stejně tak za číslicí 3 a následujícím slovem. Celý text je psán bez užití diakritických znamének.

Ukázka 6:

A: *Ahoj maminky v kolikatem tidnu vám řekli pohlavy dítěte ja mám již na genetiku a tak bych chtěla vědět jestli mi to tam řeknou to pohlavy jdu tam kolem 13tt az 14tt.*

Autorka tohoto dotazu napsala dvakrát chybnou koncovku ve slově „*pohlavy*“, které je skloňováno podle vzoru pro podstatná jména ve středním rodu *stavení – stavení – pohlaví*. Nesprávně je napsáno měkké *i* po tvrdé souhlásce *t* v podstatném jméně „*tidnu*“. Celý příspěvek je psán jako jedna dlouhá věta bez užití členících interpunkčních znaků. Autorka neopravila pravděpodobný překlep ve slově *již*, místo něhož mělo stát (podle kontextu věty) sloveso *jít*. Za číslicemi udávající informaci o týdnu těhotenství chybí tečky a nejsou odděleny mezerou od zkratky týdne těhotenství.

Ukázka 7:

A: *Za chvíli začnou Vánoční trhy. Mám strašnou chut na svařáček myslíte můžu si dát 1 pil jste ho někdo v těhotěnstvý*

V této ukázce je chybně napsána koncovka u podstatného jména ve slově „*těhotěnstvý*“, které je skloňováno podle vzoru *stavení – stavení – těhotenství*. Navíc je v tomto slově vložen háček nad *e*. Pouze první věta je ukončena interpunkčním znakem, u dalších autorka interpunkci nekládala. Chybně je napsáno velké písmeno u adjektiva *vánoční*. Vzhledem k tomu, že dotaz je směřován k ženám, je konec příspěvku chybně napsán v rodě mužském „*pil jste někdo*“.

Ukázka 8:

A: Slečny, paní, dámy chci se zeptat. Pro holčičku už máme vybrané jméno, ale kvůli chlapečka doma pořád "bojujeme". Co říkáte na jméno Nate ("Nejt"), Nathan???
Děkuju za Váš názor.

Autorka tohoto dotazu chybně napsala tvar slova *chlapec* – „*chlapečka*“. Má-li zůstat věta gramaticky správně, měla by použít dativní tvar *chlapečkovi* (*pánovi*). Původní tvar by mohl být užít v tom případě, že by byla věta pozměněna, např. *kvůli jménu pro chlapečka*. Sloveso *bojujeme* vložila autorka do uvozovek, čímž nejspíš chtěla význam slovesa odlehčit. Počáteční uvozovky jsou nahoře, ale je to nejspíš kvůli tomu, že Facebook při běžném psaní nekládá uvozovky dole. Větší chyba ovšem je vložení mezery mezi uvozovky a následující (předcházející) slovo. Autorka také použila fonetický zápis jména, který měl být vložen do hranatých závorek. Nevhodně je užito velké písmeno v zájmenu *váš*.

Závěr

Psaní koncovek u tvarů podstatných jmen se vyučuje ve čtvrtém ročníku základní školy a této problematice je v tomto období věnováno relativně hodně prostoru, stejně tak, jako na procvičování v ročníku následujícím. Přesto je chybovost v této oblasti značně vysoká, což jsem do jisté míry i předpokládala.

Nejvíce chyb v psaní koncovek podstatných jmen jsem zaznamenala u psaní tvarů slov v mužském rodě (životném i neživotném), chyby se ale často objevují i u psaní koncovek v rodě ženském a středním. Jedná se především o chybně zvolenou koncovku *-i* / *-y* nebo o zcela chybný tvar slova.

5.3.2 Skloňování přídavných jmen, koncovy přídavných jmen

Soustava mluvnických tvarů přídavných jmen je charakterizována tím, že spolu s významy pádů a mluvnického čísla vyjadřují svými tvary i trojí mluvnický rod. Na rozdíl od jmen podstatných (a zájmen a číslovek substantivní povahy) jsou mluvnické kategorie u přídavných jmen pouze záležitostí skladebnou, syntaktickou. Jako shodné přívlastky totiž pouze odrážejí mluvnické významy podstatných jmen, která určují (mladá žena, s malým

chlapcem, malí chlapci, žlutá kuřátka), jsou tedy prostředkem vyjádření mluvnické shody/kongruence. (Čechová 2011, s. 218)

Podle zakončení tvarotvorného základu se přídavná jména člení do dvou typů – se skloňováním tvrdým (vzor *mladý, mladá, mladé*) a se skloňováním měkkým (vzor *jarní*).

Některá přídavná jména tvrdá mají (kromě tvarů s dlouhou samohláskou v koncovce) také jmenné tvary:

- č. j.: *zdráva, zdrávo*
- č. mn.: *zdrávi – živ., zdrávy – neživ., zdrávy, zdráva*

Přídavná jména přivlastňovací se tvoří od podstatných jmen (obecných i vlastních), která pojmenovávají osoby, příponami *-ův, -ova, -ovo* od podstatných jmen rodu mužského (*Josefův, Josefova, Josefovo*), *-in, -ina, -ino* od podstatných jmen rodu ženského (*Adelin, Adelina, Adelino*).

Analýza materiálu

Následující ukázky jsou ze skupin *Těhotenství a „Těhotenství rady, pokec:-)“*

Ukázka 1:

A: *Maminky chtěla bych se zeptat . před 15 dny mi merili cipek a měla jsem 1cm jsem kvůli tomu v nemocnici a teď mě merila doktorka malim ultrazvukem a rekla že mám 3,4cm.. Jak je možný že mi zpátky naroste? Když doktor říkal že spatky nadoroste. Dekuji jsem 34+1*

V tomto příspěvku je chybně napsaný tvar adjektiva *malým*, které se skloňuje podle vzoru přídavných jmen *mladý – mladým – malým*. Chybně je vložena tečka za první větou, která je oddělena od předešlého slova, následující věta začíná *malým* písmenem. Nejsou vloženy mezery mezi číslici a jednotku délky cm. V příspěvku je dvakrát použito slovo *zpátky*, jednou je chybně zvolena předpona *s-*. Autorka nesprávně užívá interpunkční znaky. Chybí čárky ve větách, věta tázací je (dle mého soudu) ukončena dříve – rozdělena na dvě samostatné věty.

OA1: *Ale museli to teď špatně zmerit merili mi to malim notebookem něco tqkovyhi. Protpze poprvé jsem měla 2,7cm pak 2,3cm a pak 1 cm a abych teď měla 3.4 je kravina*

V odpovědi autorky dotazu opět vidíme chybně napsané slovo „*malim*“. Je zde užít nesprávný tvar (navíc s překlepy) přídavného jména „*tqkovyhi*“, další neopravený překlep

je v následujícím slově „*protpze*“. Zaměřím-li se na psaní desetinných čísel a jednotek, ve dvou případech je opět absence mezery mezi číslicí a jednotkami, v poslední hodnotě je místo desetinné čárky užita tečka. V příspěvku chybí interpunkční znaky a diakritická znaménka.

Ukázka 2 (odpověď na otázku týkající se procházek s novorozenci):

OA1: *Ja sla hned 2den co nas pustili s porodnice a mali je dnes 19dni a pak se ji spinkalo lip*

Zaměřím-li se na adjektiva, chyba je ve tvaru slova *malá*, které je skloňováno podle vzoru *mladý – mladá – mladé – malé*. Autorce textu chybí tečka a následná mezera za číslicí určující pořadí, chybně zvolila předložku *s*, jelikož se jedná o genitiv, schází mezera mezi číslicí *19* a následujícím slovem, na konci příspěvku není interpunkční znak. Text také postrádá diakritická znaménka.

O1: *Já šla už druhý den ven . kromě maliho ten ležel v nemocnici 89 km*

Opět nalézáme chybu v přídavném jménu „*maliho*“. Kdyby měl zůstat zachován nespisovný tvar slova, musí být napsáno tvrdé *y*, podle vzoru *mladý* pak *mladého – malého*. Autorka odpovědi chybně vložila mezeru před tečku a předešlé slovo, následující věta začíná malým písmenem a není ukončena interpunkčním znakem.

Ukázka 3:

A: *: Ahoj holky chci se zeptat taky vám někdy strašně buší srdce a špatně se vám dýchá jsem 29 tt a je to hrozný ..... musím pak celý den ležet ..... nemám si s tím raději zajít k doktorovi ?? děkuji za info a blbí komentý si nechte děkuji*

V tomto příspěvku autorka užila dvakrát nespisovný tvar adjektiva. Jde o přídavné jméno „*horzný*“ a „*blbí*“. Pravopis obou přídavných jmen se určuje podle vzoru *mladý*, tudíž *mladé – hrozné* a *mladé – blbé*. Příspěvek by měl být rozdělen do více samostatných vět – minimálně první tázací věta má stát zvlášť s patřičným interpunkčním znakem (interpunkce chybí i v jiných částech textu). Za číslicí určující pořadí schází tečka. Autorka (kromě první věty) nepíše velká písmena na začátcích vět a užívá opakovaně mnoho teček

(první je chybně oddělena mezerou od předešlého slova, což vidíme i u nesprávně napsaných dvou otazníků).

Ukázka 4:

A: Holky je mozne mit zanet prsu kdyz jeste nekojim. Strasne me boli je hrozne citlivi a ma cervenej teplej flek na nem.

V tomto krátkém dotazu jsou hned tři chybně napsaná adjektiva – „*citlivi*“, „*cervenej*“ a „*teplej*“. Pravopis těchto přídavných jmen se řídí pravopisem vzoru *mladý* – *citlivý* – *červený* – *teplý*. Autorka nepíše čárky ve větách, za větou tázací nemá patřičný interpunkční znak a neužívá diakritická znaménka.

Ukázka 5:

A: Ahoj holky mali je dnes mesic venku -7 sli by jste na chvili?

V této ukázce je chybně napsáno adjektivum „*mali*“, které se řídí vzorem *mladý* – *mladá* – *malé*. Chyba je také ve slovese „*šli*“, u kterého je chybně zvolena koncovka, jelikož podmětem jsou *holky*, nesprávně je napsán nespisovný tvar „*by jste*“. Ve větě není užita interpunkce, což komplikuje vnímání jejího obsahu.

Ukázka 6:

A: Dekuji za rady včera v 17:49 se mi narodil syn Nikodém s vahou 3150 a mirou 51cm nakonec po dvou dnech ukončení cisarskym rezem mali se skrtit na pupecni snure..

I v tomto příspěvku je chybně napsaný tvar adjektiva *malý*. V textu nejsou užity interpunkční znaky, pouze na jeho konci jsou chybně napsány dvě tečky. Vhodnější by bylo, rozdělit jej do více samostatných vět. V zápise času by místo dvojtečky měla být užita jedna tečka. Autorka textu téměř neužívá diakritická znaménka.

Následující ukázka je ze skupiny Hmotná nouze a jiné dávky:

Ukázka 7 (komentář pod diskuzí týkající se jednorázového příspěvku na školní pomůcky, který se ovšem změnil na debatu rovnosti občanů různé barvy pleti):

O: *podle statistiky jsou na sociální podpoře v drtivé většině bílé matky s dětma a ti "černí" mají stejná práva jako vy. Neviděla bych tam žádný rozdíl, barva pleti se neposuzuje. Černí nebo bílý pro stát je to stejná zátěž.*

Autor této odpovědi napsal chybně adjektivum „*bílý*“, jehož pravopis se řídí podle vzoru *mladý – mladí – bílí*. Chybně je napsána koncovka podstatného jména „*dětma*“. Na začátku první věty chybí velké písmeno, v poslední větě schází čárka.

Závěr

Chyby v problematice psaní přídavných jmen se u uživatelů Facebooku a členů sledovaných skupin objevují poměrně často. Vzhledem k povaze skupin o těhotenství jsem se velmi často setkala s chybou ve tvarech adjektiva *malý*, kdy autorky příspěvků často volily chybnou koncovku. Uživatelé nezdědka užívají nespisovné tvary adjektiv (*červeněj, teplej, malej, ...*), což je do jisté míry dáno neformálností komunikace a konverzace.

5.3.3 Skloňování zájmena já

Ve většině tvarů zájmen já, ty, se, jsou dvojí tvary – kratší a delší. V zásadě jsou kratší tvary příklonné, neužívá se jich v postavení důrazovém a po předložce: Něco ti řeknu × Tobě se to řekne. Co si koupila? × Sobě nekoupila nic.

Odchylku má zájmeno já: pouze příklonný tvar je zájmeno mi (Dej mi/mně to, ale jen Mně to dej), kdežto ostatních tvarů se užívá jak v postavení příklonném, tak po předložce i při důrazu, např. Nedal mi/mně nic. Sejdeme se u mě/mne. Mě/mne se neboj. Nevzpomněl si na mě/mne. Mě/mne nepozdravuje. Slohově neutrální je ve 4. a 2. pádě tvar mě, tvar mne je knižní. (Čechová 2011, s. 225)

Při psaní zájmena *já* se řídíme následujícími pravidly:

- mě, mne – ve 2. a 4. pádě čísla jednotného (*Zapomněl na mě. Beze mne to asi nezvládnou.*)

- mně, mi – ve 3. a 6. pádě čísla jednotného (*Hovořili spolu o mně. Dej mi prosím pero.*)

Při hledání materiálů a ukázek k této problematice jsem narazila na komplikace, a to užívání diakritických znamének. Jejich vložení (nebo naopak nevložení) může měnit správnost užitého tvaru (*mně/mne*). Uvádím tedy jen takové ukázky, ve kterých je jednoznačné, že jejich autor udělal při psaní příspěvku chybu a vložil špatný tvar zájmena.

Analýza materiálů

Následující ukázky jsou ze skupin *Hmotná nouze a jiné dávky* a *Hmotná nouze, dávky, sociální problematika bez cenzury*.

Ukázka 1:

A: *Prosím kdo bere příspěvek na bydlení už jste ho dostaly ? Mě nepřišel ani papír ještě děkuji*

Autor tohoto dotazu zvolil špatný tvar zájmena *já* v druhé větě, kdy je zájmeno užito v dativu, tudíž měl zvolit tvar *mně*, popř. změnit skladbu věty *Nepřišel mi ještě ani papír ...* Chybu autor napsal v koncovce přičestí minulého „*dostaly*“. Otazník za první větou je chybně oddělen mezerou od předešlého slova, za oslovením (stejně tak, jako i na jiných místech textu) chybí čárka, za druhou větou není interpunkční znak.

O1: *ANI ME TAKY NE*

O2: *Me včera papír, peníze ještě ne*

O3: *mě ještě taky nic*

V odpovědích pod původním příspěvkem taktéž vidíme chyby ve tvarech zájmena *já*, kdy se ve všech případech jedná o třetí pád tohoto zájmena. Odpověď O1 je psána velkými písmeny, bez užití diakritických a interpunkčních znaků. U O2 není vložena mezera za čárku a chybí interpunkční znak na konci věty, v O3 není na začátku věty velké písmeno a na konci interpunkční znak.

Ukázka 2:

A: Dobrý den, mám strašně studený byt(rohový a přízemní) chtěla bych podlahové topení,do obýváku..A ted dotaz- když mám nahlášeno 100% vytápění plynem, myslíte ,že mě to změni na plyn a elektřinu nebo by to byl problém?

Autorka tohoto příspěvku užila chybný tvar zájmena *já* ve druhé větě, jelikož zájmeno je ve třetím pádu, má být užit tvar *mi/mně*. V první větě je užita závorka, která není oddělena od předešlého slova mezerou, je zde také bezdůvodně vložena čárka před předložkou *do*, která také není oddělena mezerou, na konci této věty jsou užity dvě tečky. Místo spojovníku ve větě následující by byla vhodnější dvojtečka nebo tečka. V jednom případě je chybně vložena mezera před (nikoli za) čárku.

Ukázka 3:

A: Prosím o radu,syn se mě narodil 7.3.2016 a mám rodičák na 4 roky.Kdy mě přijde poslední rodičák ve výši 7600 a kdy mě přijde už ta nižší?Vím,že chodí dopis,ale moc tomu nevěřím,protože když jsem zapomněla na přídavky,tak mě přišel dopis po 3 měsících.

V tomto příspěvku autorka chybně napsala tvar zájmena *já* hned ve třech případech, ve všech jde o zájmeno v dativu – *mi/mně*. Interpunkční znaky jsou v tomto příspěvku užity správně, nejsou však odděleny mezerou od následujícího slova, stejně tak jako tečky v datu.

Ukázka 4:

A: Dobrý večer minuly měsíc me bylo řečeno na soc.ze musím mít od ledna novou smlouvu o pronájmu bydlím v pronajatem byte ..mám dopsat dodatek ohledně elektřiny a plynu ale nechapu co myslely nevíte někdo?????

Tvar zájmena *já* je chybně užit hned v první větě, kdy je toto zájmeno ve třetím pádě. Nesprávně napsaná koncovka je v příčestí minulém „*myslely*“. Autor příspěvku nepoužil členící interpunkční znaky, vložil pouze chybně dvě tečky a za otázkou (která má být postavena jako samostatná věta) hned pět otazníků. Vhodné by bylo užití čárek ve větách nebo rozdělení do více samostatných větných celků. Za tečkou ve zkratce *soc.* chybí mezera.

Následující ukázky jsme získala ve skupinách *Těhotenství* a „*Těhotenství rady, pokec:-)*“

Ukázka 5:

A: *Maminky, taky vam mrnousci trpi na škytavku? Malá ji ma každé kojení. Uz me ji je lito. Da se to nejak ovlivnit a jak se ji(krome kojeni,napiti) zbavit.* 😞

Ve třetí větě tohoto příspěvku je chybně užit tvar zájmena *já*, jelikož to je ve třetím pádě. Poslední věta je tázací, tudíž má končit otazníkem. Autorka vložila do textu závorky, ale počáteční neoddělila od předchozího slova mezerou, stejně nenapsala čárku za slovem *kojení*. Na některých místech chybí diakritická znaménka.

Ukázka 6:

A: *Zdravím Maminky a Budoucí maminky Jsem v 36 týdnu byla jsem na procházce s přítelem a z ničeho nic mě bylo strašný teplo..nebylo mi nejlíp musela jsem si sednout bylo mě strašně slabě ze už nemůžu chodit strašnou žízeň jsem měla..Možná to bude tím tlakem nebo ze už se mám obávat toho že můžu rodit dřív..Děkuji za odpověď jestli to některá taky měla 😊 ted' ležím v posteli jsem ráda ze pro mě přijeli autem*

Ve větě „*nebylo mi nejlíp musela jsem si sednout bylo mě strašně slabě*“ je tvar zájmena *já* užit dvakrát, vždy v dativu, ale ve druhém případě je zvolen špatný tvar zájmena. Autorka ve svém příspěvku neužívá interpunkčních znaků, ve třech případech vložila dvě tečky, které nejsou od následujícího slova odděleny mezerou, v prvním případě následující věta nezačíná velkým písmenem. Velká písmena naopak užívá chybně v úvodu příspěvku – „*Maminky Budoucí*“.

Závěr

Chybovost ve psaní tvarů zájmena *já* je mezi uživateli sledovaných facebookových skupin opravdu velmi vysoká. Mnoho příspěvků, ve kterých jsem chyby objevila, jsem do své práce nevložila z důvodu, který jsem již zmínila výše, kvůli neužití (nebo jen částečnému užití) diakritických znaků nemohu jednoznačně posoudit, zda jde o nevhodné užití tvaru, ale z povahy celkového textu se domnívám, že ve velké části o chybu opravdu šlo.

Překvapilo mě, že i některé příspěvky, které byly z hlediska syntaktického, lexikálního i typografického v pořádku (nebo alespoň z velké části), obsahovaly chyby ve tvaru zájmena *já*.

Soudím, že velká část uživatelů se psaním správných tvarů tohoto zájmena nezabývá, a už vůbec nepřemýšlí nad tím, který tvar přípustný v daném pádě je vhodnější použít (*mi/mně*).

6 Závěr

Při zpracování diplomové práce jsme prošla veliké množství materiálů a textů, které napsali uživatelé sociální sítě Facebook a členové vybraných skupin. Před analýzou těchto materiálů jsem měla jistou domněnku, v jakých pravopisných a typografických jevech budou uživatelé nejvíce chybovat. Některé tyto domněnky se potvrdily, závěr je však takový, že znalost a respektování pravopisných pravidel u členů sledovaných skupin velice nízká. Chyby se neobjevují jen v případech ne zcela jasných a svým způsobem problémových, ale i na místech, která jsou jasná a psaní určitých jevů se řídí jednoduchými pravidly.

V průběhu studia materiálu jsem došla k závěru, že velké množství uživatelů chybje právě v pravopisných jevech (jak morfologických, syntaktických a lexikálních), které se vyučují na prvním stupni základní školy. Chyby se objevují často při psaní *i/y* po pravopisně obojetných souhláskách v kořenech slov a ve formantech, při psaní velkých písmen, při psaní slov s předložkami a předponami *s, z, s-, z-*, při psaní párových souhlásek a složených výrazů (kdy jeden člen je tvořen číslovkou). Co se týče syntaktického pravopisu, chybují uživatelé při psaní koncovek přičestí minulého a shodě přísudku s podmětem a v užití (přesněji řečeno neužití) větné interpunkce. Z morfologického pravopisu je problematické psaní koncovek podstatných a přídavných jmen a skloňování a tvary zájmena *já*.

Je takřka pravidlem, že příspěvek, ve kterém autor napsal pravopisnou chybu, obsahuje i chyby typografické, nejčastěji jde o chybné vložení interpunkčních znaků – absenci mezery mezi znakem a následujícím slovem, chybně napsanou výpustku, jejich opakované užití.

Bohužel jsem dospěla i k názoru, že mnozí uživatelé pravopisné chyby ve svém písemném projevu vůbec neřeší, nemají tendenci nápravy a ponaučení se. Část z nich dokonce zastává takový názor, že komunikuje na sociální síti, a tudíž není nutné řídit se pravopisnými pravidly. Jako ukázkou této skutečnosti uvádím doslovný přepis komunikace dvou uživatelů Facebooku (nebyla zveřejněna ve sledovaných skupinách, ale myslím, že dokonale odráží smýšlení některých přispěvatelů):

A: *Co proti mě máš? Proč se ti nelíbím, mně ani neznáš a krytizuješ mě! Sem ti snat něco udělala? Nebuť na mně zlí nebo si tě budu bát, hihi :-)*

B: *Nekritizuji tebe, ale tvou češtinu. Ty jsi mi ukradená.*

A: *Co je s mojí češtinou? Proč řešíš tadyk na fb češtinu je přece jedno jak člověk píše,důležitý je co má ten člověk v srdci jestly je dobrý nebo špatný.Máš špatnej hřebříček hodnot. Si namišlenej a jednou na to doplatíš.Pánbůch potrestá všechny zlý lidi.Babička říkala,že boží mlíny melou pomalu ale jistě.*

B: „Buch, buch.“

„Kdo tam?“

„Boží mlýn.“ :-)

A: *Neděláš dobře že se vysmíváš bohu,nerouchj se!*

Na základě tohoto rozhovoru a mnoha dalších reakcí, se kterými jsem se při své práci setkala, usuzuji, že stejně tak, jako je velmi důležité žáky pravopisná pravidla naučit a používat, je to, vybudovat v nich vědomí, že bezchybný písemný projev (a tematický obsah příspěvku) je při písemné komunikaci (v jakékoli situaci) velmi důležitý a mnohdy je to to jediné, co o své osobě autoři ostatním uživatelům prozrazují. Důležitá je také kontrola a případná oprava napsaného textu, kterou spousta uživatelů nepovažuje za nutnou a neprovádí ji. Autoři by neměli být laxní k tomu, jakým způsobem napsaný příspěvek napíše (byť při neformální komunikaci na sociální síť a samozřejmě ne jen tam).

7 Seznam použitých informačních zdrojů

BRABCOVÁ, Radoslava. *Novinky z pravopisu a tvarosloví*. 2., dopl. vyd. Dobřichovice: KAVA-PECH, 2000, 88 s. ISBN 80-85853-45-0.

ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 3., rozš. a upr. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7235-413-9.

ČECHOVÁ, Marie. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-86642-00-3.

DANEŠ, František, Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. *Mluvnice češtiny: vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických a pedagogických fakult*. 1. vyd. Praha: Academia, 1987, 746 s.

GAZDÍKOVÁ, Vlasta. *Český pravopis expres*. Brno: Edika, 2016. ISBN 978-80-266-0990-2.

HAVRÁNEK, Bohuslav a Alois JEDLIČKA. *Stručná mluvnice česká: [učebnice pro základní školy : upravené vydání podle nových Pravidel českého pravopisu z r. 1993]*. Vyd. 26., ve Fortuně 2. Praha: Fortuna, 1998. ISBN 80-7168-555-0.

HUBÁČEK, Jaroslav. *Čeština pro učitele*. Vyd. 4., upr. Odry: Vade Mecum Bohemiae, 2010. ISBN 978-80-86041-37-7.

CHLOUPEK, Jan. *Stylistika češtiny*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. Učebnice pro vysoké školy. ISBN 80-04-23302-3.

JANOVEC, Ladislav: POSTOJE UŽIVATELŮ K POUŽÍVÁNÍ ČESKÉHO JAZYKA (NA MATERIÁLU DISKUSÍ FACEBOOKU). In ŠMEJKALOVÁ, Martina, Marta KVÍČALOVÁ a Petr VYBÍRAL (eds.) *Žena-růže-píseň-řeč*, Praha: Karolinum, 2015, s. 153–162. ISBN 978-80-8290-831-8

KOŘENSKÝ, Jan. *Komunikace a čeština*. Jinočany: H & H, 1992. ISBN 80-85467-92-5.

KULHÁNKOVÁ, Hana a Jakub ČAMEK. *Fenomén facebook*. Kladno: BigOak, 2010. ISBN 978-80-904764-0-0.

PETR, Jan a Jaroslav KROUZ. *Mluvnice češtiny: vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických a pedagogických fakult, aprobace český jazyk*. 1. vyd. Praha: Academia, 1986, 536 s.

PRAVDOVÁ, Markéta a Ivana SVOBODOVÁ, ed. *Akademická příručka českého jazyka*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2327-8.

Pravidla českého pravopisu. 5., dopl. vyd. Praha: Fin, 2008. ISBN 80-86002-89-7.

Pravidla českého pravopisu. Praha: Československý spisovatel, 2011. ISBN 978-80-87391-97-6.

Pravidla českého pravopisu. Praha: Knižní klub, 2014. Universum (Knižní klub). ISBN 978-80-242-4609-3.

Elektronické zdroje:

KOMRSKOVÁ, Zuzana. *Specifika elektronické komunikace na sociálních sítích* [online]. 2013 [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/96550>. Vedoucí práce Radka Holanová.

VOŽENÍLEK, Jan. *Základní typografická pravidla* [online] 2015. [cit. 2016-11-04]. Dostupné z: <http://jan.gfxs.cz/prace/files/typopravidla.pdf>

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Facebooková skupina [online]. c2017 [citováno 15. 03. 2017]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Facebookov%C3%A1_skupina&oldid=14678928